

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושמונה-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, כ"ח באדר א' התשנ"ה (28 בפברואר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 15:01

תוכן העניינים

שאלות ותשובות

אשפוז גריאטרי

קבורת העצמות המתגלות בחפירות ארכיאולוגיות

פתיחת מרכזי רישום לאוניברסיטאות

הצעה לסדר-היום

מצוקת האשפוז בבית-החולים "סורוקה"

הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז), התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז) התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

שאלות ותשובות

שכונה ס"ח בלוד

מחסור בדירות בהוד-השרון

תוכנית מתאר לשכונת גני-צבי בהוד-השרון

פרויקט שיקום השכונות בשכונת גיל-עמל בהוד-השרון

כביש דליית-אל-כרמל-עוספיא

כביש דליית-אל-כרמל-עוספיא-חיפה

תביעות נגד חברי מושבים בגין שימוש חורג בקרקע

הקמת עיר חדשה בין נהרייה למעלות

כביש דליית-אל-כרמל-עוספיא

מחלף חדש בצומת מעלה-אדומים

הצעה לסדר-היום דברי עוזר שר החינוך בדבר ילדים אתיופים הלומדים בחינוך הממלכתי-דתי

הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (מס' 3) (פטור מחובת בחינות), התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ לענייני מעמד האשה), התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות לסדר-היום האשמות בדבר הדלפות מהשב"כ, מהמשטרה ומהפרקליטות בפרשת דרעי

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, כ"ח באדר א' התשנ"ה, 28 בפברואר 1995.

אני רוצה להודיע, שהשרים התורנים היום הם השר אמנון רובינשטיין והשר יוסי שריד.

יוסף בא-גד (מולדת):

כרגיל שניהם אינם.

היו"ר ש' וייס:

לא כרגיל, אבל עכשיו שניהם אינם. אני מבקש לזמן אותם. סגן שר הבריאות כאן. יש נושאים ששייכים לסגן שר הבריאות?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

כן. שניים.

היו"ר ש' וייס:

נתחיל. אני מבקש, גברתי סגנית המזכיר, להודיע לשר המתאם שאנחנו לא מבקשים, אנחנו תובעים שיהיה כאן אחד השרים התורנים לפחות. צריך להזכיר להם שבימי שלישי הישיבות מתחילות ב-15:00. יש לי איזו הרגשה שהם עוד לא הסתגלו לרעיון, אף שאנחנו כבר יותר מחודש וחצי בסידור הקיים.

אני מודה לחברי, סגן שר הבריאות, ונתחיל בשאלות רגילות. אדוני סגן שר הבריאות, אתה מוזמן להשיב על שאלתא רגילה. אחרי זה נתחיל בנושא שלך. הנה שר החינוך הגיע.

אשפוז גריאטרי

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר הבריאות ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

על-פי פרסומים, עלות מיטת אשפוז גריאטרי במגזר הציבורי מגיעה ל-208 ש"ח ליום, לעומת 145 ש"ח ליום במגזר הפרטי.

ברצוני לשאול:

1. האם אין הביקוש לאשפוז גריאטרי מצדיק התקשרות מקיפה יותר עם בתי-החולים הפרטיים על מנת לאשפז חולים?

2. האם ניצול מרבי של התקציב אינו מחייב התקשרות עם ספקי השירות היעילים והזולים יותר?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מחיר יום האשפוז במוסדות הפרטיים הינו 170 ש"ח ולא 145 ש"ח. משרד הבריאות מנצל היום כמעט 100% של המיטות הפרטיות.

2. לא. יש לציין שהמיטות הפרטיות מתרכזות במרכז הארץ, כאשר בדרום ובצפון משרד הבריאות חייב להסתמך על מיטות ציבוריות. חשוב מכך, יש לאזרח חופש לבחור את המוסד הסיעודי שבו הוא חפץ, ומשרד הבריאות משלם על-פי בחירתו.

חופש בחירה זה התקיים עוד לפני כניסת חוק ביטוח בריאות לתוקף, וכניסת החוק לתוקפו מדגישה ביתר שאת זכות זו.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את שר החינוך, התרבות והספורט להשיב על שאלות רגילות.

קבוצת העצמות המתגלות בחפירות ארכיאולוגיות

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

באחרונה נתקבלה החלטה, שלפיה יובאו לקבורה כל העצמות המתגלות בחפירות ארכיאולוגיות.

החלטה זו תמנע יכולת חקירה מדעית בעתיד.

ברצוני לשאול:

1. האם מקובלת על משרד החינוך החלטה זו?

2. מה גרם לקבלת ההחלטה דנן?

3. האם אין בהחלטה פגיעה בחופש האקדמי בארץ?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חוות דעת היועץ המשפטי מחייבת את הממשלה כל זמן שאין בית-המשפט קובע אחרת, או שאין מביאים לשינוי החוק. אשר על כן, משרד החינוך ורשות העתיקות מקבלים את חוות דעת היועץ המשפטי. עם זאת, לאור הפרשנות שניתנה על-ידו, בדעתי להציע את שינוי החוק הקיים, ובמשרדי פועלים להכנת הצעת חוק ממשלתית. חוות דעתו של היועץ המשפטי שינתה מן המצב שהיה קיים בנושא הטיפול בעצמות, אם כי יש להדגיש כי חוות הדעת לא קיבלה את עמדת הגופים החרדיים בדבר איסור על חפירות ארכיאולוגיות בקברים.

2. חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה בעניין חפירות ארכיאולוגיות בקברים עתיקים ועצמות אדם המתגלות בחפירות אלה, ניתנה בעקבות שאלתו של שר המשטרה את היועץ המשפטי לממשלה, ולאור הפגנותיהם האלימות תדיר של גורמים חרדיים, שהפריעו את עבודת רשות העתיקות וחייבו את פעולת המשטרה נגדן.

3. חוות הדעת הביאה לשינוי הנוהג שהיה מקובל עד אז בעניין זה, כאשר על-פי המוסכם, החל משנות ה-50, בין שרי הדתות והחינוך ועל-פי דעת הממשלה, היו העצמות נמסרות לקבורה לאחר תום המחקר המדעי. כעת, על-פי חוות דעת היועץ המשפטי, נמסרות עצמות לקבורה באופן מיידי, לאחר זיהוין כעצמות אדם, ונמנע כל מחקר מדעי. אין ספק שיש בשינוי זה של המצב הקיים משום פגיעה במחקר המדעי שהתקיים בארץ בתחום זה – לרבות מחקר חשוב בנושא תפוצת מחלות שונות והתפשטותן, מחקר בעל ערך רפואי רב.

פתיחת מרכזי רישום לאוניברסיטאות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

לפני שנה הובטח שיפתחו מרכזי רישום לאוניברסיטאות.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מרכזים אלה עדיין לא נפתחו?

2. מדוע חיילים משוחררים צריכים לשלם כסף רב לכל אוניברסיטה שאליה הם נרשמים?

3. מתי יקים משרד החינוך את מרכזי הרישום?

4. מה הוא המענה המידי לנרשמים לאוניברסיטאות?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. לפי בקשת השר ובהתאם להחלטת הוועדה לתכנון ותקצוב מינתה ות"ת ועדה בשיתוף ועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה), שעליה הוטל לבחון ולברר בצורה מקיפה את עניין הקמת מרכז הרישום הארצי ולהגיש המלצות בנושא. הוועדה טרם סיימה את עבודתה, ולכן עדיין אין מסקנות בנושא ההקמה ואופניה.

עם זאת, בישיבה שקיים שר החינוך עם ועד ראשי האוניברסיטאות בתחילת חודש פברואר שנה זו, לובן שוב הנושא, וסוכם כי באופן מיידי יורחב המידע הכולל המוענק למועמדים, על מנת לייעל את ההרשמות ולחסוך את משאבי המועמדים.

על נושא הקבלה עצמו להישאר בסמכות האוניברסיטאות, ונושא המרשם, כמו גם שאלת המסלקה המשותפת, יוזרז בדיונים מתקדמים בין ות"ת לוועד ראשי האוניברסיטאות.

תשלום דמי הרישום לאוניברסיטאות מעוגן בהחלטות ועדה ציבורית לעניין שכר לימוד במוסדות להשכלה גבוהה, ועדת-קוברסקי.

לפי בקשת שר החינוך ולשם מתן מענה מיידי לנרשמים, הסכימו האוניברסיטאות לקראת שנת הלימודים התשנ"ו, כי יוחזרו 50% מדמי הרישום למועמדים שנרשמו ליותר ממוסד אחד והחליטו ללמוד באחד מהם. פרטי ההסדר מגובשים בימים אלה, והם יפורסמו בקרוב.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר.

הצעה לסדר-היום

מצוקת האשפוז בבית-החולים "סורוקה"

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדר-היום. יש לנו הצעה לסדר-היום, מס' 6308, של חבר הכנסת יורם לס: מצוקת האשפוז בבית-החולים "סורוקה". חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. ישיב סגן שר הבריאות.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבריאות, שר החינוך, חברי הכנסת, יש שני משרדים בממשלה שנוגעים לחיי אדם: האחד – משרד הביטחון, והשני – משרד הבריאות. בנושא הביטחון האישי מרבים לדבר על הנושאים של ביטחון, נושאים של משרד הביטחון. לפעמים שוכחים שהרבה מאוד מהביטחון האישי מספקת הידיעה שיש מי שיטפל בכך אם תהיה חולה. לאנשים בחיי היום-יום שלהם, הביטחון האישי הזה, בשטח של מערכת הבריאות, לפעמים יותר חשוב מהביטחון האישי בנושא הטרור. כי לנושא הטרור מעטים יהיו חשופים, ולנושא הבריאות כולם יהיו חשופים.

והנה, תושב הנגב, מגיע לו פחות ביטחון אישי? מגיעים לו פחות תנאים של אשפוז? מגיע לו פחות טיפול מאשר לתושב תל-אביב או חולון? אני משוכנע שכולנו יודעים, שלתושב הנגב, הגליל והפריפריה מגיע אותו טיפול רפואי, בדיוק, כמו בכל מקום אחר בארץ. בעיר באר-שבע, שהיא המטרופולין, שהיא הבירה של הנגב, ראוי שישירו תנאים בנושא העדין, החשוב, האישי והכואב הזה כמו בכל מקום.

והנה, מה המצב? הרי לפני שנבוא בטענות ובהצעות, ראוי גם לדעת את הנתונים. יש היום בבית-החולים "סורוקה" חמש מחלקות פנימיות, כשעל-פי הנתונים של הממוצע בכל הארץ, לפחות 150 מיטות חסרות בבית-החולים הזה. אם מחשבים את מספר המיטות שיש ל-1,000 נפש בנגב לעומת מספר המיטות שיש במרכז הארץ – חסרות בבית-החולים הזה לפחות 150 מיטות; רק כדי שיהיה משהו שדומה לממוצע בארץ.

מי שמכיר את המחלקות האלה – אחת מהן זרזקה שם באיזה מרתף, כשזה בכלל מקלט אב"כ, ומקומה של מחלקה פנימית אינו שם.

נוסף על כך, אדוני היושב-ראש, אין בבאר-שבע כמעט בכלל מוסדות לטיפול בחולים כרוניים. שולחים אנשים לבית-החולים "הרצפלד" בגדרה. זה דבר שאפשר בכלל להבין? אם במשפחה, האב או הסב או האם הופכים חולים סיעודיים, שייסעו מבאר-שבע וישלחו אותו לבית-חולים בגדרה, כי בכל הנגב הגדול כמעט שאין אף מיטה סיעודית?

הדברים האלה דורשים טיפול אמיתי, והנתונים שאני מביא הביאו למצב, שבשבוע שעבר עשו מנהליהן של חמש מחלקות פנימיות הפגנה לאחר שהתפוסה במחלקות במהלך כל חודש ינואר הגיעה בממוצע ל-150%, עם שיאים של 170%. נכון שפעם אחת באה הטלויזיה ומראה את המסדרונות, ומראה את הדברים, יום אחד זה קורה – ושוכחים. אבל זה היה המצב בכל חודש ינואר. מה אמרו מנהלי המחלקות? אני אצטט מתוך הפוסטר – כנראה קראו נאום שלי, סליחה שאני אומר, מלפני שנתיים – ומה היה כתוב על הפוסטר שעמו באו מנהלי המחלקות? – "האם אשפוז במסדרון, בכניסה לשירותים, הוא חלק מסל השירותים החדש על-פי חוק הבריאות?"

הרי חוק הבריאות הזה, אחרי הפוליטיקה הגדולה שנעשתה על-ידי רוב חברי הכנסת המסוממים – אני אומר את זה במלים הכי קשות – שלא הבינו על מה הם מצביעים, יצר פה ציפיות – – –

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

יורם לס (העבודה):

אני אומר את זה במלים הכי קשות. אחר כך אתה יכול להתייחס לזה. מסוממים היו פה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת דן תיכון, לפני שאתה אומר משהו, ברשותך. חבר הכנסת לס, אני מבין שאני אומר מה שחבר הכנסת דן תיכון רצה בעצם לומר. אני ממליץ לחברי הכנסת שיהיה להם קצת כבוד כלפי חבריהם. הרי אין שום קושי להחזיר את הכדור. זה עובד כמו בומרנג. די בכך שחלק מהציבור סיגל לעצמו יחס סטריאוטיפי לבית. אני חושב שהבית בדרך כלל עובד ברצינות, ויש חילוקי דעות כבדים בחוק הזה, ובהרבה מאוד תחומים אני דווקא הייתי לצדך, אבל אני פשוט פונה אליך שלא להשתלח בחברי הכנסת.

יורם לס (העבודה):

אני מקבל את הערת היושב-ראש, מוחק את המלה, אבל אני מדבר על התוכן.

מה זה סל בריאות, שעבר לו כך באוויר של הכנסת? זו חוכמה לכתוב שהולכים עם הסל לשוק? אשפוז, הדמיה, עגבניות, מלפפונים. יש עגבניות ב-10 שקלים לקילו, ויש עגבניות ב-2 שקלים לקילו, ויש עגבניות לעניים, ומה שיש באשפוז ב"סורוקה" זה עגבניות לעניים. כותבים בחוק: "אשפוז". בוודאי, יש בעיה לכתוב "אשפוז" וכל דבר אחר? אפשר לכתוב הרבה דברים, אבל המצב הגיע לידי כך, שמנהלי מחלקות, אנשים מיושבים בדרך כלל, אומרים את הדבר הנכון: אשפוז במסדרון, ליד חדר השירותים, זה סל בריאות? זה אשפוז? זה מצב שאפשר להבין אותו?

הנגב שריו בבעיות ייחודיות קשות מאוד. יש אוכלוסייה של כ-40,000 עולים חדשים, שבאו מארצות מצוקה שאין בהן בכלל מערכת בריאות ראויה לשמה, עם הזנחה גדולה. יש אוכלוסייה בדואית בנגב, שחיה בתנאי מחיה ובתנאי מגורים קשים, והמדינה והפוליטיקאים עסוקים בחוקים ובסלי בריאות, וכתוב שם "אשפוז". בוודאי אשפוז כל אחד מקבל. יש אשפוז כמו בבית-החולים לילדים ב"בילינסון", יש אשפוז כמו במחלקה מאוד מפוארת ב"תל-השומר", ויש אשפוז במסדרון, ליד חדר השירותים, ויש החייאה ליד הפרגוד, שמצדו האחר נמצאת משפחה אחרת, כי כל החולים מעורבים זה בזה. כל דבר זה אשפוז, אדוני היושב-ראש. זה חוכמה לכתוב חוקים ולתת "סלים"? השאלה היא מה עושים, וזו הבעיה שאנחנו עומדים בפניה, ואני אגיע עכשיו גם לפעולות שצריך לנקוט.

מוכרחים להוסיף שלוש מחלקות פנימיות ל"סורוקה". זה כבר שר בריאות שני שאני שומע שמקים בית-חולים בלהבים. זה עוד נאום יפה בכנסת ובעצרות. איזה בית-חולים בלהבים? זה ייקח עוד עשר שנים, אם זה ייקח בכלל; זה בנאומים. מאז מלחמת לבנון, אדוני היושב-ראש, התחלפו שמונה שרי בריאות. תוחלת החיים של כל שר כשר בריאות היא שנה וחצי, להבדיל מהנושא השני שפתחתי בו, משרד הביטחון, שעוסק בחיי אדם לא פחות ממשרד הבריאות, והתחלפו בו רק שני שרים. למעלה מעשר שנים – שני שרים שיכולים לנקוט מדיניות, משהו יכול לבוא ולשאל אותם: איפה ההבטחות שלכם?

איפה בית-החולים בלהבים? זה בנאומים. השר מבקר במקום ומספר שיקים פה בית-חולים ושם בית-חולים, ושום דבר לא קורה, כי אחרי שנה הוא מתחלף, הוא עובר לחמור הבא שעליו הוא רוכב. טרמפיסטים במשרד, כל אחד מתחלף ולא אחראי לשום מלה שהוא אמר.

צריך להקים מייד שלוש מחלקות פנימיות בבית-החולים "סורוקה", ולא לחכות לשום דבר אחר, וזאת רק כדי להביא את המקום לממוצע של מדינת ישראל; לא לטוב ביותר, חלילה וחס, רק להביא לממוצע. מוכרחים להקים מוסדות לאשפוז סיעודי-כרוני בדרום. הגוף היחיד שאני יודע שעושה את זה הוא "משען", של ההסתדרות, זה של הגנבים. "משען" מקימה עכשיו מוסד נאה וגדול בבאר-שבע כדי להתחיל לתת איזה פתרון לאשפוז הסיעודי והכרוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת יורם לס, אתה היית מנכ"ל משרד הבריאות. מותר לשאול אותך, כמה מיטות הוספת אתה כמנכ"ל לפריפריה?

יורם לס (העבודה):

חבר הכנסת עובדיה עלי, כשאני הייתי מנכ"ל משרד הבריאות, שר האוצר היה משה נסים. אתה היית סגן שר הביטחון. אני לא מציע לך בחיים – תאמין לי אני לא רוצה לפרט, וזה לא הזמן – לעבוד עם שר אוצר כזה.

היו"ר ש' וייס:

כאשר אתה היית מנכ"ל המשרד, חבר הכנסת עובדיה עלי לא היה שר.

יורם לס (העבודה):

לא מציע לך בחיים לעבוד מול שר אוצר כזה. הלכו נגדי בפרקליטות, הביאו כתב אישום נגדי, אחרי שנשברתי עם האוצר הזה ודאגתי שיהיה רופא בדימונה.

היו"ר ש' וייס:

נא לסכם.

יורם לס (העבודה):

והביאו לי כתב אישום מהפרקליטות, כשאני הודעתי: אם כך, הבריאות יותר חשובה מהכסף, ואני אדאג שיהיה רופא בדימונה, גם אם אתם תסתובבו כמו פורפרה, עם כל משרד האוצר שלך – דאז.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לס, אנא.

יורם לס (העבודה):

צריך להתחיל לפעול, אדוני סגן שר הבריאות, לא לדבר. המצב ב"סורוקה" חמור ביותר. לא להבטיח הבטחות, להתחיל לעבוד. תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, יש לי שאלה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

מייד. בינתיים סגן שר הבריאות יעלה.

דן תיכון (הליכוד):

שאלה לסדר בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני יושב כאן בכנסת – –

היו"ר ש' וייס:

גם אני.

דן תיכון (הליכוד):

– מלא הערצה לשני חברי הכנסת: אורון ואביטל, שמייצגים את הדרום ומעלים את הנושא הזה
חדשות לבקרים. הנושא הזה הועלה בכנסת לפני שבועיים על-ידי חבר הכנסת אביטל. הוחלט
להעביר אותו לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אדוני המזכיר, אני חושב שאתה גם צריך פה להאזין.

דן תיכון (הליכוד):

אני ער לבעיה, והבעיה ב"סורוקה" קשה ביותר, קשה ביותר, אבל אני שואל את עצמי: מחר יבואו עוד חבר כנסת ועוד חבר כנסת ועוד חבר כנסת. מישהו עוקב אחר ההצעות האלה כשהן יורדות לוועדות?

היו"ר ש' וייס:

מייד נברר. סליחה, אדוני המזכיר, יש פה שאלה שמופנית בעצם אלינו, למזכירות. ההצעה של חבר הכנסת לס היא בעצם הצעה רגילה לסדר-היום. הטענה של חבר הכנסת דן תיכון היא, שאך לפני שבועיים היה דיון בנושא, והוא מבקש לדעת כיצד קורה – – –

דן תיכון (הליכוד):

וזה הועבר לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

וזה הועבר לוועדה. לכן אני מבקש לברר את זה. אם היתה כאן טעות במזכירות, אבקש לגרום שלא תהיה עוד פעם, ואם לא היתה, אני אשיב מייד. אנחנו נברר את זה. בינתיים נמשיך בדיון, כי גם אתה הודית שהנושא חשוב. גם אין לי שום אפשרות להפסיק את הדיון, ומייד נברר אם היתה טעות ומי טעה.

דן תיכון (הליכוד):

עד כמה שהוא מתאר אותו, המצב גרוע פי כמה וכמה.

היו"ר ש' וייס:

הנה, עכשיו סגן שר הבריאות יענה.

דן תיכון (הליכוד):

אפילו דיברנו על עכברים וכו'.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מבררים.

בבקשה, סגן שר הבריאות ישיב על ההצעה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון צודק, הנושא עלה ואני עניתי. הטענה של חבר הכנסת אביטל היתה, שיש רופאים, מנהלי מחלקות, שעוזבים את הנגב ואת "סורוקה" גם בגלל המצוקה ועוברים לצפון הארץ. אני לא מגן, ואני פשוט מתייחס לזה כי אני עניתי, אבל אתה צודק, כי בסופו של דבר רוב הנאום שלו וגם התשובה שלי היו על מצבו של בית-החולים "סורוקה".

היו"ר ש' וייס:

השאלה היא לא הנאום, כי על נאומים אין לנו שליטה, אלא תוכן ההצעה. מייד נברר.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

התוכן היה: הרופאים.

דן תיכון (הליכוד):

התוכן הוא אותו תוכן.

היו"ר ש' וייס:

מייד נברר.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרי אני בוודאי מכיר את הבעיה בבית-החולים "סורוקה", כמו שחבר הכנסת פרופסור לס מכיר אותה. חבר הכנסת לס, אתה עצמך הזכרת שמונה שרי בריאות שהיו, וזה בית-חולים של קופת-חולים, זה לא בית-חולים ממשלתי. הם לא עשו ולא הוסיפו ולא תכננו מיטה, וזה הנגב. לפני שנתיים בא "סורוקה" חיים רמון, השר הקודם, ונתן 50 מיליון שקל, ואנחנו בונים ואנחנו חונכים שם. לא מדברים, אנחנו חונכים – ותיכף אתן לך מספרים – ואנחנו בונים, וזה על חשבון משרד הבריאות וזה לפני חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אפילו עם החוק, אתה יודע וחברי הכנסת יודעים כמה קיבלו.

בעקבות החוק החדש עדיין לא הועבר הסכום מהביטוח הלאומי מינואר לפברואר – הוא יועבר מחר או מחרתיים – ההכנסה הגדולה עדיין לא נכנסה.

חבר הכנסת לס, אתה מכיר את הנושא מקרוב, גם השר אפרים סנה אישר, גם ועדת הפרויקטים אישרה בית-חולים עם 150 מיטות. זה עבר כבר מזמן את התכנון ואושר בוועדת הפרויקטים. אנחנו לא מאשרים בתי-חולים אחרים, כי יש מספיק בתי-חולים במדינה.

לאחרונה הושלמה בנייה בבית-החולים להוספת מחלקות יולדות ופגים. לפני שנתיים, כשהיה השר חיים רמון, התחלנו לבנות והושלמה בנייה של 90 מיטות. בתוך שנתיים אלה לא רק דיברנו אלא עשינו; אני לא בא להתפאר, אני מכיר את המצוקה.

יורם לס (העבודה):

זו היתה חרפה עצומה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

פרופסור לס, אני מסכים. אתה מעלה בעיה כאובה, וצריך לזעוק עד שהבעיה תיפתר, אבל צריך גם להזכיר שנעשים דברים.

נמצאת בבינוי – לא בדיבור, כאן אנחנו מדברים והם בונים – היחידה לטיפול נמרץ ובה 16 מיטות, אשר בנייתה תסתיים בקרוב. נוסף על כך, בשנה זו הוחל בבנייה של 90 מיטות נוספות – 60 מיטות פנימיות לפתרון המצוקה של חולי הדיאליזה ו-30 מיטות אשפוז לילדים. אתה יודע איך נעשים התכנון והמכרז, ואחרי שעברנו את השלבים האלה בונים בקדנציה הזאת. עלות הפרויקט שהזכרתי עכשיו בסך הכול היא של 50 מיליון שקל ממשרד הבריאות.

יתר על כן, במסגרת תוכנית ההבראה של קופת-החולים הכללית הועבר אליה תקציב רב-שנתי – אני מזכיר אותו, זה לא כתוב כאן – 100 מיליון שקל בכל שנה במשך שלוש שנים. אמרנו שזה יהיה עבור בית-החולים "סורוקה" ובית-החולים בעפולה, כי בבית-החולים בעפולה במחלקת הילדים יש עכברים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני אמרתי את זה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני מסכים אתך ומזדהה אתך. אמרנו שהמצב של כל בתי-החולים של קופת-חולים גרוע מאוד, אבל הכי גרוע הוא מצבו של "סורוקה", לצערי, ופעם הוא היה נושא הדגל של קופת-חולים.

עובדיה עלי (הליכוד):

הכי גרוע בעפולה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

חבר הכנסת עלי, עניתי גם לגבי עפולה, המלצנו על עשרות מיליוני שקלים בשנה, וזה מתוקצב. אל תשכחו שזה קשור לקופת-החולים הכללית, וכי ההסדר עם קופת-החולים הכללית נעשה אחרי חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אדוני היושב-ראש, לאחרונה אישר משרד הבריאות, אני חוזר על זה, באזור הנגב בניית בית-חולים פרטי בהיקף של 150 מיטות – הזכרת את להבים; זה לא רק ועדת פרויקטים. זה בשלב של ביצוע, זו המדיניות של המשרד – בית-החולים יכלול מחלקות פנימיות שיוססו את בית-החולים "סורוקה", נוסף על בנייה שלנו שם ב-1995-1996, ומחלקות כירורגיה ויולדות. אנו צופים, כי עם הקמת בית-חולים נוסף באזור תופחת מצוקת האשפוז בבית-החולים.

הקמנו גם מחלקה לטראומה, שתיחנך בימים הקרובים. זאת אומרת שהיא נבנתה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא רוצה לתת תמונה ורודה, אבל אילולא עשינו את הדברים האלה במשרד בשנתיים-וחצי האחרונות, המצב היה בלתי נסבל וזה לא היה בית-חולים.

אני מציע לחבר הכנסת לס' להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. יותר מזה, אולי ועדת העבודה והרווחה, לפי הצעתך, תלך לבקר שם. תבקרו ותראו מה נבנה שם ומה לא נבנה, יכול להיות שזה לא מספיק, תראו תוכניות, תדונו ותלבנו את הנושא. בשם משרד הבריאות אני אומר, שאנחנו תומכים בהעלאת הנושא על סדר-יומה של הכנסת ובפתרון הבעיה, לרווחת אנשי הנגב. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להסיר את ההצעה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מסכים לחלוטין עם ההצעה שהעלה חבר הכנסת יורם לס. המצב בבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע קשה ממש, וצריך לסייע בפתרון בעיית האשפוז שם.

אני מבקש להביא לתשומת לבכם, שמצב בית-החולים "העמק" בעפולה קשה עוד יותר, מצב האשפוז קשה ביותר. הבעיה נובעת מכך שהפריפריה מוזנחת. אתם משקיעים את מירב המשאבים במרכז הארץ, ללא כל פרופורציה בין מספר האוכלוסין לבין צורכי האשפוז. אני לא מדבר רק על הממשלה הזאת או על המשרד היום. זה שנים הפריפריה מוזנחת לחלוטין ומצוקת האשפוז נוראה. כל מה שהבטחתם שייבנה לא יפתור את הבעיה, זה יהיה אולי בעוד שלוש שנים.

ידידי סגן שר הבריאות, אני מפנה את תשומת לבך לכך שצריך לפחות להכפיל את הסכומים כדי לפתור את בעיית המחלקה האורתופדית בעפולה. בשל תאונות הדרכים המרובות באזור, צריך למצוא לכך מענה מיידי. הבעיה השנייה היא במחלקת נשים ויולדות – יש גידול משמעותי במספר הלידות, והמצב במחלקה בלתי נסבל. אי-אפשר להשלים עם המצב הקיים שם היום. יש לנו בית-חולים מצוין, עם מנהל בית-חולים מעולה, ד"ר מוטי ליפשיץ, רופאים ועובדים מצוינים, אבל כשאתה לא נותן קמח אתה לא יכול לקבל את הפירות המבוקשים.

לכן, צריך לקחת את העניין הזה ברצינות, להקצות את המשאבים המתאימים, ואחת ולתמיד למצוא מענה מתאים לבעיית האשפוז והבריאות בעפולה, כמו בבאר-שבע ובפריפריה בכלל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. נעבור להצבעה, ובינתיים יש לנו תשובה לגבי השאלה, או המחאה, של חבר הכנסת דן תיכון.

חבר הכנסת יורם לס, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לטיפול של ועדת העבודה והרווחה? מסכים.

אנחנו עוברים להצבעה בנושא: מצוקת האשפוז בבית-החולים "סורוקה". ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת לס, אני מבקש שאוזמן לישיבה הזאת.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני, גם אני מבקשת זאת, משום שזו הצעה רגילה שנייה בנושא בשבועיים האחרונים. זו הפעם השנייה שמקבלים אותה תשובה.

היו"ר ש' וייס:

קודם כול, אני רוצה להודיע את התוצאות: פה-אחד – עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יעבור לוועדת העבודה והרווחה. כל חבר כנסת שרוצה להיות מוזמן לישיבה של הוועדה, לא תהיה לו בכך כל בעיה. פונים אל יושב-ראש הוועדה ובחדווה הוא יזמין אתכם.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש להעביר אליו את הפנייה, שיודיעו לו.

היו"ר ש' וייס:

אין שום בעיה. כשאתם מעבירים את הפרוטוקול לוועדה, אני מבקש להצביע על כך שחברי הכנסת עובדיה עלי ונעמי חזן מבקשים להשתתף בדיון.

עכשיו אני בא להשיב על השאלה התקנונית של חבר הכנסת דן תיכון. ביררנו, ואלה העובדות. ב-8 בפברואר היה נושא לדיון של חבר הכנסת שמואל אביטל. הכותרת היתה: שירותי הבריאות באזור

הנגב; מובן שזה כלל את "סורוקה". אשר על כן, המזכירות אישרה הצעה רגילה, שהתקבלה, כמקובל, דרך הסיעות בנושא קונקרטי.

נכון שיש כאן בעיה שמלווה אותנו מדי פעם בפעם, כאשר יש נושא גורף, לעתים נושא קונקרטי: א. אנחנו מתקשים להיות צנזורים בדקויות כאלה; ב. אנחנו לא רוצים כלל להיות צנזורים; ג. אף פעם אין לנו שליטה על הנאום של חבר הכנסת. חבר הכנסת אביטל יכול היה לנאום, למשל, בעיקר על בית-החולים באילת, שגם הוא קשור לנושא של שירותי הבריאות בנגב, או על מרפאות ביישובי הנגב, או על מרפאה של קופת-חולים בדימונה או בירוחם. אנחנו לא מפקחים על הנאומים. נכון שיש פה בעיה, לדעתי אין לה פתרון פרוצדורלי, וזה חלק מהבעיות שאנחנו חיים אתן בכנסת, ואפשר לחיות אתן.

הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. המשך סדר-היום לפי התוכנית אצלי – יש לי פה 30 מסמכים, במסמך אחד מופיעה הצעת חוק בנק ישראל.

דן תיכון (הליכוד):

הצעת חוק בנק ישראל נדחתה.

היו"ר ש' וייס:

אצלי פה זה לא מחוק. הצעת חוק להגבלת פרסי הימורים, התשנ"ה-1995, קריאה ראשונה. חבר הכנסת איתן, אתה מוזמן לשאת דברים ולהציג את הצעת החוק. אחר כך יש רשימה של דוברים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כשמסירים הצעה מסדר-היום צריך לנמק?

היו"ר ש' וייס:

לא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כדאי להכניס תיקון לתקנון, משום שבמקרה כזה יש הסתייגויות של האופוזיציה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, זה רעיון. כחבר כנסת מאוד מנוסה, אתה יודע איך מתקנים תקנון. אולי תיזום. יש משהו בהערה שלך, כי זה פותח מרחב מחיה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לי הסתייגויות על קופות הגמל. רציתי לדבר שעה וחצי על מה שקורה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני לא המצאתי את הכנסת. בקדנציה הקודמת, לא רק שלפעמים היו מסירים נושאים מסדר-היום ברגע האחרון, לפעמים היו מונעים הצבעה על נושאים שעלו על סדר-היום והייתי צריך ללכת לבג"ץ.

דן תיכון (הליכוד):

אגיד לך מה הבעיה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, הרי גם אתה יודע את התקנון. זה אפשרי, אם יש כאן בעיה. אני יודע שיש כאן בעיה.

דן תיכון (הליכוד):

זה אפשרי, אבל זה בלתי חוקי. אסביר לך מדוע.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול כל יום לעשות דיון מחודש ולברור תקנון חדש וסדרים חדשים. אגב, זה מרתק אותי.

חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת עולה לקריאה ראשונה. להזכירכם, כל כוונתה של הצעת החוק היא להגביל את הסכום שניתן מייד עם הזכייה בפרס, כדי שלא ייווצר מצב, כפי שהיו בעבר כמה מקרים כאלה שאנשים יצאו מדעתם, אנשים התבלבלו מהעושר הפתאומי שנפל לידיהם בהגרלה.

אם נשמעו נימוקים שלפיהם גודל הפרס הוא כוח המשיכה והוא מעורר הרבה תקוות באנשים וגורם להם להמר, להשקיע, לקנות לוטו או פיס, לא חשוב מה זה, ואם פעם אחת לאלף זכיות מישהו יצא מדעתו או איבד את נפשו או ירד מהפסים באיזו צורה כתוצאה מהעושר הפתאומי הזה – אנחנו לא צריכים לתת לזה יד. אם הסכום עולה על מיליון שקל, סכום ההימור או סכום הזכייה, יקבל אחת לשנה את הסכום הנוסף, את ההשלמה.

שוב, אני מזכיר, שאם בחוק הזה נמנע משבר במשפחות או לבני אדם, ביצענו את תפקידנו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

טוב, זו הצגת דברים מאוד תמציתית.

אנחנו עוברים עכשיו לדיון. חברי הכנסת, אני סוגר את הרשימה. יש לנו 43 משתתפים, שלוש דקות לכל דובר.

חבר הכנסת בא-גד – איננו. חבר הכנסת שטרית – איננו. חבר הכנסת מירום – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סילבן שלום. אם הוא לא יהיה – חברת הכנסת נעמי בלומנטל. אם היא לא תהיה – חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת עובדיה עלי.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעיקרון בוודאי יש לברך על הצעת חוק שבאה לקבוע איזו מסגרת של שפיות ובמיוחד לדאוג לאנשים, כאשר נפלה עליהם קרן השפע, 10 מיליון, 15 מיליון, שידעו לטפל בנושא באופן יותר רצינוני.

אני רק רוצה להעיר הערה טכנית, שבעידן הבנקים – והרי בוודאי יגיעו הבנקים אל אותו זוכה מאושר, מאיזה כיוון – אין שום בעיה לבצע פעולה של היוון. כפי שחבר הכנסת איתן ודאי יודע, רבים מחילי צבא הקבע, שמסיימים את השירות בגיל 45 ויש להם פנסיה לכל החיים, זה כסף שמקבלים בתשלומים, מהוונים את הפנסיה ומשקיעים את הכסף פטור ממס בנושאים אלה ואחרים, וזו זכותם; כך לא תהיה בעיה לעקוף את החוק, שיש בו היגיון, על-ידי זה שהבנק ייתן את כל 10 המיליון או 15 המיליון לאותו אדם אם הוא ירצה, כאשר לבנק יש ביטחון חד-משמעי ומוחלט שהמדינה, באמצעות מפעל הפיס, תיתן לו ותחזיר לו את החוב בכל עת ובכל שעה. כך שאם מישהו מהם ירצה להשתגע ולקנות יכטה ב-15 מיליון שקל, הבנק ישמח לממן לו את היכטה ב-15 מיליון שקל. לכן, לא תהיה בעיה לעקוף את החוק הזה.

מעבר לזה, אני חושב שראוי להיכנס לדיון יותר רציני באשר לכל תרבות הפרסים שקפצה עלינו. נאה הדבר ששר החינוך נמצא כאן במליאה. אני אומר שהגענו למצב שאנשים, גם הילדים שלי, צופים בטלוויזיה לא אם התוכנית חכמה במיוחד, לא אם התוכנית מחנכת, מחכימה אפילו משעשעת, רק דבר אחד נשאר בתוכניות הטלוויזיה – ככל שהפרס שמציעים גדול יותר כך התוכנית יותר פופולרית. זה הקריטריון האחרון, הסופי, שנשאר בנו, בתרבות של מדינת ישראל.

אנחנו מחנכים פה דור, ולא יעזור כלום, שלגביו מכשיר הטלוויזיה הוא המחנך היום. מגדלים פה דור שלא צריך שום דבר, רק גודל הפרס. אולי בהמשך להצעת החוק הזאת, הגיע הזמן גם להגביל את הפרסים בטלוויזיה וליצור מצב שבו יידרש קצת שכל כדי לנצח ולזכות באותו פרס. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך.

אני מזמין את חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, היה שינוי בסדר-היום. זו לא אשמתנו.

היו"ר ש' וייס:

מייד נברר.

עכשיו חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת דוד מנע. ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת איתן.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני תומך לחלוטין בהצעת החוק של חבר הכנסת רפאל איתן. אני מברך את חבר הכנסת רפאל איתן על העלאת הצעת החוק ההגיונית הזאת. כידוע, הדבר נהוג בארצות-הברית, בחלק גדול מהמדינות שם. לדעתי, המנהג הזה אכן ראוי שיועתיק גם אלינו.

אנחנו עדים לכך, שלא אחת הזכייה בסכומי עתק מעבירה את הזוכים על דעתם, גורמת לבזבז משאבים. לא אחת אנשים נהרסים, משפחות שלמות נהרסות בשל הזכייה הגדולה, סכומי העתק שמגיעים לידיהם והם לא יודעים איך להשקיע אותם, מה לעשות בכסף, על כל מה שמשתמע מכך.

נדמה לי, שפריסת הזכייה לאורך שנים אחדות, שמירה על הפרס הזה, מתן הפרס מדי שנה ושנה בחלקים שווים, יכולים לאפשר לזוכים, מצד אחד, להסתגל לרעיון; מצד שני, כפי שכתוב בדברי ההסבר להצעת החוק, זה יכול לאפשר השקעה נבונה של הכספים, כסף שיושקע בצורה רציונלית, מבוקרת ונבונה. לדעתי, ההצעה ראויה לתמיכה ולהערכה.

אני מברך את חבר הכנסת רפאל איתן על העלאת הצעת החוק, וכמובן אתמוך בה בכל לבי, למרות ההתנגדות של מועצות ההימורים למיניהן, התנגדות מובנת. אני חושב, שלא צריך לראות כאן רק את השיקול הכספי, מפני שיכול להיות שמבחינת השיקול הכספי, מועצת ההימורים או הפיס יכולים להיפגע במידה כזו או אחרת מעצם חלוקת הפרס לשנים אחדות, אבל התועלת בפריסה עולה עשרת מונים על הנזק שיכול להיגרם מכך. מבחינה זו אין הצר שווה בנזק המלך וצריך בהחלט לתמוך בהצעה המונחת לפנינו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אני עורך רשימה של הנימוקים המרנינים והמלבבים, מדוע לא הייתי באולם בזמן וכן הלאה. זה פשוט משעשע אותי.

חבר הכנסת יוסף בא-גד, שתי דקות. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית, שתי דקות. להבא פשוט תהיו כאן וזה הכול.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הערה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

אני שמעתי את כל ההערות. זה ממש משעשע. חבל על הזמן. רבותי, חבר כנסת חייב להיות במליאה כל הזמן. זה נתון. לכן, כל הנימוקים ממש משעשעים אותי, ובאוסף שלי כבר יש 127 נימוקים, והוא הולך וגדל. זה במסגרת הפולקלור. בבקשה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, הנימוקים משעשעים, אבל כאשר אנחנו מקבלים סדר-היום – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה. אדוני, סדר-יום הוא דינמי – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, לא. מקבלים אותו בשעה 15:00 – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה. מקובל שחבר הכנסת יושב במליאה. נקודה. ואתה יושב. עכשיו דבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

בסעיף ג' מופיע: הצעת חוק בנק ישראל. אני הייתי כאן, אבל ירדתי לישיבת ועדה למען הילד. לא הלכתי לשחק – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אסור לקיים ישיבת ועדה בזמן מליאה. תודיע גם למי שכינס את הוועדה שהוא עשה מעשה בניגוד לתקנון. עכשיו דבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם סדר-היום יהיה בסדר, אנחנו חייבים להיות בסדר. אם יש שינויים של הרגע האחרון בקביעות, אי-אפשר לבוא אלינו בטענות.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אין שינויים בקביעות. אבל השינויים הם הרי חלק מהחיים הפרלמנטריים זה 40 שנה ויותר. הנתון הבסיסי הוא שחבר הכנסת נמצא במליאה. אסור לקיים ישיבות ועדות בזמן המליאה, אלא באישורי. לא אישרתי היום שום ישיבת ועדה. עכשיו דבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה.

אני כמובן אתמוך בהצעת החוק של חבר הכנסת רפאל איתן – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

למה "כמובן"?

יוסף בא-גד (מולדת):

אסביר למה "כמובן". כי יש לי דעה שכל ההימורים הללו לא מביאים ברכה והם מטרפים את דעתו של העם. וכל מי שיוזע מה קורה לאחרונה יודע שאנשים משקיעים את מיטב כספם בהימורים. חז"ל אומרים שמשחקי קוביה הם בין המוחרמים על-ידי עם ישראל. משחקי קוביה והימורים הם לא דבר בריא. אדם צריך לחיות מעמל כפיו.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — — משחק בקוביה פסול לעדות. לא מוחרם. זה נאמר במסכת סנהדרין — — —

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה, יותר מפסול לעדות. לא רציתי לומר כל מה שכתוב. פסול לעדות, אבל יותר. אני אראה לך, אבל לא כעת. וגם פסול לעדות — זו לא מחמאה.

אני מציע שני תיקונים. כבוד חבר הכנסת רפאל איתן, למה מיליון? האם לא מספיק חצי מיליון במכה ראשונה, וכל שנה חצי מיליון? אנחנו מדברים פה על מיליונים — — —

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת בא-גד — — —

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים — — —

היו"ר ש' וייס:

לא, זה דווקא מעניין.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — — לא אומרים "מטרפים", אלא "מטריפים דעתו".

יוסף בא-גד (מולדת):

את התיקון הזה אני מקבל. את הקודם לא.

אני חושב שדי בחצי מיליון. אנחנו פשוט מזלזלים בזה, ושכחנו מה זה חצי מיליון שקל. אתמול או שלשום שמעתי אדם שדיבר על קופות הגמל ואמר: לעולם ישליש אדם כספו. חז"ל אומרים: אסור להניח את כל הכסף בסל אחד. והוא אמר: לי למשל יש מיליון וחצי בקופות גמל — ואני נדהמתי,

לאיזה אדם יש מיליון וחצי שקל בקופות גמל? לאן הגענו בעם הזה, מיליון וחצי שקל חיסכון בקופות גמל לאזרח פשוט? זו הדמות של העם? יש אנשים שאין להם מה לאכול.

אני אומר שחצי מיליון לשנה זה סכום מכובד.

ועכשיו דבר שני, הסתייגות אחרונה. הייתי רוצה לחשוב איך להבטיח שהכסף הזה יישאר בתחום מדינת ישראל. אני מוסיף הסתייגות: שר האוצר יתקין תקנות למניעת הוצאת סכום הפרס מתחום מדינת ישראל.

תשקיע את זה במה שאתה רוצה, אבל שהמדינה תיהנה מזה. אל תיקח את הכסף ותיסע לחוץ-לארץ ועם אחר ייהנה. אני לא יודע איך ניתן לעשות זאת בצורה חוקית, אבל כדאי לחשוב על הרעיון. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. עכשיו, חבר הכנסת שטרית. אסביר לכם מדוע בכל זאת נתתי להם לדבר. הנאום של בעל ההצעה נמשך בדרך כלל עשר דקות, ואז יש לחברי הכנסת זמן להתקהל. רפול הפתיע אותנו בנאום של דקה וחצי, כך שלשני הנואמים הראשונים אני נותן חנינה בשל קוצר הנאום של חבר הכנסת רפאל איתן.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רק הערה קצרה – – –

היו"ר ש' וייס:

עזוב, עזוב. פשוט לא היית פה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה היה בדיוק כמו שאמרת. כשרפול התחיל לדבר, אני כבר רצתי לאולם. טלפנתי למזכיר, שאלתי היכן מקומי בין הנואמים, ורצתי לכאן. עד שהגעתי, הוא גמר לדבר.

היו"ר ש' וייס:

לא צריך לרוץ. צריך פשוט להיות פה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, דבר אחד אפשר בכל זאת לתקן. אם אפשר להרחיב על המסכים בכנסת את רשימת חברי הכנסת שנרשמו לנאום באותו נושא, אם יופיעו כל שמות הנואמים, כי אז ברגע שבו מתחיל הדיון ידע חבר הכנסת את מקומו ברשימה ויהיה כאן בזמן.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זה הנימוק ה-128. צריך להיות באולם המליאה, וזהו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתייחס לחוק שהציע חבר הכנסת רפאל איתן, ואני מוכרח להגיד שאינני בטוח שאני תומך בו, ואני רוצה להסביר מדוע.

ראשית, אני שואל אותך, חבר הכנסת איתן, ואתכם, רבותי חברי הכנסת, למה לנו להיתפס להימורים של מפעל הפיס ושל ספורטוטו, שהם חוקיים ומסודרים, כאשר רוב הכסף הולך למדינה? חלק גדול של הכסף הולך אל הפרס הגדול, שהוא הדבר שמושך אנשים לקנות הגרלות, והמדינה נהנית מההכנסות האלה ומוציאה אותן לצורכי ספורט וחינוך. אבל, ידידי, רפאל איתן, בישראל של היום יש עשרות, לא אחד או שניים, בתי-קזינו, שבהם מגלגלים מדי ערב מיליונים, ובעלי הקזינו מרוויחים מדי ערב מיליון שקל או לפחות כמה אלפי שקלים, וזאת ללא פיקוח של איש. לא משלמים על זה אף לא פרוטה אחת מס הכנסה, ובחלק מהם שולט העולם התחתון – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרית, אני חושב שסיעתך מפריעה לך.

מאיר שטרית (הליכוד):

בחלק מהם שולט העולם התחתון. אנשים מפסידים במקומות האלה את משכורתיהם, את נכסיהם, את חנויותיהם וכו'. והמוזר בדבר הוא, שבקזינו כזה מסתובבים בממוצע 1,000 איש. כל אזרחי המדינה יודעים איפה מצויים בתי-הקזינו האלה, ברמת-גן, ביפו, באשדוד ובכל חור. הם צומחים כמו פטריות אחרי הגשם. רק המשטרה אינה יודעת איפה בתי-הקזינו האלה, ורק אנשי מס ההכנסה לא יודעים איפה בתי-הקזינו האלה. ואני שואל: איפה החוק במדינת ישראל?

רפאל איתן (צומת):

קזינו זה דבר לא חוקי במדינה – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה מספר לי? על זה בוכה הנביא. אני קורא למשטרה ולמס ההכנסה להיכנס לבתי-הקזינו האלה, שכל עם ישראל יודע איפה הם מצויים. בתי-הקזינו פתוחים. אם הם לא יודעים את הכתובות שלהם, שיבואו אלי, אני אברר את הכתובות ואמסור אותן להם. שילכו לשם וישימו את היד, הרי יש חוק נגד הימורים.

חבר הכנסת רפאל איתן, כשאתה מגיע לחוק ההימורים הזה של מפעל הפיס והספורטוטו, הבעיה היא – אם מותר לי להעיר – שאני חושש שמא החוק שלך לא יפתור את העניין, ואסביר לך גם מדוע. נניח שהצעת החוק שלך מתקבלת והופכת להיות חוק. מחר אני אזכה ב-5 מיליון שקל – אתה מציע שישלמו לי מייד עם הזכייה מיליון שקל, וישלמו לי בכל שנה אחרי זה סכום של מיליון שקל, עד גמר הפרס. זה הגיוני. אבל אם אני רוצה לקבל את כל הכסף מייד, אני אדע מה לעשות – אני אלך לבנק, אקח שם הלוואה בגובה של 5 מיליון שקל כנגד שעבוד הזכייה שלי לטובת הבנק, בהוראת קבע חד-פעמית, ואני אקבל מייד את כל הכסף.

מיכאל איתן (הליכוד):

יוסיפו בחוק שאסור לשעבד את הזכייה.

מאיר שטרית (הליכוד):

דרך אגב, כך בדיוק קורה בארצות-הברית. שם יש חוק כזה, וזה לא עובד. אנשים משעבדים את הזכייה שלהם ומקבלים את כל הכסף מייד במזומן ונוהגים בו כרצונם. אם אתה רוצה לנטרל את זה, תכתוב בחוק שלא יהיה אפשר לשעבד את הזכייה הזאת בידי גורם שני או שלישי, ואז אתה תשיג את המטרה שאתה רוצה להשיג. אבל אני לא בהכרח – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

ואז ילכו לשוק השחור – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

וימכרו את זה בחצי המחיר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, עוד מעט אני קורא לך לעלות לדוכן.

חברי הכנסת, יש לנו ריטואל קבוע עם חבר הכנסת דן תיכון, שמעלה כל מיני הסתייגויות בקשר לתקנון, ואני משתדל להשיב לו. זאת הזדמנות מצוינת לאזרחים שצופים בנו ללמוד את תקנון הכנסת. אני מבין שאנחנו עושים זאת מסיבות פדגוגיות, מין שיעור אזרחות, לטובת הציבור.

סעיף 124(א) בתקנון קובע: "הוועדה הנוגעת בדבר רשאית לחדש דיוניה בהצעת החוק גם לאחר שהונחה על שולחן הכנסת, וכל עוד לא התחילה קריאה שנייה".

אשר על כן, העובדה שסעיף ג' בסדר-היום שלנו – הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 17), התשנ"ה – 1995 – לא יידון היום, אף שהופיע בסדר-היום, היא בהחלט בהתאם לתקנון. חבר הכנסת ויינשטיין העלה רעיון, שצריך לשנות את התקנון. אין ספק שזה נושא מרתק, והוא יכול, בפרוצדורות המקובלות, לנסות לתקן את התקנון.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הנה, יושב-ראש ועדת הכספים כאן ישיב על ההאשמה, שהוא מסיר את ההצעה כדי שלא נוכל לתקוף היום את הבורסה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, מה לעשות, הבית הזה רצוף האשמות ורצוף תשובות ויהיו לכם אין-סוף הזדמנויות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לנו הסתייגויות כדי שנדבר היום על המצב בשוק ההון, והממשלה כנראה אינה רוצה בזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מתאר לעצמי, שאם מזכיר הכנסת יתבקש לשלוח מזיכרונו 792 דוגמאות בכל שנה, שזה קרה
אצל כל קודמי – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אין שום סיבה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אם היו 792 החלטות היו גם 792 השגות.

היו"ר ש' וייס:

אני מתאר לעצמי.

חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת דוד מנע – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.
אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, וגם הוא כאן אתנו. שלוש דקות, חברים יקרים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני המציע חבר הכנסת רפאל איתן, ההצעה שאתה מציע היא
הצעה מעניינת, היא מעוררת כל מיני אספקטים הקשורים בטבע האנושי. נתחיל בסוגיה של
ההימורים. אדם שם את כספו, כאשר הוא יודע שמבחינה סטטיסטית, ברגע שהוא שם את כספו -50
40 אגורות מכספו כבר הלכו, כי סכום הזכיות ביחס לסכום הפרסים הוא נמוך הרבה יותר. יש פער
אדיר בין הכספים ששמים לבין הכספים שחוזרים לכיסיהם של המשתתפים. ואז אתה שואל: מה
ההיגיון, מדוע האנשים עושים את זה?

יתר על כן, הסיכוי לזכות בטונו, להגיע ל-15 תוצאות, הוא 3 בחזקת 15. אין לי כאן המספר. הסיכוי
לזכות בפיס הוא הרבה הרבה יותר קטן מהסיכוי, חס וחלילה, להיהרג או להיפצע בתאונת דרכים.
בן-אדם אומר: אני הולך על הסיכוי הזה. הם לא מודעים לסיכונים והם הולכים על הסיכוי. טבע אנושי.
מוכנים לשים כסף, יודעים שמפסידים. ברגע ששמים את הכסף כבר הפסידו סטטיסטית. הם הולכים
רק על סיכוי קלוש מאוד, שהנס הזה אולי יקרה להם.

אתה יושב-ראש הוועדה למלחמה בסמים – אשליות, זו אשליה. תופסים אחד ונותנים לו פרס, על
מנת שאפשר יהיה להשלוח עוד מאות אלפים שישתתפו במשחק הזה. הגענו למסקנה, שטבע
האדם, כבוד האדם ורצונו רוצים להשתתף. אנשים רוצים, למה להגביל אותם? ואז אתה מציע בדיוק
היפוכו של דבר – להגביל אותם במשחק ובהימורים. אתה אומר, אני לא יכול ולא רוצה. אנשים רוצים,
זכותם לעשות בכסף, תן להם את הכבוד, את חופש ההחלטה, אבל כאשר הם זוכים אתה פתאום

מחליט בשבילם, שהם לא ידעו מה לעשות בכסף, שאסור לתת להם את הכסף בבת אחת, ושמישהו יחזיק להם את הכסף. ואז פתאום אני לא יודע מי חכם יותר מהם ויודע מה לעשות, וכבר הצביע ידידי, חבר הכנסת מאיר שטרית, מה יהיה – – –

היו"ר ש' וייס:

אולי קרנות הנאמנות או קופות הגמל יחזיקו את הכסף. הן כמובן אף פעם לא מפסידות.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת מאיר שטרית הצביע על כך. מה אתה עושה? אדם יזכה במיליון שקל או ביותר – אני לא יודע איזה סכום אתה רוצה להגביל – ואתה תגיד לו: תקבל רק 100,000 שקל בשנה. הוא ייקח את הזכייה וישעבד אותה בבנק על מנת לקבל מייד את כל הכסף. יבוא המחוקק – מה שצעקתי בקריאת ביניים – יגיד: אסור לשעבד. אז הוא ילך לשוק אחר. אני מסיים, משפט אחרון. הוא ילך לשוק אחר, לכל מיני מלווים מכל מיני סוגים שאפשר למצוא ויבוא אליהם עם הזכייה ויגיד להם: הנה, יש לי דבר כזה, תנו לי כסף. ואז יגידו לו: אתה רוצה את כל הכסף מייד, אתה יודע מה, ניתן לך, אבל במקום מיליון שקל קח עכשיו 200,000, 300,000, 400,000 שקל, והם ירוויחו את הזכייה הזו.

לכן, לדעתי, המסקנה המתבקשת היא, אם אנחנו מכירים בכבוד האדם ובשיקול דעתו להחליט להשתתף במשחקים טיפשיים שיש בהם סיכוי קלוש של זכייה, תנו לו גם את הכבוד שיש לו שיקול דעת מה לעשות עם הכסף.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מאוד מבקש להקפיד על הזמן.

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור. אם היא לא תהיה – חבר הכנסת רענן כהן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יוסף עזרן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת בני טמקין. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אלי דיין. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חיים רמון. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת עמיר פרץ. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חיים אורון. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רפאל אלול. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת עוזי לנדאו. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יגאל ביבי. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יוסף ונונו, חבר הכנסת יהושע מצא, חבר הכנסת משה גפני, חבר הכנסת חיים דיין, ואמשיך לקרוא את השמות אחר כך. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לדעתי, הצעת החוק מנסה להכניס היגיון ומדיניות בדבר שהוא חסר היגיון. הימור הוא בעצם נטילת סיכון. הימור זה דבר חסר היגיון, ואילו ההצעה כאן מנסה להכניס לתוכו היגיון, מנסה להכניס לדבר שכרוך בנטילת סיכונים על מנת להשיג רווחים חומריים, מושגים

נוספים של ערכים. וכאילו על-ידי הגבלת הזכייה או סכום הפרס ניתן להציל דברים אחרים, שאינם קשורים להימורים ולא לכספים, אלא לערכים אחרים, כמו שלא תיטרף עליהם דעתם ולא יתגרשו ולא יהרסו משפחות.

אבל, האמת היא, האם כל מי שיש להם תיקים של פשיטות רגל בבתי-המשפט המחוזיים זכו בפרסים של מיליונים ובעקבות זאת נטרפה עליהם דעתם? כל אלה שמתגרשים, זה בעקבות זכיות או פרסים כלשהם?

לדעתי, הצעת החוק נוגדת את העיקרון המצוי בתוך ההימור עצמו, שלפיו האדם הוא הקובע והוא הנוטל את הסיכון; או שהוא מרוויח או שהוא מפסיד. בעצם, כמו שלא ניתן להכניס היגיון להפסד עצמו, זאת אומרת שההפסד יהיה בשלבים, שההפסד יהיה בתשלומים, אני לא רואה היגיון בזכייה בתשלומים. מה גם שמעשית אי-אפשר למנוע מאותו אדם את הזכייה בכסף הזה או בסכום הזה, כפי שאמרו גם קודמי, על-ידי קניית הזכות העתידית לקבל את הכסף אם על-ידי בנק או כל מוסד פיננסי או כל אדם אחר שמוכן לזכות או לקנות את הזכות העתידית הזו תמורת קומיסיון, תמורת סכום מסוים, תמורת הנחה מסוימת. אם הזכות העתידית תהיה 2 מיליוני שקל, הוא ימכור אותה ב-1.5 מיליון, אז רק יפסיד מזה.

לכן, לדעתי הצעת החוק נוגדת את החוק עצמו ומנסה לערב מין בשאינו מינו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

חבר הכנסת יוסף עזרן, ואחריו – חבר הכנסת בני טמקין וכל החברים שאת שמותיהם קראתי קודם. שלוש דקות, בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דומני שביסודו של דבר מפעל הפיס עושה דברים גדולים לחברה הישראלית בתחום החינוכי והחברתי, ובעיקר בעיירות הפיתוח, אשר בהן אי-אפשר להסתיר את המציאות הזאת שכיתות שלמות, אפשר לומר אגפים שלמים בערי הפיתוח לא היו מוקמים אילולא הסיוע והעזרה של מפעל הפיס. עד כאן הכול טוב ויפה.

השאלה היא, איך אנחנו לא הופכים את העם הזה לעם של מהמרים. יש לפעמים תקופה כזאת, קדחת של לוטומניה, או טוטומניה, וכל העניין הזה זקוק ליישוב הדעת ולמחשבה מעמיקה.

אין ספק שהשיטה האמריקנית הרבה יותר יעילה ומועילה מבחינת ריסון היצרים של מהמרים בפוטנציה, כי בסופו של דבר אנחנו כאן נותנים את האפשרות לעם שלם להמר, אלא מה, מכיוון

שהתוצאות הן חיוביות ולמען מטרה חברתית מאוד חשובה, אנחנו מתעלמים מהיסוד המזיק הזה שקוראים לו הימורים. כי בסך הכול זה הימור, והימור הוא הימור, אף שהמטרה טובה.

אנחנו חייבים לדעת, שלא רק המטרה צריכה להיות צודקת, אלא גם האמצעים. שום מטרה אינה מקדשת את האמצעים. לכן, כתוב בתורה: צדק צדק תרדוף. אומרים רבותינו: למה פעמיים צדק? כי גם כאשר רודפים את הצדק – המטרה, האמצעים והכלים להגיע לאותו צדק כיעוד, כמטרה, חייבים להיות בצדק.

לכן, כדי שלא להכניס את היצרים המתלהמים להימור, הקיימים בכל אחד ואחד, חייבים למתן את התוצאות. אם כן, המטרה היא טובה, היא יעילה, אבל הנפילה הזאת של ממון קורח ביום בהיר על משפחה, היא פשוט דבר שלא יעשה. אם אנחנו נדע איך לפרוס את הרווחים האלה, מצד אחד המטרה תושג, ומצד שני אפשר למתן את ההתלהמות להימורים. אני חושב שהחוק הזה טוב, ואני אתמוך בו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת עזרן. חברי הכנסת בני טמקין, אלי דיין, חיים רמון, עמיר פרץ, חיים אורון, רפי אלול, עוזי לנדאו, יגאל ביבי, יוסף ונונו, יהושע מצא, משה גפני, חיים דיין, אברהם פורז. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אסעד אסעד, אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת פני בדש, אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אברהם הירשזון, אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואם הוא לא יהיה – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואמשיך לקרוא את הרשימה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת רפאל איתן, כאשר העלית את הצעת החוק לא ידעת אולי עד כמה יהיה הדיון היום אקטואלי. כי מה אנחנו אומרים? מה אתה אומר בהצעה שלך? אדם שזכה במיליונים, יש חשש שהוא יאבד את הכסף, ואז לא רק שהוא יאבד נכס שהוא קיבל כתוצאה מכך שהוא השתתף במאמץ של מפעל הפיס או מערכת אחרת, אלא הוא עלול להיכנס לסחרור משפחתי, אישי, כפי שהדברים קרו.

בואו נראה מה קורה לאדם שזוכה במיליונים. דבר ראשון, הוא הולך לבנק. אנחנו עדיין לא יכולים להיות בטוחים שבבנק יאמרו לו מה הדבר הנכון לעשותו. אני הייתי לפני כמה ימים בערד, ואני אעמוד כאן שעות ואספר מה קרה בבנק אחד. אני אומר לכם, רבותי, אם הבנק הזה רוצה שאנחנו נעמוד כאן ונחשוף את שמו ונאמר מה הוא עשה בארץ לאלפי חוסכים, כיצד הוא כמעט אילץ אותם לרכוש ניירות באינטרסים שלו, והוא דחף להם הלוואות לשם כך – ועכשיו הוא מתנער מסבלם והוא תובע מהם אלפי שקלים לחודש במשך 10 ו-15 שנים. משאיר 200-300 שקל לפנסיונר כדי לחיות. מדוע? משום שהוא נתן לו ייעוץ. הוא אמר לו: קח את הכסף, קח הלוואה ללא ביטחון, ללא ערבות, ואני אשקיע לך את הכסף. ומה הוא עשה בהלוואה שהוא נתן לו? הוא השקיע את הכסף באינטרסים של הבנק, והיום הוא מתנער מכך.

האם הבנק הזה רוצה שנעמוד כאן ונאמר לאזרחים: אל תיתנו אמון בבנק הזה? ואף אם נסכן את החסינות שלנו, יהיו לנו הוכחות שהוא ימשיך בזה. הוא יקרא לאנשים ויאמר להם: לא ניתן לכם להתחתן – כפי שהוא אמר לבחורים צעירים שצלצלו אלינו באותו ליל טלפונים.

מעבר לנימוקים שהביאו החברים האחרים ותמכו בהצעת החוק – כל עוד הייעוץ לא הופרד מהבנקים וכל עוד אנשים מגיעים לבנקים, ואחד מהם – אני לא אומר כולם, יש גם בנקים טובים – אומר לו: אדוני, סמוך עלי, יש לך 5 מיליונים שזכית בהם, אנחנו נשקיע לך אותם – מוטב שיקבל מיליון. ילך לבנק, יראה אם יש לו אמון, ואת הכספים האחרים הוא יקבל מדי שנה. זה לא נורא במציאות היום.

רציתי להאיר רק אספקט אחד, אולי צר ומצומצם, אבל אספקט שמעיק על אלפי אזרחים במדינה, שהפכו למשועבדים לבנק אחד, משום שהוא לחץ ואילץ אותם. אנשים שאין להם שום מושג במערכת בנקאית ובחיסכון, הוא הפך אותם לאומללים.

בהצעת החוק שלך תפסת לא מרובה, אבל תפסת. הבעיה המרכזית היא בתי-הקזינו, הבעיה המרכזית היא הימורים והתמכרות. אבל בהצעת החוק שלך יש נדבך, אומנם קטן, אבל נדבך שיש לחזק אותו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת ויינשטיין. עכשיו אני מזמין את חברי הכנסת אסעד אסעד, פני בדש, אברהם הירשזון, עבד-אלוהב דראושה, תמר גוז'נסקי, דליה איציק, רן כהן, דדי צוקר, שלמה בוחבוט, יצחק לוי, יעקב שפי – בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת דן תיכון, ודן תיכון יסיים. סגן שר החינוך יתייחס לחוק בשם הממשלה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על פניו החוק נראה צודק, בסדר גמור. למה לנו לסבך אותו זוכה מאושר שזכה בסכום נכבד? הוא עלול לאבד את שפיות דעתו. הוא עלול לעשות שטויות, לבזבז את הכספים בצורה לא מקצועית. החוק נראה יפה מאוד.

אבל צריך להבין, שנושא ההימורים בארץ יש לו שתי מטרות. המטרה העיקרית היא לגרום לכך שאותם כספים ילכו למטרות נעלות. אני חושש, שאם יופעל החוק של חבר הכנסת איתן, הרי האטרקטיביות תיעלם ואנשים לא יהמרו כמו שהם הימרו בעבר. אנחנו רואים מה קורה כאשר הפרס גבוה, אנחנו רואים את מספר המהמרים; ואנחנו רואים מה קורה כאשר הפרס נמוך, אנשים מפסיקים להמר.

בחצי דקה או פחות אני אגיד מהם הגופים הנהנים מאותן הקצבות, מכספי אותם אזרחים הרוצים להמר ולהרוויח. קודם כול, רוב נושא הספורט בארץ חי מההקצבות האלה. מועצת ההימורים, האיגודים למיניהם, ההתאחדויות, המרכזים למיניהם חיים מהנושא הזה. דבר שני, הקמת בתי-ספר, הקמת אולמות ספורט, הקמת אולמות תרבות, הקמת מרפאות, ספריות וכו'.

אני חושש, שאם החוק ייכנס לתוקף ואנשים יהמרו פחות, הרי אותם גופים שהזכרתי ייפגעו, וחבל, כי המטרות הן נעלות, הן נוגעות לכלל הציבור במדינת ישראל.

לכן, אני חושב שחוק כזה במדינת ישראל אינו במקומו. אולי בארצות אחרות – אני לא בקיא בשאלה לאן הולכים שם הכספים – החוק הזה חשוב. אבל במדינת ישראל, לא שמעתי על עשרות אנשים שהשתגעו ועל עשרות אנשים שירדו מנכסיהם לאחר שהם זכו. אנשים מבינים בדיוק מה לעשות עם הכסף. הם הולכים ליועצים. הם מוצאים את הדרך. וכבר אמרו לפני דוברים מספר, שאם החוק ייכנס לתוקף, ימצאו דרכים לעקוף אותו דרך הלוואה וערבויות וכו'. לכן אני חושב שהחוק אינו במקומו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שפי. חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – סגן שר החינוך. אני מבקש לצלצל.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בהצעת החוק. למה לנו להרחיק לכת, חבר הכנסת שפי, נלך לארצות-הברית. הם לא טיפשים מאתנו. יכול להיות שבתחומים מסוימים הם לא חכמים מאתנו, אבל יש להם ניסיון בלוטו וטוטו, בהגרלות. וכאשר הם מחלקים את הפרס ל-20 שנה, הם יודעים למה הם עושים את זה. היה להם ניסיון.

ואנחנו גם צריכים ללמוד מניסיונם של אחרים, לא רק להתגלח על זקננו. יכול להיות שאתם תוכיחו היום, שהצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן אינה במקומה, שהיא טרם זמנה. אני אומר לך: למה להתגלח על הזקן שלנו ובעוד חמש שנים לבוא לכאן ולחוקק את החוק, כשאפשר לעשות את זה היום?

לטעמי, שם החוק מטעה, כי על-פי שמו החוק בעצם בא להגביל את גובה הפרס הראשון. וכאן אני בפירוש נגד. אני חושב שהן הלוטו והן הטוטו וכל המשחקים האחרים שליד הפיס והטוטו תורמים רבות בתחום קידום הספורט, החינוך והבריאות, אם מדובר במפעל הפיס. אבל יש מקרים שאנשים משתגעים כשהם זוכים ומתחילים לבזבז את הכסף, ובתוך תקופה קצרה הם יורדים מנכסיהם. יש לנו דוגמאות כאלה למכביר, ודומני שהיתה גם תוכנית "מבט שני" על זוכי הפיס ולאן הם התגלגלו.

לכן, אני בהחלט בעד הגבלה של משיכת הכסף וחלוקתו לתקופות, כשמדובר בפרסים גדולים, לא כשמדובר בפרסים קטנים. שמעתי את חבר הכנסת איתן שהסביר לנו שאפשר למשוך את הכסף, ויש ערבויות, ואפשר לעקוף את כל העניין. אני קרוב לעניין הזה, אם כי אינני קרוב להימורים, שהרי מעולם לא הימרתי, לא בפיס ולא בטוטו. חבר הכנסת גולדמן, אתה לא תאמין, אבל מעולם לא השתתפתי בטוטו. מעולם לא, ואינני יודע איך עושים זאת. לא בטוטו, לא בטוטו-תיקו, ולא בטוטו החדש למחצית המשחק, אם כי אני עוקב אחר העניין הזה ומבקר את התקציבים של כל המוסדות

הללו. אבל אני אומר, שבהצעה הזאת יש היגיון, ואי-אפשר להוריד אותה רק משום שלמישהו יש חשש ממשהו ערטיילאי שאיננו קיים.

אני קורא לכל חברי הכנסת ואומר שהצעת החוק היא במקומה.

משה פלד (צומת):

יישר כוח.

דן תיכון (הליכוד):

זו לא הצעת חוק שמישהו יקום או ייפול עליה. אבל היא במקומה, יש בה היגיון, והדבר נהוג בהרבה ארצות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דן תיכון. סגן שר החינוך יציג לפנינו את דבר המשרד.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת רפאל איתן בוודאי לא הונחה על שולחן חברי הכנסת מתוך כוונה לפגוע במי שזוכים בפרסים. כך לפחות אני רוצה להאמין. אבל אינני יכול שלא להביא לידיעת חברי הכנסת את הפעולות החשובות ואת המטרות המרכזיות – – –

דן תיכון (הליכוד):

אבל למה אתם נגד? האם אפשר לדעת?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני אנמק. גם מפעל הפיס וגם המועצה להסדר הימורים פועלים כחלק מהמאמץ המשותף של הממשלה ושל הגופים האלה לסייע לקהילה, ליישובים, לרשויות המקומיות, האזוריות, לערים. מאז הקמת המדינה, ומאז קמה המועצה להסדר הימורים, מאז קם מפעל הפיס, נבנו אלפי מבני ציבור, בתחום הבריאות, החינוך, הספורט, וניתן סיוע לא מועט לגורמים – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

מאות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אלפים, אלפים. והסיוע רב. אין כמעט תחום חברתי שמפעל הפיס והמועצה להסדר הימורים לא מסייעים לו. אנחנו יודעים שהם תורמים ומסייעים, בשיתוף פעולה של הרשויות המקומיות.

נכון שחבר הכנסת רפאל איתן קורא מדי פעם – – –

דן תיכון (הליכוד):

אבל הוא לא קורא להקטין את הפרס הראשון, הוא גם לא קורא שלא לצבור את הפרסים הראשונים. אז מדוע אתם מתנגדים? הרי זה לא מפריע לא לפיס ולא לטוטו.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

ועדת השרים לחקיקה שדנה בנושא – – –

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת גולדמן, אתה מדבר אתי. זה לא חוק פוליטי. אני אומר לך שאין שום סיבה – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גם התשובה שלי היא לא תשובה פוליטית.

דן תיכון (הליכוד):

אין שום סיבה שאתם תהיו נגד חוק שהוא מקובל בכל העולם. אין בזה היגיון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גם ועדת השרים, גם שר האוצר וגם משרד החינוך והתרבות, באנו בדברים גם עם מפעל הפיס וגם עם המועצה להסדר הימורים. גם הדירקטוריון של מפעל הפיס וגם הדירקטוריון של המועצה להסדר הימורים אומרים, שכדי שלא לפגוע באטרקטיביות של – – –

דן תיכון (הליכוד):

איך תפגע באטרקטיביות? במה תיפגע האטרקטיביות?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת דן תיכון, תן לי להשיב. אני מבקש מאדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה מתנגד לדו-שיח? זה דווקא מעניין, מוסיף חיים למליאה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לא, אינני מתנגד לדו-שיח.

לגבי הגבלת גובה הסכום וחלוקת הכספים בתשלומים, אנשי המועצה להסדר ההימורים ואנשי מפעל הפיס טוענים, שתהיה כאן פגיעה בהפצתם של הכרטיסים, במכירת הטפסים, גם של הלוטו, גם של הטוטו. ואם אנחנו רוצים להבטיח – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

האם משרד החינוך בדק את הטענות של הגופים האינטרסנטיים האלה, או לא? אתה אומר שהם טוענים. יפה. מה טוענים סוציולוגים? מה טוענים פסיכולוגים? מה זה? אתה אומר, שהגופים האלה טוענים כך וכך, וקיבלנו את עמדתם? אני מציע שתבקש להצביע על החוק במועד אחר, ועד אז תבררו את הדברים האלה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת ויינשטיין, שמעתי אותך. אני חושב, שאם אתה היית פוגש את אנשי מפעל הפיס ואת אנשי המועצה להסדר הימורים ושומע מאנשי המקצוע שעוסקים בנושא הזה, בשיווק, בקידום המכירות, בעניין הציבורי הרחב, על המטרות החשובות גם של המועצה להסדר הימורים וגם של מפעל הפיס – לכל הגורמים האלה יש עניין להרחיב את המכירה, כדי שאנחנו נוכל לתת ולסייע לאותם יישובים שאין להם היכולת, אין להם הכוח הכלכלי להקים מבני ציבור – אם זה אולם ספורט, אם זאת מרפאה, אם זה מועדון לזקנים, מועדון חברתי, מרכז מדעים, או מרכז פיס. כולנו יודעים על הפעילות החשובה של המועצה להסדר הימורים באמצעות הטוטו, ושל הפיס על מפעליו השונים. כולם יחד חברו כדי לתת לאזרח במדינת ישראל אפשרות ליהנות מאותם מפעלים חשובים, אותם מבני ציבור, אותם מבנים שאתה יודע שלא כל יישוב יכול להגיע אליהם. כשאתה בא ליישוב כמו ירוחם – בלי סיוע של הממשלה, בלי סיוע של הטוטו, בלי סיוע של מפעל הפיס, קשה לו לבנות מרכז לפעילות חברתית, לזקנים, לקשישים, לפעילות של נוער, למערכת החינוך. הכספים האלה, גם של המועצה להסדר הימורים וגם של מפעל הפיס, מסייעים לדברים האלה.

נכון, היו מקרים מצערים שבהם אנשים זכו בסכום גדול של כסף, כמו שהזכיר חבר הכנסת רפאל איתן, קיבלו את הסכום הגדול, ובסופו של דבר הכסף הזה הוביל אותם לדרכים-לא-דרכים. שמעתי את דבריו של חבר הכנסת דן תיכון. לא אמרתי שהדברים שלו אינם דברים הגיוניים. לגבי החוק של חבר הכנסת איתן, אינני חושב שבצורה אוטומטית איננו צריכים לשקול בעתיד, לחשוב על דבר אחר ולנסות לקבל את ההצעה שלו בעתיד. אבל אנחנו צריכים לבדוק, קודם כול, בצורה כזאת שלא תהיה פגיעה לא בהפצת הכרטיסים של הפיס ולא במכירת הטפסים של הטוטו.

דן תיכון (הליכוד):

הרי אתה מבין בעניינים האלה, אתה לא חדש. הרי זה לא ייאמן – אם חברת הכנסת דליה איציק תצביע עכשיו נגד החוק הזה. זה פשוט לא ייאמן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

רבותי חברי הכנסת, ועדת השרים, הממשלה, החליטה לדחות את הצעת החוק. ואני, המייצג כאן את הממשלה, פונה אל חבר הכנסת רפאל איתן ומציע, שבמקום שאנחנו נקיים את ההצבעה היום, תבקש דחייה. אני בעד דיון חוזר, כדי שנראה את העניין כדבר כללי, דבר ציבורי, כמו שהציעו חברי הכנסת תיכון ויינשטיין, ונציע הצעה משותפת. חבר הכנסת איתן, האם אתה מקבל את ההצעה?

רפאל איתן (צומת):

כן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

ואז נשב יחד ונלך להצעה משותפת. חבר הכנסת איתן מקבל את ההצעה שלא לקיים היום את ההצבעה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, חבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת חגי מירום, אני רוצה פה התייעצות קלה. אני רוצה לקוות שאין שום בעיה תקנונית לגבי הדחייה, נכון?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לא, אני חושב שההצעה של חבר הכנסת דן תיכון היא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

טוב, ההצבעה נדחית.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז), התשנ"ה-1995 (קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך הטיפול בסדר-היום שלנו. הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז), התשנ"ה-1995, קריאה ראשונה. חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה.

חברי הכנסת, אני מבקש את הקשבתכם. הנושא שעומד להעלות חבר הכנסת שילנסקי יש לו ייחוד מסוים. בשבועות האחרונים אנחנו מתחילים בסדרת טקסים במלאות 50 שנה למיגור הנאציזם. יש בינינו ניצולי שואה רבים שנקלעו לתחושה קשה של מצוקה ואפליה בתחומים רבים. חבר הכנסת דב שילנסקי, יחד עם חברי כנסת אחרים, הוא נושא הדגל של הנושא הזה, ולא הייתי רוצה שהצעת החוק ודברי ההקדמה שלו יישמעו באווירה של תנועה מופרזת. אני מאוד מבקש את הקשבתכם.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה, אדוני יושב-ראש הכנסת, אני מודה לך על דבריך הטובים והחמים, אבל אני מוצא לנכון להגיד: אתה אישית ניצול שואה, ולכן הבנתך, רגישותך, הן טבעיות ומובנות מאליהן. אני רוצה להזכיר לך, שהיו ימים בכנסת שדיברנו בינינו מה יהיה. אנחנו, כמה ניצולי השואה, מעלים את

הנושא, דואגים לנושא, אבל מה יהיה אחריו? והנה, אדוני היושב-ראש, אני מוצא לנכון מעומק הלב לציין את העובדה, שלך היא ודאי ידועה, אבל אני רוצה שתהיה ידועה ומובנת לרבים, שמקרב חברי הכנסת – הייתי אומר, אפילו בין הצעירים – שלא חוו אישית את השואה כמונו, קם דור שהוא ער לנושא, מבין את הנושא ומתמסר לו.

בדומה להצעת החוק שאני מביא, בעת ובעונה אחת יזמו הצעת חוק כזאת חברי הכנסת, שאני מוצא לנכון לציין ולשבח אותם ולקרוא את שמותיהם לפי סדר האל"ף-בי"ת: חברי הכנסת אברהם הירשזון, רחבעם זאבי, שאול יהלום, דוד מגן, שאול עמור, סילבן שלום ויעקב שפי. יבואו על הברכה. זה מראה שהשואה היא לא עניין של עדה כלשהי, כי יש פה חברים מכל העדות, ולא עניין של קבוצה כזאת או קבוצה כזאת. זו שאלה של עם ישראל כולו.

הצעת החוק שאני מביא באה להכיר בתקופת שהותם של אנשים בגטאות ובמחנות הריכוז, שהועסקו בשירות המדינה, ולכלול תקופה זו בעת חישוב גמלאותיהם. ידוע וגלוי לכול, כי שהות, אפילו קצרה, במקומות איומים אלה, חרצה והטביעה רישומה בגופם ובנפשם של הסובלים, עד עצם היום הזה. בארצות אחרות מקובל לפצות את יוצאי המחנות והגטאות על תקופה זו. יש לאפשר הגדלת הקצבה גם לגבי ילדים שסבלו במחנות ובגטאות בכל גיל שהוא, משום שילד סבל לא פחות, ואפילו יותר.

חברי הכנסת, אני יודע, משוכנע, לפי האווירה, שהצעת החוק הזו תעבור בקריאה ראשונה, ואני מרשה לעצמי, כבכל הזדמנות, לצעוק ולזעוק את זעקתם של ניצולי השואה, שתמיד אני אומר שמדינת ישראל שדדה אותם. מדינת ישראל קיבלה הון כסף עבור ניצולי השואה, והיא פשוט לא נותנת. אלה שעלו לארץ בתקופת מלחמת העצמאות או לפניה, אלה שבאו בעלייה הבלתי-לגלית, תיכף לאחר השואה, במקום לנוח ולאסוף כוח, נהרו לארץ, התדפקו על השערים, פרצו את השערים, באו בעליות קטנות, באוניות רעועות, בעליות בלתי לגליות, נאבקו בבריטים, נשלחו לקפריסין, מקפריסין מצאו דרך להגיע לארץ, אלה שעם קום המדינה, עם פרוץ מלחמת העצמאות נהרו ומייד התגייסו, לחמו, נפצעו, אף נפלו, אלה מקבלים שליש בערך ממה שמקבלים כפיצויים מי שנשארו אז בגרמניה ולא נהרו לארץ, או נסעו לאמריקה או לקנדה.

איפה הצדק? מדינת ישראל לקחה כסף בשבילים. אי-אפשר להגיד: אין. מה זאת אומרת אין? אין למדינה? קחו מכל האזרחים. מה אתם לוקחים ממני, רק ממני? וכשאתה אומר "ממני" אינני מתכוון לעצמי, כי אני כשלעצמי לא רוצה לקבל. כל אחד עם הגישה שלו. אבל כשאני לעצמי אינני רוצה לקבל, קל לי יותר לזעוק ולצעוק בשביל אחי, בשביל האחרים.

רבותי, אני באתי משם, זה חלק גדול מעולמי, אלה הם חברי, ידידי נפשי הטובים ביותר, אני קשור אתם לחיים ולמוות. אני פוגש אותם גם בשמחה, גם בצער, ואני יודע שיש בקרבם אנשים שסובלים קשות, שחיים בדלות ובעוני. יש אנשים חולים, שאינם יכולים להרשות לעצמם מינימום של מרפא. האם זאת התשובה? לקחו את הכסף שלהם ובונים את הארץ. טוב מאוד, בונים את הארץ – אני אומר הכול למען הרוח הטובה – אבל למה דווקא מאלה? באיזו רשות מוסרית?

היום באתי לבקש רק תיקון קטן, זעיר: עובד מדינה שהיה בגטאות ובמחנות וסבל והגיע לארץ והוא מגיע לגיל פנסיה, יש להכיר לו ב-3% ממשכורתו הקובעת בהתאם לפירוט שפירטתי פה. תיקון קטן, זעיר מזעיר. אני יודע שזה יתקבל. אני מתבייש שאני צריך לבוא ולבקש את זה, שאני צריך לבוא ולדרוש את זה. אבל, שלא יחשוב אף אחד שבפיצוי הקטן למספר מצומצם של אנשים אנחנו גומרים את תביעתנו להחזיר לנו את מה שמדינת ישראל שדדה מאתנו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דב שילנסקי.

חבר הכנסת שילנסקי, אני רוצה להוסיף משהו על הדברים שלך. יש כאן בקשה, שתרכך את המלה "שדדה", ואני בטוח שתסכים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

נטלה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני דיברתי מעומק הלב, אבל אם היושב-ראש מבקש, אני מקבל את זה, בתקווה שהעוול יתוקן.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חברי הכנסת, לפני שנים, כאשר חבר הכנסת דב שילנסקי היה חבר כנסת, הוא העלה כמה הצעות חוק לתיקון העוול הקשה שנגרם לניצולי שואה כאן בארץ. כאשר הוא נבחר ליושב-ראש הכנסת, אני אימצתי את ההצעות שלו, ברשות – –

דב שילנסקי (הליכוד):

וברצון.

היו"ר ש' וייס:

– – וברצון. הצלחתי להעביר חלק מהן בקריאה טרומית, ואחת מהן – בקריאה ראשונה. חבר הכנסת יוסף עזרן היה אז סגן שר האוצר. אני זוכר אילו לחצים הפעילו עליו כדי שיתנגד. אני חושב שהוא הפר את המשמעת של האקזקוטיבה ולא התנגד. אנחנו העברנו את ההצעה לוועדת הכספים. לדאבוני הרב, ועדת הכספים לא המריצה את רובו של התהליך.

כאשר אני נבחרתי ליושב-ראש הכנסת החזרתי את ההצעות לחבר הכנסת שילנסקי, כי הן שלו. הצטרפה קבוצה של חברי כנסת – והיא פעילה מאוד בנושא הזה. חוץ מחברי הכנסת שמופיעים כבעלי היוזמה, אני יודע על פעילות רבה מאוד של חברי הכנסת שאקי, גולדשמידט וסלמוביץ וכן גם אחרים, כפי שציין חבר הכנסת דב שילנסקי, בחלקם בני הדור הצעיר שלא עברו את האסון ואת הטרגדיה שאנחנו עברנו.

אני רוצה להשמיע כאן את קולי. גם מבקרת המדינה, על-פי בקשה שלי, חיוותה את דעתה בנושא המורכב מאוד הזה של אפליה קשה של ניצולי השואה שחיים בארץ ומקבלים את הסיוע מממשלת ישראל, לעומת מי שמקבל אותו ישירות מגרמניה.

האנשים האלה מוכים, טרופי טראומה נוראה, חלקם במצב כלכלי וחברתי קשה מאוד, חלקם במצב שמצריך טיפול גריאטרי וסיעודי. מדי שנה בשנה נפטרים אנשים, וגם כאשר יתוקן העוול הם כבר לא יזכו בתיקון, רק משום שאין הם קבוצת לחץ, הם לא הופכים שולחן, אין להם מרפקים ואין להם הצהרות גורפות.

אולי אני חורג מהמקובל לגבי יושב-ראש הכנסת. אני מבקש שכאשר תהיה הצבעה מישהו יחליף אותי כאן ויזמין אותי כדי שאוכל לתמוך בהצעה הזאת. אני חושב שהכנסת, ללא הבדל מפלגות, צריכה לתקן את העוול הזה, ומהר. האנשים הולכים לעולמם בתחושה של כאב, של עלבון צורב.

לא מדובר כאן על מהפכה כספית. אנחנו נכנענו ללא-מעט קבוצות לחץ בבית הזה. זו לא קבוצת לחץ, זוהי קבוצת סבל.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זוהי קבוצת מצפון.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נהיה קבוצת מצפון, הם קבוצת סבל.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה לך.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סגן היושב-ראש חבר הכנסת שילנסקי, אני רואה לעצמי זכות גדולה להביע הערכה רבה לחוק החשוב הזה. אני גם יודעת שבשנים שבהן לא רבים עסקו בנושא זכויותיהם של מי שנפגעו מהטראומה הקשה של השואה, וכאשר היו לא פעם אחת אפילו שלבים של ניכור והתנכרות, אתה עמדת בפרץ מתוך הרגשה שאתה נאבק על נושא מאוד חשוב, לטובת אנשים ששילמו באופן אישי ומשפחתי מחיר שאין לו שום תקנה. לכן, אני מברכת על הצעת החוק ואת המציע.

אני גם שמחה על שהכנסת שלנו מקדמת חוקים רבים בנושא. חוק אחד הזכיר היושב-ראש זה עתה. חבר הכנסת הירשזון פעיל בתחום הזה, ואני מברכת גם את הוועדה נגד גזענות ואנטישמיות בראשות סגן היושב-ראש חבר הכנסת עובדיה עלי. העלנו גם את הבעיה של כפל גמלאות לפני כמה חודשים. המצב החמור הוא, שלגבי אלה שקיבלו פיצויים והם מגיעים לגמלאות עוסקים בקיזוזים, אבל לא מתחשבים בשום הון ובשום היקף הכנסה של גמלאים אחרים. זה עיוות נוסף שעלינו לתקן.

אישית פנו אלי, ואני מתכוונת ליזום הצעת חוק לגבי אלה שעלו ממזרח-אירופה ונבצר מהם להגיש תביעה לפיצויים, בשעה שהחוק מגביל את העיתוי. גם חבר הכנסת סילבן שלום הגיש תיקון מאוד חשוב על כך.

בהזדמנות זו אני רוצה לשבח מאוד את פעילותו רבת-השנים של חבר הכנסת דן תיכון בתור יושב-ראש האגודה הפרלמנטרית ישראל-גרמניה. יצא לי להיות אתך ולראות איך אתה מציג את התביעות, את הצרכים ואת האיטרסים שלנו בגרמניה, ואני רואה בכל זה מעגל שלם.

אני אתמוך בחוק החשוב של הגדלת הגמלה בגין שהייה בגטו או במחנה ריכוז. אני מברכת על כל הפעילות של כולנו בנושא הזה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת ענת מאור.

אגב, הוועדה שחבר הכנסת דן תיכון מפעיל ומה שהוא עשה אישית בשיתוף פעולה של כמה חברי כנסת, בבונדסטאג הגרמני, אני אומר את זה בבושת פנים – הוא השיג יותר מאשר אנחנו פה.

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני מציע שגם הוועדה שלך תתגייס לעניין הזה באיזו צורה.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להביע שביעות רצון מכך, שחוץ מחברי הכנסת היושב-ראש לשעבר דב שילנסקי והיושב-ראש הנוכחי שבח וייס, הנמנים עם שארית הפליטה, שותפים לניסיון לתיקון העוולות הקשות חברי כנסת צעירים, חברי כנסת שנולדו כאן, במדינת ישראל, אחרי הקמתה או בעת הקמתה. זה כשלעצמו דבר חיובי, לדעתי, ומצביע על משהו מאוד עמוק ומאוד שורשי.

יש תחושה, הייתי אומר אפילו די קשה, שמצד אחד כל תושבי מדינת ישראל ללא הבדל, ואנשים רבים ברחבי העולם, מזדהים הזדהות עמוקה עם הסבל שעבר העם היהודי בתקופת השואה. אנחנו מקיימים את הדברים האלה, ואני לא חושב שצריך להכביר מלים על הדרך שבה מדינת ישראל תומכת בכל הקשור בהנצחת אותם שישה מיליונים שנרצחו בשואה. מצד שני, כאשר באים לפריטת הדברים לשפה של עשיית צדק אלמנטרי, וזה לעולם לא יהיה צדק אבסולוטי, וזה לעולם יהיה פחות מדי, וזה לעולם לא יכסה ולא יכפר על העוול שנעשה, הרי ברגע שמגיעים לשלבים האלה יש מידה רבה של – אני לא רוצה לכנות את זה בשם לא פרלמנטרי, אבל יש מידה רבה של אי-נכונות, או אין זהות בין הנכונות לעשות את הצדק הזה בתחום הכספי מול ההזדהות הרגשית שהיא נחלת כל הציבור במדינת ישראל.

אני חושב, שזה לא הוגן, שזה צריך להשתנות, שצריך להיות תהליך של רביזיה מוחלטת ביחס של השלטונות, ולא משנה מי עומד בראש המדינה בתקופה זו או אחרת. הדבר הזה היה נכון בכל ממשלות ישראל, גם בממשלה הנוכחית וגם בממשלות הקודמות.

לכן אני חושב שהמעט הזה – ואין לי צל של ספק שבשנות ה-50 נעשה עוול גדול מאוד, ועל העוול הזה אי-אפשר לכפר, או אי-אפשר לכפר עליו רק באמצעות החוקים האלה – זה המינימום שניתן לעשות.

מלה אחרונה: הייתי רוצה, ידידי חבר הכנסת שילנסקי, שנחשוב יחד על האפשרות לתת ביטוי בחוק – ואני יודע שזה מסובך – לא רק לעובדי מדינה מקרב שארית הפליטה, אלא גם לאחרים שהם שארית הפליטה ואינם נמצאים בתקן של עובדי מדינה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

חברי הכנסת שטרית וטמקין אינם נוכחים. רשות הדיבור לחבר הכנסת שאול יהלום, אחריו – לחבר הכנסת עובדיה עלי, אחרי חבר הכנסת עובדיה עלי – לחבר הכנסת חיים אורון, ואם הוא לא יהיה – לחבר הכנסת מירום, ואם הוא לא יהיה – לחבר הכנסת עוזי לנדאו, ואני אמשיך אחר כך.

חבר הכנסת עובדיה עלי עומד בראש קבוצה פרלמנטרית, שעוסקת אומנם במאבק נגד גזענות וכן הלאה, אבל מכיוון שהוועדה הזאת עוסקת גם בסבל היהודי, אני חושב שכוועדה היא צריכה להתגייס גם לנושא הזה.

בבקשה, חבר הכנסת יהלום.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מברך את חבר הכנסת דב שילנסקי על הצעת החוק. כפי שהוא אמר קודם לכן, להצעת חוק דומה אני שותף, לכן אין לי אלא להוסיף דברים על חשיבותו של החוק ועל חובתה של החברה בישראל כלפי ניצולי השואה, ולא משנה באיזה גיל הם סבלו בשואה. ייתכן מאוד שכוונת המחוקק עד היום להצמיד את זה לגיל העבודה – בהתחלה 18, אחר כך 15 – היתה נכונה מבחינת חוקי העבודה, אבל היא לא נכונה מבחינת החובה המוסרית שלנו כלפי ניצולי השואה. כמובן, אני תומך בחוק.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, במסגרת הדקה שנותרה לי אני רוצה לומר כך: נשיא הרפובליקה של ליטא יהיה מחר אורח של הכנסת. הוא הגיע היום לישראל. אני פונה אליך כיושב-ראש הכנסת – ובוודאי תהיה לך הזדמנות לשאת דברים, ובוודאי תהיה לך הזדמנות לראות אותנו מחוץ למליאה, ואולי לפני כן – לומר לו את החובה, שאנחנו רואים כחובה המוטלת על ממשלת ליטא, להתייחס ביתר אחריות, ביתר רצינות, למעשים שעשו אזרחיה בתקופת השואה; לבקש את סליחת העם היהודי ולהשיב את רכושו ולדאוג כי כל הפושעים שאפשר לשים היום יד עליהם ונמצאים בליטא יועמדו לדין.

לפי מאמר שקראתי היום, שנכתב על-ידי אפרים זורוף, מנהל מרכז ויזנטל, אני מבין שהדברים לא נעשים בנחישות, באחריות ובהיקף הראויים, ואני פונה בזה אליך, כיושב-ראש הכנסת וכמי שקרוב כל כך לנושא, כפי שהתבטאת עכשיו גם על הצעת החוק, לשאת את המשימה הזאת, כשליח הכנסת, כלפי נשיא הרפובליקה של ליטא שיופיע כאן מחר לפנינו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה; אני מודה לחבר הכנסת יהלום.

חבר הכנסת יהלום, אני נפגשתי עם הנשיא ברזאוסקאס בליטא לפני כחצי שנה, בפגישה של כשעה, ואמרתי לו את הדברים האלה בכל התקיפות. יש פעילות רבה בנושא הזה. אני רוצה לומר דבר אחד לזכותו, שהוא הרבה יותר פתוח לעניין הזה מקודמו, מהנשיא לנדסברגיס.

היתה פעילות של חבר הכנסת שילנסקי בנושא הזה, של ועדת כנסת ששלחנו לשם, עם חבר הכנסת דן מרידור ועוד אנשים שסייעו לנו בעניין. שר המשפטים בתמונה. ביקשתי מראש הממשלה היום, כאשר היינו בטקס לקבלת הפנים של הנשיא ברזאוסקאס, שיעלה את העניין כנושא מרכזי בשיחה

שתהיה להם ב-17:00, וראש הממשלה הבטיח לי שיעשה את זה. נפגוש את הנשיא מחר כאן לפני הטקס ונעשה את זה. נעשה את זה גם בדברים שנשמיע כאן.

שאול יהלום (מפד"ל):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

רשות הדיבור לחבר הכנסת עובדיה עלי, אחריו – לחבר הכנסת חגי מירום, ואם הוא לא יהיה כאן – לחבר הכנסת עוזי לנדאו. כבודו.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית דבר, אני מבקש לברך את חבר הכנסת דב שילנסקי, ידידי הטוב, על העלאת הצעת החוק המובאת לפנינו בקריאה ראשונה. הרגישות של חבר הכנסת שילנסקי, לא רק לניצולי שואה, אלא בכלל לאנשים חלשים ולאנשים שדי מר להם, היא רגישות ידועה, ואני מבקש להביע את הערכתי, הוקרתי ותודתי על כל מה שאתה עושה למען החלש והנדכא בחברה.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

עובדיה עלי (הליכוד):

במסגרת זו אני גם רואה את התיקון הזה שאתה מניח לפנינו.

נדמה לי, שקריאת הביניים של חבר הכנסת דוד לוי היתה קריאת ביניים קולעת, שמגדירה את תפקידנו בעניין זה. הואיל ולקבוצה זו אין קבוצת לחץ, אנחנו חייבים להיות, כפי שהגדיר זאת חבר הכנסת דוד לוי, קבוצת המצפון, שצריכה לדאוג לתיקון המעוות הזה, שאין לו מקום בחברה הישראלית.

כל מי ששהו במחנות ריכוז, בגטאות, במחנות העבודה, עברו סבל בל יתואר, והמוח האנושי לא יכול כלל לתאר את הסבל שעברו. המצב הנוכחי, לא רק שאינו עומד במבחן המוסרי, כפי שהגדיר זאת חבר הכנסת יהלום, הוא גם לא עומד בשום מבחן של היגיון. מה ההיגיון בכך, שמי שהיה בן 15 ומעלה, תינתן לו נקודת זיכוי עוד של 2%-3%, ולעומת זה מי שטרם מלאו לו 15 לא תינתן לו הזכות

הזאת להגדלת הגמלאות? זה דבר שאין בו שום היגיון. אני בכלל לא מבין את ההיגיון המונח בבסיס ההחלטה הזאת. אין בכך כל היגיון, ההיפך הוא הנכון. יהודי ששהה במחנות ריכוז והיה רך בימים, פחות מגיל 15, ההיגיון אומר, שהסבל שהוא עבר היה גדול הרבה יותר, הטראומות הנפשיות שלו הרבה יותר גדולות, בעוצמות הרבה יותר גדולות, וההיגיון אומר שדווקא כאלה צריכים לקבל הטבה גדולה הרבה יותר מאשר אנשים מבוגרים שהיו במחנות ריכוז.

לכן, מכל בחינה אפשרית של הסוגיה הזאת צריך לתמוך בהצעת החוק, שאין נכונה, הוגנת וצודקת ממנה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת חגי מירום, עוזי לנדאו, אלי דיין, רון נחמן – אינם נוכחים. רשות הדיבור לחברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואחריה – לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. שלוש דקות לכל דובר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את חבר הכנסת דב שילנסקי על הצעת החוק הזו.

למען האמת, אני מוכרחה לומר שאני די מתפלאה על שסוג כזה של חוק ופיצוי על התקופה הזאת שאנשים שהו – קשה להגיד "שהו", איכשהו החזיקו מעמד, שרדו – במחנות ההשמדה, לא עבר קודם לכן. נראה לי, שבחוקים שחוקקה ממשלת גרמניה בזמנה ושקשורים לחוקי פיצויים למיניהם אומנם ניתנה ממש גמלה על כך, אבל בכל אופן התקופה הזאת הובאה בחשבון.

יתירה מזאת – אני מוכרחה לומר דבר נוסף. בהיות הורי יוצאי גרמניה, וסבי וסבתי ועוד סבתא אחת נספו במחנות ההשמדה – אבי עבד הרבה מאוד למען קבלת הפיצויים מגרמניה והיה גם שותף לחקיקה שנעשתה בממשלת גרמניה וגם לחקיקה הנוכחית, הקשורה לפיצויים שאמורים להתקבל עכשיו ממה שהיתה גרמניה המזרחית – ידוע לי שלפחות לגבי האנשים שהיו, למשל, אזרחי גרמניה וברחו מגרמניה עם עליית היטלר, יימח שמו, לשלטון, כל התקופות האלה נחשבו לאחר מכן לתקופות שבהן הם כאילו היו בגרמניה. משמע, אם הם היו, למשל, באמצע תקופת לימודים, הם קיבלו פיצוי על כל התקופה הזאת, כאילו היו בגרמניה ולמדו; אם הם היו עובדי מדינה, אלה שהיו עובדי מדינה קיבלו את הפיצוי הגדול ביותר מבחינת גמלאות, כאילו המשיכו להיות עובדי מדינה.

כך שאני מוכרחה לומר, שחשבתי שאנחנו כאן בישראל מזמן היינו ערים לעוול הזה, וקודם לכן היינו מחוקקים חוק שכזה. אבל כיוון שאיחרנו, עדיין אנחנו יכולים לתקן את העוול במידה מסוימת.

אני חושבת שיהיה לכבוד לנו, לכנסת ישראל, לתמוך בכך, לתמוך בהצעת החוק הזו ולתקן, ולו במעט, את העוול שנעשה. אני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אחריו – חבר הכנסת מנע. אם הוא לא יהיה – אלול, אם הוא לא יהיה – לס, אם הוא לא יהיה – אלסאנע, והוא כאן. בבקשה, חבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדרך כלל, כשמובאת הצעה שמשמעותה הוצאת כספים מתקציב המדינה, באה הממשלה ואומרת: רבותי, כל חבר כנסת טוב מציע הצעות לתגמול קבוצה זו או אחרת, אבל מה קורה לתקציב? במקרה הזה, חבר הכנסת דב שילנסקי, ראשית, ההוצאה התקציבית בסעיף שלך מאוד קטנה, ובעיניים כמעט עצומות אני מבקש לתמוך בהצעה זו.

כי במה מדובר? בגמלאים שהיו בתקופת השואה. אני חושב ששארית הפליטה משארית הפליטה, אלו היום אנשים מבוגרים. מדובר כאן באחוזים מעטים.

היו"ר ש' וייס:

אבל זו רק שארית משארית הפליטה. חלק כבר נפטרו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה מה שאמרתי. שארית משארית הפליטה, כמה גמלאים; ואני מניח, שאם אתה מעלה את הנושא הזה, מישו פנה אליך. ואותו 1% או אותם 2% חשובים להם, במיוחד ככל שאנשים מתבגרים, בעיקר מי שהיו במקומות האיומים האלו.

במאמר מוסגר אני רוצה לומר: משפחתי מאירופה, אבל רצה הגורל והיא עלתה לפני 150 שנה לארץ, והיא מונה היום מאות אנשים. אין לנו איש קרוב שהיה בשואה או שנספה. אני מבין עד כמה דווקא אנשים שלא היו בשואה ולא היו קשורים לה חשים את התופת האיומה, שאנשים חווים אותה עד עצם היום הזה.

לכן אני מבקש לתמוך בהצעה, ואני מבין שהיא באה משום שכמה אנשים פנו אליך ואמרו: 2%–3% ייתנו לנו הרבה; בוודאי לאנשים שאינם בריאים.

ליושב-ראש הייתי מבקש לומר דבר אחד: פנו אלי לפני כמה ימים אנשים מיוצאי ליטא לגבי ביקורו של הנשיא. לדבריהם, יש 52 פושעים נאצים שבזמן השלטון הסובייטי היו בבתי-כלא ושחררו על-ידי ממשלת ליטא העצמאית.

היו"ר ש' וייס:

יש יותר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

דובר על 52 ששחררו.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מטפלים בזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אלפים, לא 52.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הם דיברו על 52 שהם רוצחים ידועים ומועדים, שהליכתם החופשית מזעזעת כל אחד מהם. יכול להיות שיש רבים אחרים, אבל הם היו בבתי-סוהר ושחררו – על פשעים חמורים מאוד, מוכחים.

אני מבקש, בוודאי תיפגש אתו, תאמר לו שהנושא הזה גם עלה במליאה על-ידי חברי כנסת רבים.

היו"ר ש' וייס:

בהחלט.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש צורך לפתור את הנושא הזה ואת הבעיה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני אזכיר אתכם. חברי, חבר הכנסת דב שילנסקי, כאשר היה יושב-ראש הכנסת, התחיל את הטיפול בנושא, ואנחנו המשכנו את הטיפול בו. אנחנו עוקבים אחריו.

מה שהצלחנו לעשות אצל הנשיא ברזאוסקאס זה שינוי קל. קודמו, הנשיא לנדסברגיס, היה די אטום מול התביעות האלה שלנו. אצל הנשיא הזה יש שינוי באווירה, והוא לפחות ביטל את הרהביליטציה של קודמו. הטיפול איננו מספיק, ואנחנו, כמובן, לא נרפה מזה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אומר את הדברים לפרוטוקול, משום שיש משמעות לכך שכמה חברי כנסת מעלים את הדברים בשעת ביקורו. הנושא הזה מדאיג מאוד את שארית הפליטה מאותה ארץ.

היו"ר ש' וייס:

נעלה את זה גם מחר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תודה רבה. אני, כמובן, תומך ביוזמתו של חבר הכנסת דב שילנסקי, ואצביע בעבורה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת ויינשטיין.

חבר הכנסת מנע, חבר הכנסת אלול, חבר הכנסת לס. חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה, שלוש דקות לכל נואם. אם חבר הכנסת אסעד אסעד לא יהיה, חבר הכנסת סילבן שלום, ואם הוא לא יהיה – רענן כהן, ואם הוא לא יהיה – יוסף בא-גד, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יהושע מצא, וכן הלאה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף להצעת החוק, אני תומך בהצעת החוק הזו. אני חושב שאנשים שסבלו סבל מיוחד, אם נפשי ואם גופני-פיסי, צריך שתהיה להם גם הזכות המיוחדת. לדעתי, הצעת החוק יכולה לבטא יחס כלפי אותם אנשים.

אבל, אני רוצה לציין שהכסף לא יכול לספק או לפתור כל דבר. לדעתי, המסקנה החשובה ממה שקרה וממה שהתרחש, מהסבל שנגרם, היא לחשוב גם איך לא לאפשר ולא לתת לעם אחר לסבול סבל דומה; להכיר בזכותו של עם אחר לחיות בחופש, בעצמאות, בחירות. לדעתי, גם זו מסקנה חשובה, במיוחד לגבי העם היהודי, שסבל יותר מכל עם אחר בעולם. צריך שיהיה זהיר לשמור על זכויות העמים האחרים, זכויות האנשים האחרים, במיוחד באזורנו, שבו חיו יחד בעבר שני העמים – הן העם הערבי והן העם היהודי – והם נועדו גם בעתיד לחיות ביחד. כל ההתרחשויות הקשות, אם זו השואה, אם זו הרדיפה, אם זו האמנציפציה ואם זה גירוש ספרד, מעולם לא היו תחת שלטונם של שליטים ערבים או שליטים מוסלמים. ההיפך הוא הנכון: בתקופת שלטונם של הערבים היתה תקופת הזוהר של היהדות, על-פי ההיסטוריה.

לכן מהעבר צריך להסיק את המסקנות גם להווה וגם לעתיד, ושני העמים צריכים למצוא את הדרך לחיות ביחד, לא רק מבחינה טקטית אלא גם מבחינה אסטרטגית. אלו שני עמים קרובים, שמיים, גם מבחינת השפה, גם מבחינת ההיסטוריה וגם מבחינת הדת, והם יכולים לחיות ביחד באזור הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אלסאנע.

חבר הכנסת אסעד – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום, תורך. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני לברך את סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת דב שילנסקי, על הצעתו לתיקון עוול שאולי נגרם בלא משים במשך הרבה מאוד שנים, לאנשים שאפשר היה לעזור להם בצורה מסוימת, מבחינתם אולי אפילו בצורה רחבה, ולא נעשה הדבר, אם מתוך שכחה, אם מחוסר עניין, ואני לא רוצה לחשוב שזה נבע מחוסר רצון.

דב שילנסקי (הליכוד):

בתחילת דברי בירכתי גם אותך, כי אתה שותף בחוק המקביל.

סילבן שלום (הליכוד):

נכון. אם כבר הזכרת, הגשתי הצעת חוק מקבילה להצעה הזאת; אתה פשוט קודם לי בחקיקה מבחינת המהירות, אבל הגשתי הצעה דומה לעניין הזה בשל פניות שפנו אלי נפגעים של מחנות ריכוז, אנשים שהיו בשואה, שיש להם טענות קשות על מה שאולי העם היהודי היה צריך לעשות באופן טבעי, מה שהעם היהודי היה צריך לעשות בלב רחב, ברצון – לעזור ולסייע לאנשים שבאמת נתנו הרבה, וגם אם נשארו בחיים, עדיין הצלקות בנפשם ועל גופם קיימות.

אני חושב, שבסך הכול, אילו יכולנו לעשות משהו למען אותם אנשים, מעבר לפיצויים שהם מקבלים ממדינות חוץ – ועל כך היתה פעם מחלוקת גדולה – משהו מאתנו, משלנו; שאנחנו נרגיש שאנחנו פורעים חוב כלשהו לאנשים שאולי בזכותם אפילו קמה מדינת ישראל.

לכן, ידידי דב שילנסקי, בהצעה הזאת אתה עושה דבר נכון, דבר טוב. כמו שידוע לכולם, לא תפסיק לעשות למען אותם אנשים, ולא רק למען אותם אנשים. גם אם אתה עושה זאת בצורה כזאת שבה מזהים אותך עם העניין הזה, הדבר הוא רק לזכות ורק לחיוב. אפילו שיש היום הרגשה כלשהי שרוצים לברוח מזיהוי עם השואה. יש איזה מרד של הנוער, של הצעירים, שאומרים: אנחנו, ילדי השואה, גדלנו רק על סיפורים על המאורעות; יש לנו צלקות נפשיות מכך, ממה שקיבלנו מההורים ומהסבים, ואיננו רוצים עוד להיות קשורים לעניין. אתה באופן אמיתי עושה את הכול למען אותם אנשים, ומביא לכך שהצעת החוק הזאת, אני מקווה, תעבור פה-אחד. אין פה שום עניין פוליטי, אין פה שום עניין לאומי. יש פה עניין פשוט של פירעון חוב, פירעון חוב קטן.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יכול רק לברך בכל לב על הדברים שעושה סגן יושב-ראש הכנסת, יושב-ראש הכנסת לשעבר, חבר הכנסת דב שילנסקי. הוא מתמיד בנושא הזה בכל מקום, בארץ, בחוץ-לארץ, כניצול השואה. הוא מנחיל את הנושא לדורות, מתמודד עם הסוגיה הזאת יותר אולי מכל אחד אחר. יושב-ראש הכנסת, היושב אתנו כאן, עושה אותם דברים.

חבר הכנסת שילנסקי, שיהיו לך הכוח וההתמדה להעביר את הדברים שאתה עושה בחן, בטוב טעם. אני רוצה לברך אותך מכל לב על המעשים שאתה עושה.

הצעת החוק הזאת עלתה לא אחת על סדר-היום הציבורי, אחרי שנים של בדיקה. להערכתי, כחברה וכמדינה, חובתנו לעשות את מה שמוטל עלינו לעשות. מדובר על קבוצה קטנה יחסית של עובדי מדינה, שאנחנו חבים להם את מה שאנחנו רוצים לתת להם פה.

אני לא רוצה לדבר על מצפון ואני לא רוצה לדבר על מתנה. אנחנו רוצים לתת להם את מה שמגיע להם בזכות. זכותה של החברה לתת לאנשים שעברו את התקופות הקשות ביותר מה שמוצע לתת להם. ועומד לפניכם אדם שלא חווה את התקופה הזאת. אני רוצה לתת תמיכה, לא רק תמיכה מוסרית, תמיכה של כל הבית הזה לאותם אנשים. אם אני מבין נכון, אין הגבלה של גיל. צריך לתת את מה שצריך לתת. כפי שאתה אומר בהצעת החוק: להכיר בתקופת שהותם של אנשים בגטאות ובמחנות הריכוז שנכנסו לשירות המדינה ולכלול תקופה זו בעת חישוב גמלאותיהם.

אני בהחלט שותף להצעת החוק, ואני אתן את כל התמיכה האפשרית כדי שאכן הצעת חוק זו תעבור, וכדי שאותם אנשים שעברו את הימים הנוראים האלה אכן יזכו לקבל מה שמגיע להם במדינה הזאת, אחרי כל כך הרבה תלאות.

ושוב, אני מאחל לך שתמשיך לפעול בכיוון הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן. הקואליציה אתנו, חבר הכנסת שילנסקי. אני חושב שעשינו את זה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת – עד שיגיע לכאן חבר הכנסת בא-גד. אחרי חבר הכנסת בא-גד יהיה חבר הכנסת יהושע מצא.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 102), התשנ"ה–1995, שהחזירה ועדת הכספים; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 53), התשנ"ה–1995, שהחזירה הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

ועוד הונח: דין-וחשבון הוועדה לבדיקת שכר, גמלאות ותנאים נלווים לחברי הכנסת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז) התשנ"ה-1995
(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה. חברתי אסתר סלמוביץ, תואילי להחליף אותי. אחרי חבר הכנסת בא-גד – חבר הכנסת יהושע מצא, חבר הכנסת יוסף ונונו, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, חבר הכנסת דב שילנסקי, "ישר כוח" גדול על הצעת החוק הנפלאה. אני רק מתפלל למה זה בא באיחור כל כך. זה היה צריך לבוא לפני הרבה שנים.

יש פה בדברי ההסבר משפט אחד שצריך לזעזע את כולנו. "ידוע וגלוי לכול, כי שהות, אפילו קצרה, במקומות איומים אלה חרצה והטביעה רישומה בגופם ובנפשם של הסובלים עד עצם היום הזה" – במלים אחרות, מי שלא היה שם אפילו יום אחד לא מסוגל להבין מה הם עברו.

לאור זאת יש לי שתי שאלות אליך, חבר הכנסת דב שילנסקי. א. למה ילדים רק מגיל 15?

דב שילנסקי (הליכוד):

מגיל אפס.

יוסף בא-גד (מולדת):

בכל גיל שהוא, ולא רק מגיל 15. התיקון בא מגיל אפס. תודה.

ב. דבר שני שאני לא הבנתי: "בעד כל חודש ששהה כאמור מעל 18 חודשים". למה נקבע גבול זה של 18 חודשים?

דב שילנסקי (הליכוד):

מעל 18 חודשים עוד יותר.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי ששהה רק חודש אחד?

דב שילנסקי (הליכוד):

מעל 18 חודשים עוד יותר.

יוסף בא-גד (מולדת):

למה נקבע הגבול של 18 חודשים? למה לא 6 חודשים או 12 חודש? גם אז לתת יותר.

דב שילנסקי (הליכוד):

יש כאן חישוב של בעלי מקצוע.

יוסף בא-גד (מולדת):

טוב. לא הצלחתי להבין מה הגבול הקובע של 18 חודש. אני חושב שמי ששהה שם יום אחד או חודש אחד כבר צריך לקבל התחשבות מקסימלית.

שאול יהלום (מפד"ל):

עד 18 חודש, אפילו חודש אחד, הוא מקבל 3%. אחרי כן 2% לשנה כמו כל עובד מדינה. יש כאן מינימום של 3%, שהוא שווה לשנה וחצי.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה להוסיף – מעל פנסיה של כל עובד. אני בא לחזק את העניין.

בהזדמנות זו אני רוצה לחזור ולהציע לך: לקחת עליך, חבר הכנסת דב שילנסקי, להילחם, להשיג יום זיכרון עולמי לשואה. מאז ברוא השם אלוקים את העולם לא היה חורבן בממדים כאלה. אסור שהדבר יישכח. אסור שהדבר יהיה רק נחלת עם ישראל. אני חושב שצריך לפנות לכל ממשלות העולם, שיום בשנה יהיה יום זיכרון עולמי לשואה, יום אחד בכל העולם; שכולם יעלו על נס – אותו צורר ומה שהוא היה מסוגל לעשות. אני חושב שזה חשוב לעולם, ודווקא היום, בתקופת ההתפתחות הטכנולוגית, עם הפצצות האיומות, צריך לקבוע יום שיזכיר לכל העולם מה שקרה.

לכן, כנסת ישראל צריכה לפנות באופן רשמי לכל ממשלות העולם ולבקש לקבוע יום אחד אחיד בכל העולם, ואתה האיש שצריך להעלות את זה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד.

אני מזמינה את חבר הכנסת יהושע מצא – אינו נוכח, חבר הכנסת יוסף ונונו – אינו נוכח. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת חיים רמון, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שפי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שנת 1995 תהיה שנה שבה נחזור ונציין, נחזור ונזכיר את הקורבנות ואת הלוחמים ואת מי ששרדו מהתופת הנאצית. לכן, חבר הכנסת שילנסקי, שנת 1995 ראויה לכך שנאשר בה את הצעת החוק שיזמת, שבאה לפצות במאוחר ובצורה צנועה את אלה שאנחנו חבים להם כל כך הרבה. חייבים להם את האומץ, את הגבורה, חייבים להם את כושר העמידה, חייבים להם את יכולתנו להיות היום פה בארץ, פה בכנסת הזאת.

בהזדמנות זו אני רוצה לחזור ולהצטרף לקרב הגדול שחבר הכנסת שילנסקי וחברי כנסת אחרים מנהלים למען פיצוי הולם ושוויוני לכל קורבנות הנאצים, לכל אלה שעברו את התופת של הכיבוש הנאצי.

המצב היום, שבו יש שני סוגים של מקבלי פיצויים על הסבל הנורא שהם עברו בשנות המלחמה והכיבוש הנאצי, מצב שנגרר ונגרר, עושה עוול נורא לאנשים שבערוב ימיהם זקוקים יותר מאשר בכל שנה בעבר לכל אגורה כדי לקיים אורח חיים נורמלי, כדי לספק לעצמם שירותי בריאות, כדי להשיג מצב כלכלי נאות. אני לא רואה שום סיבה, חוץ מאטימות לב, שלא להיענות לתביעה הצודקת הזאת.

אני מקווה, שהצעת החוק הזאת, שללא ספק תאושר היום בכנסת, תדרבן את הממשלה להיענות לדרישה הכוללת להשוואת זכויותיהם של כל מי שמקבלים פיצויים על שנים שהיו שנות הסבל הנורא בתקופת מלחמת העולם השנייה. תודה, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמינה את חבר הכנסת חיים רמון; אינו נוכח. חבר הכנסת יעקב שפי – אינו נוכח. חבר הכנסת עמיר פרץ – אינו נוכח. חבר הכנסת רן כהן – אינו נוכח. חבר הכנסת משה גפני – אינו נוכח. חבר הכנסת חיים דיין – אינו נוכח. חבר הכנסת יוסף עזרן – אינו נוכח. חבר הכנסת פני בדש – אינו נוכח. חברת הכנסת דליה איציק – אינה נוכחת. חבר הכנסת יגאל ביבי – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם הירשזון – אינו נוכח. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – אינו נוכח. חבר הכנסת מיכאל איתן – אינו נוכח. חבר הכנסת דן תיכון – אינו נוכח.

עובדיה עלי (הליכוד):

אינו נוכח.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבדוק את זה. חבר הכנסת תיכון נכנס. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני חבר הכנסת שילנסקי, תודה על מה שעשית לנו, אבל הכול בפרופורציות, לא צריך לאבד את הפרופורציות, זה לא תיקון גורף, זה תיקון מזערי. הוא עובר משום שהוא עולה מעט מאוד כסף לאוצר, וחבל. שהרי הנושא שזועק לשמים זה שנים רבות עדיין מצפה לתיקונו, ומספרם של ניצולי השואה הולך ופוחת כמעט מדי יום ביומו, והעוול מונח כאן לפנינו, אולי אפילו באחריותנו. שכן במשך שנים רבות ידענו, לא עשינו, לא יכולנו לעשות, משום כל מיני נימוקים מצחיקים.

הכסף הגיע בתחילת שנות ה-50, והוא הלך, כך אומרים, לפיתוחה של המדינה. המדינה משגשגת, רמת החיים עולה, אולי בין השאר בזכות אותו כסף. אני זוכר, הייתי אז ילד, והבושה עדיין מכסה את פנינו. אנחנו עושים מעט מאוד כדי לתקן את העוול הנורא הזה, והוא זועק, כפי שאמרתי.

בהקשר זה – נודע לי לאחרונה, שבעקבות הבחירות שהתקיימו בגרמניה, בבונדסטאג החדש שכונן לפני כמה חודשים, בוטלה ועדת המשנה לענייני פיצויים שדנה במתן פיצויים ליהודי העולם ולנפגעי רדיפות הנאצים, וחבל. במשך שנים דאגתי שתהיה ועדת משנה לענייני פיצויים, שמפעם לפעם

טיפול בנשאים הללו, ובזכותה ובזכותו של יוהנס גרסטר, שעמד בראש הוועדה, זכינו להעברות כספים בהיקפים של מיליארדי מארקים. אני מניח שאחד מן התפקידים הקרובים שיהיו לנו לכשאזדמן לביקור בגרמניה יהיה בוודאי טיפול בנושא הקמתה של ועדת המשנה, שהרי מפעם לפעם נוצרות בעיות, יש עיוותים – אבל החוב של ממשלת ישראל מוטל לפתחנו ואנחנו צריכים לעשות מעשה. זה לא עולה הרבה כסף, זה כסף קטן יחסית, זה כסף שהולך ופוחת שכן מספר הזכאים גם הוא הולך ופוחת, לצערי.

ואסיים בתודה לך, דב, על מה שעשית לנו.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מזמינה את חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יוסף עזרן, אחרון הדוברים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להביע תודה והוקרה לידידי ומכובדי סגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת דב שילנסקי על שיזם את הצעת החוק הזאת, שבאה להשלים את המאמץ שנעשה בכנסת הזאת כדי לתקן משהו מן העיוות הנורא שנגרם, וממשיך להיגרם, לניצולי השואה בישראל.

מן המפורסמות הוא, שממשלת ישראל, ממשלות ישראל, קיבלו בזמנים שונים, מאז התחלת תשלומי הפיצויים ועד היום, סכומי עתק, שיועדו מלכתחילה להקל על אלה שעברו את תקופת השואה כדי לפצות במשהו – חומרית לפחות – על סבלם, סבל שאין לו שם. זה סבל אל-אנושי, השואה היא חד-פעמית, ואנחנו מקווים שלעולמים היא תישאר חד-פעמית, אבל משום שהיא חד-פעמית אסור להשוותה לשום חורבן או סבל אחרים.

לכן, התפלאתי מאוד לקרוא בהחלטת הממשלה, בהחלטת ועדת השרים לענייני חקיקה, שנציבות שירות המדינה מתנגדת בתוקף להצעת החוק, משום שהיא באה לערער על השיקולים המקובלים בחישוב הפנסיה ומבקשת להכניס כמרכיב בהגדלת הקצבה גורם חדש, שאין לו קשר עם עבודתו או שירותו של האדם, כמו סבל שעבר עליו במחנה ריכוז. אתמהא, כלום יש סבל עלי אדמות שאפשר להשוותו למה שידוע כשואה של יהודי אירופה? כלום יעלה על הדעת שנשווה איזה סבל שהוא, איזו נכות שהיא, לסבלם הנורא מכול של אלה שעברו את תקופת המלחמה, את תקופת השואה, במחנות ריכוז וטעמו את הטעם המר של הנאציזם ושל כל הייסורים הנוראים שהיו באותם מחנות ריכוז?

מה שמציע סגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת דב שילנסקי הוא תוספת זעומה של 3%, הגדלת הקצבה ממשכורתו הקובעת של מי שבתקופת מלחמת העולם השנייה שהה בגטו או במחנה ריכוז. אני מקווה שהממשלה תשקול בדעתה שנית כדי לתקן מעוות זה. השרשרת של הדרישות היא גדולה יותר. לא יעלה על הדעת שיהודים המקבלים את הקצבה שלהם מגרמניה יקבלו על אותו סבל, על אותה תקופה, פי שלושה ומעלה מאשר ישראל. כלום יש להעניש את מי שבחר לחיות בישראל? כלום אין הממשלה ערה לכך שמדי שנה בשנה אחוז מסוים של ניצולי שואה הולך, נפטר ונספה, לצערנו? כלום לא מאוחר מדי כדי לתקן? אם במשך כל כך הרבה שנים לא תיקנו מעוות זה, האם לא היה זה מתפקידה של הממשלה לעשות מאמץ עילאי כדי לתקן, ובסכומים משמעותיים?

ממה שלמדתי מהמסמך של ממלא-מקום מזכיר הממשלה, הממשלה מוכנה לדון בעניין בוועדה, אבל לא לומר חלילה שזה במסגרת הפיזיים, שזה במסגרת הקצבה. אני מתפלא על כל – הייתי קורא לזה – קטנות המוחין שבגישה הזאת. במה מדובר? ב-3% מן המשכורת. זהו הדבר שצריך להטריד את מנוחתה של הממשלה, את מנוחתה של נציבות שירות המדינה?

אני קורא כאן לשר האוצר, שקיבל לא מזמן ממני, כיושב-ראש ועדת המשנה, מכתב מפורט בסוגיה הגדולה ביותר של השוואת זכויות של נכים נפגעי הנאצים עם אלו של נכים שהיו פרטיזנים במלחמת העולם. מעבר לעניין הזה, פה מדובר בתיקון קטן, בסכום סמלי ביותר, שצריך להביע את הוקרת המדינה והוקרת העם לכל מי שעברו את התקופה הזאת במחנות ריכוז או בגטאות.

אני קורא בכל זאת לממשלה לתמוך בהצעת החוק הזו על מנת שהיא תעבור, תידון, תוחלט בקרוב מאוד ותהפוך לחוק. זהו המינימום שממשלת ישראל, כנסת ישראל ועם ישראל חבים לאותו ציבור נפלא של ניצולי שואה, ועם ישראל כולו צריך להתגאות בעובדה שאנשים אלה עמדו מול הצורך, הקדוש-ברוך-הוא הציל אותם מידיו. מדינת ישראל חייבת לתת להם את הכבוד המינימלי בדמות כמה פיצויים מינימליים, מזעריים, כדי לאפשר להם קיום בכבוד באחרית ימיהם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף עזרן. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת מיכאל איתן.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בכל נושא יש תמיד חוני המעגל שלו. מה מספר התלמוד על חוני המעגל? היתה עצירת גשמים ועם ישראל היה בצרה גדולה מאוד, כי באותה תקופה, בשונה מתקופה זו, שאנחנו יכולים לווסת, ויש עניין של טפטוף המים והשקיה – אז כשלא ירדו גשמים היה מצב של רעב כמו שיש במדינות נחשלות היום. חוני המעגל עג עוגה של אבנים, נכנס פנימה ואמר: ריבונו של עולם, אני לא זז מפה עד שאתה מרחם על בניך ומוריד גשמים.

לעניין השואה יש חוני המעגל שלו, זה אלי ויזל. הוא עג עוגה, כותב ספרים, נואם בכל מקום, קיבל פרס נובל, ולא נותן לנושא הזה לרדת מסדר-היום. בעיני הוא ממש חוני המעגל של השואה. הוא

נתקע בעוגה הזאת ולא נותן לאנשים להכחיש, לכפור, חס ושלום, ושהנושא הזה ירד מלבו, מרוחו ומנשמתו של העולם כולו.

יסלח לי ידידי סגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת דב שילנסקי אם אני אומר, שזכויות היהודים האלה, שעברו את אימי השואה, את עמק הבכא, את מה שהנביא ירמיהו אמר: "לוא אליכם כל עברי דרך הביטו וראו אם יש מכאוב כמכאבי אשר עולל לי" – אם יש חוני מעגל בכנסת הזאת שאני הכרתי קרוב לשבע שנים, זה אתה. עגת עוגה, נתקעת בפנים, ואתה מזעיק ומתריע על זכויות כבשת הרש הזו. לפעמים אני ממש בוש ונכלם, אני מרגיש מאוד לא בנוח כל פעם שאתה מעלה את הנושא, בכל מושב, ואתה לא מתייאש.

אני רוצה לומר לך למה אני פונה אליך ישירות ואישית. מכיוון שוויתרת על הזכויות שלך, חובתי לעמוד על הכבוד שלך. ואם אתה בעיני נחשב כחוני המעגל של זכויותיהם של הנרדפים האלה ועיוות שלא תוקן, אני חושב שהיום כולנו צריכים להתאחד ולתת לך את הכבוד המגיע לך ואת הצדק שמגיע ביושר לאנשים האלה, שבחרו להתעלם מכאבם, להתנשא ולהתרומם מעל הטראומה הנפשית האיומה שלהם ולבוא לכאן.

שנית, איך אנחנו נפנה לממשלת גרמניה, שמתחילה להיות אטומה לעניין הזה ורוצה להשכיח את הנושא, ונגיד לה איפה הזכויות של העם היהודי. הרצחת וגם ירשת, אם אנחנו לא עושים צדק בבית, וצדקה מתחילה מכאן – ולכן אנחנו פשוט מבחינה טקטית לא נוהגים בתבונה ונוהגים נגד כל היגיון בריא. חייבים היום להתאחד בכנסת ישראל סביב החוק הצודק והישר הזה, כדי שממשלת גרמניה תדע שהיא לא תוכל לברוח מן האמת הזאת עד שיבוא משיח צדקנו, ועד בכלל, והאמת תתגלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עזרן. אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי את הדוברים, שמעתי את המציע, חבר הכנסת דב שילנסקי. חלק מהדברים שמעתי כאן, חלק מהדברים שמעתי בחדרי באמצעות מכשיר הגברת הקול המעביר את הדברים אל חדרי חברי הכנסת, והיתה לי תחושה קצת לא נוחה. לא שאיני תומך ביוזמתו של חבר הכנסת דב שילנסקי. אני חושב שהיא מוצדקת, אבל התחושה הלא-נוחה היתה לעתים מהפאתוס הגדול של המלים מול המעשה הקטן שצריך לעשות.

ואני שואל את עצמי: האם הפאתוס הגדול הזה של המלים ושל המחשבות מופנה לבעיה המרכזית שצריכה להעסיק אותנו כדור שני לאחר השואה, שחלקו מורכב מאנשים שבאו משם? והפאתוס צריך להתלוות לא לבעיות, עם כל הכבוד וההערכה, של היהודים כפרטים, אלא לבעיה של העם היהודי. האם העם היהודי הפיק את הלקחים המתאימים, והאם העם היהודי עושה את הכול על מנת ששואה כזאת, חס וחלילה, לא תחזור? לצערי הרב, אני חרד מאוד, שגם בנושאים הקיומיים שלנו, הרוחניים, התרבותיים והפיסיים, אנחנו מזניחים, לא הפקנו את כל הלקחים ואנחנו מתייחסים בפאתוס לדברים

הקטנים, מקדישים את המלים הגבוהות והגדולות לפתרון בעיות אלמנטריות-יסודיות, שצריכות להיות פתורות, אבל מזניחים את הבעיות הגדולות.

אם אני קורא שהקונגרס היהודי העולמי הוא מליץ היושר של גרמניה בכל הנוגע להיכנסה למועצת הביטחון, עולים בזיכרונאי דברים מזעזעים. כשהיטלר עלה לשלטון, אחת התקנות הראשונות שהוא הוציא היתה שמירה על האריות של הצבא ופיטורי כל היהודים מהצבא. באו היהודים, ותיקי מלחמת העולם הראשונה, שלחו אליו משלחת, התרפסו לפניו ואמרו: קבל אותנו לצבא שלך, אנחנו רוצים לשרת, אנחנו נאמנים, והיתה שואה. לצערי הרב, גם כאן בבית.

אתמול עמד כאן ראש ממשלת ישראל ושר הביטחון, להבדיל, אבל המסקנות מתחייבות, ואני אומר עם כל הזהירות, ואמר: לא נוכל להפסיק את הטרור בלי שנמצא שותף פלשתיני. כך אומר שר ביטחון? כך אומר העם היהודי? כך אומר מי שמופקד על צה"ל ועל זרועות הביטחון, שהוא נכנע, הוא לא יכול להפסיק את הטרור, רק אם הוא יקבל חסות של איזה שותף פלשתיני, רק אז נוכל להציל את עצמנו. שר אחר מציע שנשלח להם מיליארד שקל על מנת שנוכל לחיות בשלום. פעם היתה הצעה ידועה, משאיות תמורת דם. אני לא רוצה לחזור ולפרט. היום: מיליארד שקל תמורת דם. איפה אנחנו עומדים? לאן אנחנו הולכים? האם אנחנו עושים כל דבר מתוך מחויבות אמיתית לקורבנות ולמה שעבר העם היהודי? האם אנחנו נוקטים מספיק אמצעי זהירות?

פעם אמרו שלעם היהודי יש פרנויה בגלל מה שהוא עבר. זו איננה פרנויה, זו זכות מוצדקת לנקוט שיא שיאי הזהירות, לא להמר, לא לקחת סיכונים, לא לסמוך על אחרים, לא לקנות ביטחון בכסף –

יוסף עזרן (ש"ס):

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת עזרן, ההיסטוריה שלנו הוכיחה שבכסף לא קנינו ביטחון.

יוסף עזרן (ש"ס):

אמת, את זה אמרתי. אילו אפשר היה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

העם היהודי קנה שקט אולי לטווח קצר, ומצורר זה או אחר קנה את נפשו בכסף, והיה צריך לנדוד, והיה צריך ללכת. ואחר כך באו וביקשו עוד, סחטו עוד, ופגעו והרגו בשביל לקבל את דמי החסות.

לכן אני אומר שזאת הבעיה המרכזית. כשאני שומע את הנאומים האדירים האלה, שמחייבים אותנו להסיק את המסקנות, לכבד את זכר הנספים, להצדיק ולעשות – זה לא רק הכסף, זה ברור שצריך לבוא, אבל צריכה לבוא גם המחויבות, והמלים הגדולות צריכות להיות מותאמות לנושא הגדול. אני בהחלט מקווה, חבר הכנסת דב שילנסקי, שלוחם את המלחמה הזאת, שלא תרפה, ושבמקביל לא תקל ראש ולא תשכח את הפרופורציות ותתמיד לא פחות במלחמה השנייה, הגדולה, החשובה באמת, להנחלת לקחי השואה מבחינה ערכית. ואני בטוח, שכשם שאתה תצליח בעניין הקטן הזה, בעניין היותר גדול שלנו ביחד נוכל לעשות ולהצליח, כי זה העניין החשוב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מזמינה את אחרון הדוברים, חבר הכנסת יורם לס, ואני מקווה שזה באמת סופי אחרי שנעתרתי לכל המאחרים.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני מודה על ההיענות. הלכנו בסך הכול לברך את השרים החדשים.

הנושא שלפנינו, שאותו הביא חבר הכנסת דב שילנסקי, בניגוד אולי למה ששמענו עד עכשיו, מבטא בעצם את המדינה החזקה שלנו, את המדינה שיש בה המון כסף, חבר הכנסת איתן, ואנחנו יכולים להתברך בזה, ובכסף הזה אפשר לעזור לאותם מעטים, לאותם ניצולים, לשארית הפליטה. וזה לא פאתוס. זה לא איזה דבר שצריך להתייחס אליו בקלות, ולעבור מייד אל הבעיות ואל הפרנויה שעליה אתה מדבר.

בסך הכול באה מדינת ישראל, המדינה שהיא הבית של העם היהודי, המדינה שכל יהודי בעולם יודע שיש לו בה בית באשר הוא יהודי, באה המדינה, ובאמצעות חבר הכנסת שילנסקי, ואני מברך אותו על כך, נותנת עוד משהו, עוד גמלה. לא צריך להתייחס לדבר הזה מעבר למה שהוא. אינני רוצה להיכנס לאיזה עימות עכשיו, אבל אומר שזה לא היה המקום להתייחס למה שהיה כאן אתמול. נושא השואה הוא נושא שמאחד אותנו. ואם יש מקום להרחיב את השאלה, הרי אני הרבה יותר מודאג, גברתי היושבת-ראש, מהבנאליזציה של השואה שנעשית לעתים.

יצא לי להסתכל בטעות על "החמישיה הקאמרית", שאני מאוד אוהב אותה, ולא האמנתי למראה עיני. הם מציגים פלייטון: יושבים במשרד נסיעות, נכנס אדם למשרד הנסיעות ובטון של לגלוג מציעים לו נסיעה לפולין, ארבעה ימים ושמונה מחנות ריכוז. האומנם זה דבר שצריך להראות בטלוויזיה הישראלית? ואם אתה רוצה טיול קצר, אז שלושה ימים בפולין ושישה מחנות ריכוז. מה זה? זה דבר שאפשר להראות בטלוויזיה הישראלית, הממומנת על-ידי אגרה, גם של ניצולי שואה? איך אפשר לעשות מזה בדיחה, דבר בנאלי?

אני נולדתי בארץ הזאת, ומעולם לא נסעתי לגרמניה כתייר. כשלא היתה לי ברירה, עברתי שם, אבל מעולם לא הייתי תייר בגרמניה. אם יש לנו בעיה, אנחנו לא צריכים להתחיל להתנגח עכשיו ולהזכיר

את הטרור. זה דומה לעניין המשאיות תמורת דם? זה רציני, כאשר אנחנו מדינה חזקה, קודם כול מבחינה חברתית, כשיש לנו עם מלוכד, יש לנו אמצעים ויש לנו צבא? מה הם הדיבורים האלה?

אם יש משהו שצריך להדאיג אותנו בנושא השואה הרי זו העובדה המצערת, שהנושא נפרט לפרוטות וששכחו את זה. והנה באה הצעת החוק שלפנינו, שבסך הכול תעלה פרוטות, ומזכירה לנו שמדינת ישראל יכולה לעזור לניצולי השואה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז), התשנ"ה-1995, והעברתה להכנה לקריאה שנייה ושלישית לוועדה לענייני ביקורת המדינה. נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז), התשנ"ה-1995,

לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

16 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה ראשונה, והיא מועברת לוועדה – – –

קריאה:

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר להוסיף. קבענו בנשיאות שאנחנו לא מוסיפים. אני מצטערת, יש לנו כלל ברזל בעניין הזה.

הצעת החוק מועברת לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

חבר הכנסת שילנסקי, סגן יושב-ראש הכנסת, אני רוצה לברך אותך. אתה מבין שאני לא יכולה לרדת עכשיו ללחוץ את ידך.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה. אני מקבל את זה, ואני יודע שזה בא מכל הלב.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: שאלות לשר הבינוי והשיכון. אני מזמינה את סגן שר הבינוי והשיכון לדון להשיב על שאלות.

שכונה ס"ח בלוד

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

ברצוני לשאול:

1. האם השכונה ס"ח בלוד מוגדרת כשכונה הזכאית לשיקום פיס? אם לא – מדוע?

2. האם הכין המשרד תוכנית לפתרון מצוקת הדיור והעדר התשתית בשכונה ס"ח?

3. באיזו מידה קשור פרויקט נווה-שלום בתוכנית לפינוי התושבים הערבים מהשכונה ס"ח?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

1. שכונה ס"ח בלוד אינה נכללת במסגרת השכונות הזכאיות לשיקום פיסי, מאחר שהיא מיועדת כולה לפינוי ולהריסה, כדוגמת כפר-שלם, שכונת-הארגזים ושכונות אחרות.

2. לנוכח זאת, לא הוכנו תוכניות תשתית לשכונה.

3. פרויקט נווה-שלום צפוי להסתיים בסוף 1996. כ-50 משפחות מכלל המשפחות המתגוררות בשכונת ס"ח מיועדות להתפנות לשכונת נווה-שלום. משפחות אלו יוגרלו מכלל המשפחות משכונת ס"ח. הפינוי הינו במסגרת מדיניות הפינויים של משרד הבינוי והשיכון ומועצת מינהל מקרקעי ישראל.

אשר ליתר המשפחות, בימים אלו נבדקות דרכי פתרון אפשריות במסגרת אחת השכונות בלוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן השר, אני מודה על התשובה. אני שמחה שהשכונה הזאת אכן תיעלם ממפת השכונות במדינת ישראל, כי זו בושה וכלימה שבמדינת ישראל יש שכונה כזאת. אבל אני רוצה לשאול: מאחר שציינת פה את התוכנית של נווה-שלום והתוכניות האחרות, האם אתה יכול לומר כמה זמן ייקח הפינוי הזה? האם יש לכם תוכנית שיש לה איזה יעדים של תאריכים, כמה זמן יימשך הפינוי בשלב הראשון וכמה זמן בשלב השני?

השאלה השנייה שרציתי לשאול: כל זמן שהם גרים שם, אנחנו מדברים על מצוקה בלתי נסבלת. האם יש לכם איזה תוכניות, שכל עוד הם גרים שם בכל זאת תנאי הדיור שלהם יהיו סבירים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לגבי השאלה הראשונה, אני מבטיח להעביר לך בכתב. אין לי תאריכים מדויקים.

לגבי השאלה השנייה, כפי שידוע לי, בשכונות שהן שכונות פינוי, המדינה מונעת פיתוח, ולא רק המדינה, גם העירייה מונעת תוספות של חדרים או השקעות מסיביות, כאשר הכוונה היא לחסל את השכונה ולבנות שכונה חדשה. כך נהוג בכל המקומות. אני יודע שזה קשה מאוד. כאשר אני אבדוק

ואעביר לך זאת בכתב, אני גם אבדוק אם אפשר לעשות מה שאת מבקשת. למיטב ידיעתי, לא עושים דבר כזה.

מחסור בדירות בהוד-השרון

חבר הכנסת א' אור שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

בהוד-השרון קיימת מצוקת דיור קשה, בעיקר לגבי זוגות צעירים, עולים חדשים ומשפחות חד-הוריות.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימות אדמות מינהל שניתן להקצות אותן למטרות בנייה בעיר?

2. האם מתכנן משרדך בנייה ציבורית או אחרת על מנת למצוא פתרון לבעיית הדיור בעיר הוד-השרון?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בהוד-השרון קיים מחסור חמור בקרקעות מדינה לצורך מתן פתרונות דיור לזוגות צעירים, לעולים חדשים ולמשפחות חד-הוריות. רוב האדמות למגורים נוצלו זה כבר.

מנתונים שהצטברו באגף האכלוס, בשנים 1990-1995 מימשו כ-1,024 תושבי הוד-השרון זכאים, זוגות צעירים, עולים חדשים ואחרים משכנתה לרכישת דירה.

1. א. ביחס לקרקעות מינהל ביישוב, אומנם בזמנו אותר שטח של כ-200 דונם שאפשר בנייה של כ-700 יחידות דיור, אך התוכניות לתוואי כביש 55, חציית קו הביוב של כפר-סבא באתר ופרוזדור קו מתח גבוה יצרו מגבלות חמורות, שאולי היו מאפשרות בנייה של כ-250 יחידות דיור בלבד, אך בכל מקרה, בפריסה תכנונית גרועה ובהשקעות גדולות יחסית בעבודות פיתוח, הקמת סוללות, עבודות תשתית למניעת הצפות וכו'.

ב. שטחים נוספים של המינהל, כמו משבצת כפר-מל"ל, אשר תוכננו בחלקם למגורים ובחלקם למע"ר – מרכז עירוני – נדחו בול"ל. יתירה מזאת, העירייה מתנגדת לאשר בניית דירות לזוגות צעירים, באשר היא רואה בו אתר יוקרתי.

2. לנוכח זאת, ובמטרה לתת מענה לזכאים מחוסרי דיור תושבי המקום, אותר בתיאום בין העירייה, מינהל מקרקעי ישראל והמשרד שטח ברחוב העצמאות לבניית 130 יחידות דיור לזכאים במסגרת "בנה דירתך". מכל מקום, הניסיונות לאתר קרקע נוספת ביישוב יאפשרו מתן פתרונות נקודתיים קטנים בהיקפם.

תוכנית מתאר לשכונת גני-צבי בהוד-השרון

חבר הכנסת א' אור שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

לשכונת גני-צבי, שהוקמה בשנת 1949, עדיין אין תוכנית מתאר משנת 1965. תושבי השכונה גני-צבי מנהלים משא-ומתן עם מינהל מקרקעי ישראל וועדת בניין ערים מקומית על מנת לקדם תוכנית מתאר לשכונה.

ברצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות משרדך לגבי תוכניות מתאר לשכונות ותיקות?

2. האם תקודם בניית תוכנית מתאר לשכונת גני-צבי בהוד-השרון?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשכונות ותיקות הנכללות במסגרת פרויקט שיקום שכונות נעשה התכנון במסגרת הפרויקט, וזאת אם יש צורך להכין תב"ע – תוכנית בניין ערים – המהווה שינוי לתוכנית המתאר לצורך הרחבת דירות ושיקום השכונה.

בשכונות ותיקות שאינן כלולות בפרויקט השיקום, האחריות התכנונית, בעיקרון, נתונה בידי הרשות המקומית. אם עלה הצורך בהתערבות משרד הבינוי והשיכון, על-פי בקשת הרשות, נשקלת הבקשה לגופו של עניין.

2. ביחס לשכונת גני-צבי, הוכנה תוכנית בניין ערים המהווה שינוי למתאר ביוזמת מינהל מקרקעי ישראל והרשות המקומית.

התוכנית האמורה מאפשרת הגדלת זכויות בנייה במגרשים באופי מגורים א', בנייה צמודת קרקע, ומאתרת מתחם אחד לבנייה דו-קומתית.

התוכנית נדונה בימים אלה בוועדה המקומית, בטרם העברתה לדיון ולאישור הוועדה המחוזית.

פרויקט שיקום השכונות בשכונת גיל-עמל בהוד-השרון

חבר הכנסת א' אור שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

שכונת גיל-עמל הוכרה כשכונת שיקום לפני שנים מספר. למרות זאת, ארבעה רחובות – העצמאות, כינרת, גלבוע ושבי-ציון – ובהם מבנים של ארבע קומות לא נכללו בפרויקט השיקום. זה זמן רב מבטיחים גורמים במשרדך לתושבי השכונה הרחבת הפרויקט גם לרחובות אלו.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון שארבעה רחובות אלה אינם כלולים בפרויקט השיקום? אם כן – מדוע?

2. האם ייכללו רחובות אלה בפרויקט השיקום?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ארבעת הרחובות – עצמאות, גלבוע, כינרת ושבי-ציון – היו כלולים בפרויקט שיקום השכונות בגיל-עמל בשנים 1980-1991.

פעילות משרד הבינוי והשיכון בתקופת השיקום בהוד-השרון בשכונת גיל-עמל התמקדה בפרויקטים הבאים: א. תיעול, ניקוז וסלילה מחדש של הרחובות שבי-ציון וגלבוע; ב. הורחבו 45 יחידות דיור באותם רחובות; ג. ברחוב העצמאות פותח שטח והפך לגן ציבורי.

2. הפעילות בשיקום השכונות הסתיימה בהתאם להחלטת הממשלה ב-31 בדצמבר 1991. במטרה לתת מענה לאותם בתים המחייבים טיפול, הוצע לעירייה שהאגודה לתרבות הדיור תטפל בנושא – ואכן ההצעה התקבלה.

כביש דליית-אל-כרמל-עוספיא

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

נמסר לי כי קטע הכביש בין דליית-אל-כרמל לחיפה דרך עוספיא משובש והוא ברוחב של מכונית אחת וללא שוליים.

ברצוני לשאול:

1. האם ישופר הכביש?

2. האם ייסלל כביש העוקף את עוספיא?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

1. מצב הכביש ידוע למע"צ, אשר עושה כל מאמץ לתחזקו, למרות פלישות הבנייה הגובלות בכביש והמסכנות חיי אדם.

2. סלילת הכביש העוקף מתעכבת גם היא בגין פלישות לא חוקיות לתוואי הכביש העתידי.

במקביל, מול הוועדה המחוזית מטפלים במציאת פתרונות חלופיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני סגן השר, בשאילתא שלי כתבתי, שנמסר לי שהכביש משובש. בינתיים הייתי שם. עכשיו יש לי עדות ראיה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

גם אני הייתי שם לא מזמן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הכביש ממש משובש. אני מסכים אתך שהוא מסכן חיי אדם. אבל, עם כל הכבוד לתשובה שלך, אין לי לוח זמנים מתי ישופר ומה ייעשה. אני לא מדבר על כביש עוקף, שזה פתרון לטווח ארוך יותר. אבל מה אנחנו יכולים לומר לגבי הכביש הקיים, מתי יושקע בו, כמה יושקע בו, ומתי נוכל לראות שם שיפור כלשהו?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ידידי חבר הכנסת ויינשטיין, אני הייתי לא מזמן בעוספיה ונפגשתי עם ראש המועצה ועם חברי המועצה במקום. הבעיה עם הכביש העוקף – מצד אחד המשרד לאיכות הסביבה מתנגד שיהיה כביש עוקף כדי לא לפגוע בנוף, היישוב עצמו רוצה את הכביש בתוך היישוב, וזה נופל בין הכיסאות ובין המשרדים. אני הבנתי גם שהנושא מתקדם קצת. הבעיה המרכזית היא הכביש הסואן בתוך היישוב, הכביש שמגיע אליו הוא כביש משובש, ואני נסעתי עליו, הוא כביש מסוכן לנסיעה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נכון. אני עומד לנסוע לשם בעוד שבוע.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני פניתי לבנצי סלמן, לאחר הביקור שלי ביישוב, וביקשתי ממנו לפחות לשפר את רמת הכביש כדי לא לסכן חיי אדם. הגישה היא ממש מסוכנת. זה כאילו לא נוסעים עליו במכוניות. אני מקווה שהנושא הזה יקבל את פתרונו מהר ככל שניתן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אודה לך אם תבקש ממר סלמן להגיש לוח זמנים והקצבה.

כביש דליית-אל-כרמל-עוספיא-חיפה

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

ביום 15 בפברואר 1994 הגשתי שאילתא בנושא מצבו התחבורתי של כביש דליית-אל-כרמל-
עוספיה-חיפה. בתשובה אמר לי השר, כי יזורז ביצוע כביש עוקף ושיפוץ הכביש. מנתונים שהגיעו
לידי עולה, כי דבר לא השתנה.

ברצוני לשאול:

1. כיצד יזורז שיפוץ הכביש המשובש הזה?

2. מה הוא לוח הזמנים שיידרש לשם ביצוע המשימה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הכביש שבו מדובר שוקם ושופץ. מע"צ עושה כל מאמץ כדי לתחזקו כראוי, למרות קשיים במקום,
ובעיקר קרבתו לבתים הפולשים לעברו.

2. סלילת הכביש העוקף מתעכבת בשל בנייה לא חוקית שבוצעה על התוואי שאושר סטטוטורית
בזמנו. מע"צ בוחנת עם הוועדה המחוזית מתן פתרון ו/או חלופות לנ"ל.

לנוכח זאת לא ניתן לקבוע לוח זמנים.

תביעות נגד חברי מושבים בגין שימוש חורג בקרקע

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

לאחרונה הגיש מינהל מקרקעי ישראל תביעות משפטיות רבות נגד חברי מושבים ברחבי הארץ בגין
שימוש חורג בקרקע חקלאית במושבים, וזאת למרות המלצות ועדת-קדמון, אשר התקבלו על-ידי שר
החקלאות, להתיר בתנאים מסוימים שימוש חורג בקרקע חקלאית במושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על הגשת כתבי תביעה לחברי מושבים?

2. אם כן – מדוע פועל מינהל מקרקעי ישראל בניגוד להמלצות ועדת-קדמון?

3. האם יעוכבו ההליכים המשפטיים עד ליישום מסקנות הוועדה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כללי:

1. בהתאם להחלטת מועצת מקרקעי ישראל מיום 3 באוגוסט 1989, מתיר המינהל שימוש שאינו חקלאי בחלקות א' של נחלות במושבים, בתנאי קבלת הסכם אגודת המושב שבו נמצאת הנחלה ובתנאי קבלת אישור על-פי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, לשימוש חורג במבנה משקי קיים, או בשינוי ייעוד למטרה המבוקשת.

2. המלצות דוח ועדת-קדמון מסייגות ומגבילות את השימוש הלא-חקלאי שיותר בחלקות א' של נחלות, הן מבחינת סוגי הפעילויות והן מבחינת גודל המבנה, לעומת האפשרי לפי ההחלטה הנ"ל של המועצה.

3. מינהל מקרקעי ישראל נהג באיפוק ואפשר למתיישבים העושים שימוש כנ"ל לטפל בהמצאת האישורים הנדרשים, אולם ההיענות היתה זעומה.

4. מתיישבים רבים במושבים הנ"ל הגישו ומגישים תלונות לרשויות הנוגעות בדבר על המפגעים והמטרדים הנגרמים מהשימושים הנ"ל, הנעשים במושביהם ללא היתר כחוק, בדרישה לאכיפת החוק. משרד מבקר המדינה נדרש לסוגיה זו בדוח שהוגש על-ידו בעניין.

5. בחודש אוקטובר 1993 החליטה מועצת מקרקעי ישראל, כי המינהל ינקוט את הצעדים החוקיים נגד העושים שימוש כנ"ל שלא בתנאי החלטתה מיום 3 באוגוסט 1989.

6. על יסוד המלצות דוח ועדת-קדמון הוכנה הצעה לתיקון ההחלטה הנ"ל של המועצה, הכוללת הוראות מעבר, הנמצאת בדיון בוועדה החקלאית של המועצה.

7. מינהל מקרקעי ישראל נטל על עצמו לסייע למושבים ולתכנן על חשבוננו אזורי מלאכה ותעשייה במשבצות מושבים, כל זאת בתיאום עמם ועם המועצות האזוריות, במגמה לעודד העתקת הפעילויות הנ"ל מהנחלות לאזורים המתוכננים.

ב. ביחס לסעיפי השאלות בשאלתא:

1. כן. ידוע למשרד על הגשת כתבי תביעה לחברי המושבים.

2. המינהל פועל על-פי החלטות מועצת מקרקעי ישראל.

3. הוכנה הצעה שתובא לדיון במועצת מקרקעי ישראל, בהתחשב בהמלצות דוח ועדת-קדמון. המינהל יפעל על-פי ההחלטה שתתקבל.

הקמת עיר חדשה בין נהרייה למעלות

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

לאחרונה מדובר שוב על תוכניות להקמת עיר חדשה, ושמה גבעת-שעל, אי-שם בין מעלות לבין נהרייה; זאת לאחר שבשלב מסוים ירדו תוכניות אלו מהפרק. הקמת עיר חדשה במרחב זה עלולה לפגוע בהמשך התפתחות מעלות-תרשיחא כעיר מחוז.

רצוני לשאול:

האם אכן יקים משרד השיכון את העיר החדשה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בתקופת גל העלייה הגדול עשה משרד הבינוי והשיכון מאמץ לאתר קרקעות זמינות לפיתוח מידי של מגורים בהיקף רחב. במסגרת בדיקת קרקעות רבות נמצאו הקרקעות בשעל כמתאימות לפיתוח מגורים, כחלק מהקומפלקס שלומי ונהרייה.

בינתיים, עם אישור התקנות 533, 611 ו-666, נפתחו אופציות להרחבה משמעותית של היישובים העירוניים באזור, ובהם מעלות ונהרייה. כפי שחבר הכנסת שלמה בוחבוט בוודאי יודע, תומכים נציגי המשרד בהרחבה מרבית של מעלות. תוספת קרקעות אלו לפיתוח תאפשר את דחיית פיתוחן של גבעות שעל וחמודות.

עם זאת, המצוקה בכל הקשור לקרקע למגורים מחייבת לעשות כמיטב יכולתנו על מנת לשמור את הגבעות כפוטנציאל למגורים, גם אם מדובר בטווח רחוק.

כביש דליית-אל-כרמל-עוספיא

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר הבינוי והשיכון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

קטע הכביש הקיים בין דליית-אל-כרמל לעוספיא בואכה חיפה מסוכן ביותר. הוא צר, נעדר שוליים, והתנועה בו גדלה והולכת.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הצעדים שנוקט משרד השיכון כדי להבטיח את בטיחות התנועה בכביש זה?
2. האם מתכנן משרד השיכון חלופות תחבורה אחרות לכביש זה, לנסיעה מדליית-אל-כרמל לחיפה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משנת 1992 מבצעת מע"צ בכביש חיפה לכיוון עוספיא-דליית-אל-כרמל ועד צומת אליקים ריבוד והרחבה בקטעים, לרבות התקנת אמצעי בטיחות, כגון "עיני חתול" וחידוש הסימון בצבע.

הקטעים הנותרים יבוצעו על-ידי המועצות במהלך 1995 ו-1996 במסגרת העבודות המבוצעות על-ידן בקטעי הכביש החוצים יישובים אלה, בהשתתפות מע"צ ב-85% מעלות העבודה. בקטע חוצה-דליית-אל-כרמל מבצעת המועצה הרחבה לכביש דו-מסלולי, לרבות חניות, מדרכות, מפרדות (א"י תנועה), תאורה וטיפול נופי. בקטע חוצה-עוספיא מבצעת המועצה הרחבת הכביש הקיים, מדרכות, תאורה, הסדרת צמתים והתקנת מעקות בטיחות בשולי הכביש. כאמור, מע"צ תישא ב-85% מעלות הפרויקט.

2. מע"צ מתכננת דרך עוקפת חלופית, אשר אמורה לעקוף יישובים צפופי אוכלוסין אלו. התכנון נעשה בתיאום עם הרשויות המקומיות, רשות שמורות הטבע והמשרד לאיכות הסביבה. כיום נמצא נושא נחיצות התוואי העוקף בדיונים בין מע"צ לרשויות המקומיות והמשרד לאיכות הסביבה. מע"צ עומדת על דעתה בדבר נחיצותו של תוואי זה, גם בשל העובדה שציר אזורי יחיד העובר בתוך יישובים צפופי אוכלוסין, בסטנדרד נמוך וברמת בטיחות מינימלית, מהווה סכנה בטיחותית ואינו נותן פתרון הנדסי לנפחי התנועה ההולכים וגדלים. נוסף על כך, קיימת דרישה מתבקשת לפיתוח רשת הכבישים באזור בעתיד על-פי סטנדרדים ותקנים מקובלים.

מחלף חדש בצומת מעלה-אדומים

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

בתאריך 14 בדצמבר 1994 הגשתי שאילתא בדבר מחלף חדש בצומת מעלה-אדומים.

ב-17 בינואר 1995 השיב סגן השר בן-מנחם על שאילתא זו, ברם לא מצאתי בתשובותיו מענה על שאלותי. לפיכך אציג בשנית.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עלותו של המחלף?

2. מה היא עלותו הכוללת של כביש עוקף מעלה-אדומים?

3. האם נבנים, ביוזמת משרד הבינוי והשיכון, כבישים נוספים מעבר ל"קו הירוק"? אם כן – מה היא עלותם הכוללת?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מאחר שמדובר במחלף שבוצע על-ידי חברת "מוריה" ובאחריות עיריית ירושלים, אין למשרדנו נתונים ביחס לעלות.

2. אשר לכביש עוקף מעלה-אדומים, הרי שכביש זה נועד להסיט את התנועה אל מחוץ ליישוב ובכך למנוע חצייה של כביש ראשי בתוך מעלה-אדומים. בחיבור הכביש העוקף עם הכביש לירושלים יבוצע מחלף להסדרת התנועה. עלויות הכביש והמחלף כאחד הינן כ-25 מיליון שקל (ללא מע"מ), ומועד גמר הפרויקט הינו מאי 1995.

3. כל הכבישים שמעבר ל"קו הירוק" מבוצעים על-פי אישור מחלקת ההתיישבות של משרד הביטחון. על-כן מוצע להעביר אליהם את השאלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הבינוי והשיכון.

הצעה לסדר-היום דברי עוזר שר החינוך בדבר ילדים אתיופים הלומדים בחינוך הממלכתי-דתי

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 6251, בנושא: דברי עוזר שר החינוך בדבר ילדים אתיופים הלומדים בחינוך הממלכתי-דתי – מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה בקשר להסדרים במגזר החקלאי?

היו"ר א' סלמוביץ:

זה נדחה, זה יהיה בהמשך סדר-היום.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החינוך, חברי הכנסת, העליתי את הצעתי לסדר-היום לאחר שקראתי ושמעתי, כי אחד העוזרים של השר, ששמו מר סלומון, אמר שיש לעשות הכול כדי שילדים עולי אתיופיה יעזבו את מסגרות החינוך הממלכתי-דתי ויעברו למערכת החינוך השנייה, הכללית, משום שרמת בתי-הספר הממלכתיים-דתיים היא כביכול נמוכה, ירודה, רדודה.

האמירה הזאת פגעה קשות במערכת החינוך הממלכתי-דתי, משום שמערכת זו ידועה זה שנים כמערכת שעשתה ועושה את מיטבה ואת מירבה כדי לקלוט ילדי עולים הרוצים לבוא בשעריה בלב פתוח, בזרועות פתוחות, בהרבה התלהבות ובהרבה רצון טוב.

אדוני השר, החינוך הממלכתי-דתי גילה במשך השנים רוחב לב, רצון טוב ורוח התנדבות בלתי רגילה במאמציו, מאמצי מוריו, מנהליו ומפקחיו, לקלוט תלמידים אתיופים, בני משפחות עולות של אתיופים, כרצון הוריהם ועל-פי בקשתם.

לעניות דעתי, אין דבר טבעי יותר ונכון יותר, ולפי מבחנים אובייקטיביים שאינם שנויים במחלוקת, מאשר לאפשר לילדי עולים מארצות מצוקה בכלל ולילדי העולים האתיופים בפרט להתחנך במסגרת החינוך הממלכתי-דתי, המתחשב מאוד במסורותיהם של ההורים, ברצונם הבסיסי להקנות לילדיהם יסודות יהדות, הכרת אורח החיים היהודי הדתי, המסורת היהודית, המנהגים היהודיים העיקריים. כן מאפשר החינוך הממלכתי-דתי לאלפי הילדים והנערים האתיופים זה שנים להתוודע אל מקורות היהדות ולהטמיע בתוכם אהבת ארץ-ישראל ואהבת העם היהודי לתפוצותיו.

זאת ועוד, פנימיות ממלכתיות-דתיות קלטו וקולטות מספר רב של תלמידים אתיופים, ובכך סייעו ומסייעות בידם להיקלט קליטה רוחנית, תרבותית, לשונית וחברתית המעניקה להם, לבד מן הידע הבסיסי ביהדות, הכרת העם והארץ, ביטחון עצמי, תחושת שוויון וזהות יהודית ברורה וגאה ככל האפשר.

ברצוני להדגיש, אדוני השר, כי מערכת החינוך הממלכתי-דתי נטלה על עצמה את הסיוע בחינוכם ובקליטתם החינוכית והחברתית של התלמידים האתיופים העולים בהתלהבות רבה, באהבה רבה, ותוך השקעת משאבים עצומים גם מתקציביה הדלים.

השבח לאל, ובזכות מסירותם של המורים, המנהלים והמפקחים שבמערכת החמ"ד, החינוך הממלכתי-דתי, מתקדמים אלפי ילדים אתיופים בצורה ניכרת, התאקלמו והתערו יפה בחברת ילדי הארץ, והשיגו הישגים משמעותיים – לימודיים, חינוכיים, ערכיים וחברתיים – הראויים לציון ולשבח.

לכן אני מבקש מאדוני השר, אם נאמרו הדברים, וכפי שנאמרו, אם נאמרו כפי שנמסרו, להנחות את העוזר הזה ואת מי שעוסק בסוג התעסוקה שלו להתייחס אל המערכת הממלכתית-דתית כאל מערכת ממלכתית ביסודה, שאורחותיה, מוריה ומנהליה דתיים, כפי שמתיר החוק, אבל לא לראות בה, חלילה, נחותה או ירודה במידה כלשהי, שכן אין הממשלה או משרדי הממשלה עוסקים במתן ציונים למערכת זו או אחרת.

כל המערכות עושות את מיטבן. יש הרבה לתקן בכולן, והמאמץ הזה נמשך ויימשך. אבל היה חשוב לי מאוד לציון כאן, כי למיטב ידיעתנו, מתוך הכרת עשרות מוסדות שקלטו וקולטים נערים אתיופים, הם זוכים ליחס החם ביותר, הלבבי ביותר, ואף קונים דעת וקונים יהדות ומתאקלמים כהלכה בחברה הישראלית, דבר שמשרד החינוך והחינוך הממלכתי-דתי וכולנו כאחד רוצים בו ללא צל של ספק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. כבוד שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מר שמעון סלומון אינו אחד מעוזרי; הוא יועץ שלי ושל סגן השר, חבר הכנסת מיכה גולדמן, שהוא הממונה מטעם המשרד על נושא קליטת העלייה. הוא יושב כאן עמנו ביציע. הוא בן העדה האתיופית והוא עוסק בתפקידים שונים הקשורים בנושא הזה.

הוא לא אמר בשום מקום דברים שיוחסו לו לאחר מכן. הוא לא השתמש במלה "תעמולה", לא אמר שמערכת החינוך הממלכתי-דתי היא נחותה, אלא הביע דאגה אמיתית המשקפת את דאגת המשרד כולו ואת דאגת המטה של המשרד לקליטת עלייה.

מה הבעיה? החינוך הממלכתי-דתי אכן ראוי לכל דבר שבח ותודה על המאמץ האדיר שהוא עשה בקליטת גל העלייה האתיופית, שרוב רובה רוצה להתחנך בחינוך הממלכתי-דתי. ואין אנו מכהים בהם ואין אנו רוצים לעשות כל דבר כדי להניא אותם מכוונה זו.

דא עקא, שבשל רצונם זה של 90% מההורים של הילדים בני העדה האתיופית בחינוך ממלכתי-דתי, ובשל ריכוזה של העדה האתיופית במקומות מספר, נוצרה מצוקה גדולה מאוד בחינוך הממלכתי-דתי. ואנחנו רוצים לבוא לעזרתם בלי לפגוע ברצון של הורי הילדים האתיופים לחנך את ילדיהם ברוח דתית ומסורתית. ואני רוצה לספר לכם על הביקור בחדרה, שבעקבותיו אמר מר סלומון את מה שאמר.

בחדרה יש לנו שני בתי-ספר של החינוך הממלכתי-דתי. אחד מהם הוא בית-הספר "ביל"ו"; 80% מתלמידיו הם תלמידים אתיופים, בניגוד מוחלט להנחיות של משרד החינוך, בניגוד מוחלט לחובת האינטגרציה, בניגוד מוחלט לרצון שלנו לשלב ילדי ותיקים וילדי עולים חדשים וילדי אתיופים. ואני רוצה לומר, שהחינוך הממלכתי-דתי עומד בפני מצוקה גדולה כל כך, משום שכאשר מתרחש מצב כזה, כמו בבית-הספר "ביל"ו" בחדרה, יש מנוסה של התלמידים החזקים יותר, ואז יש לנו מעגל של החלשת הכיתה בבית-הספר. הועלתה הצעה לפזר את התלמידים האתיופים בין בתי-הספר של החינוך הממלכתי-דתי בחדרה. אבל יש בית-ספר אחד נוסף, שגם בו יש 39% ילדים אתיופים. ויש מצב דומה לזה בעפולה, בקריית-גת, בקריית-מלאכי. אינני רוצה אפילו לקרוא לכם את כל הרשימה. אזכיר רק שני בתי-ספר: בבית-הספר "אשל אברהם" בבאר-שבע יש 44% ילדים אתיופים; בבית-הספר "יד חזון" בבאר-טוביה – 47%. וזה למרות כל מערכת ההסעות וכל המאמצים שעושה משרד החינוך כדי להביא לפיזור אינטגרטיבי של בני העדה האתיופית הלומדים אצלנו בבתי-הספר.

ואז עלתה הצעה, בתמיכת הממונה על החינוך הממלכתי-דתי, בעצה אחת עם המנהלים המצויים במצוקה של החינוך הממלכתי-דתי. והכוונה פשוטה לחלוטין: במקום שההורים מוכנים לכך, ויש לנו קבוצות הורים שמוכנות לכך, להעביר תלמידים מהחינוך הממלכתי-דתי, בפיזור, לבית-הספר הממלכתי הרגיל, אבל לקיים להם כיתות דת ומסורת, בכלל זה ביום שישי כיתות קבלת שבת, ולתת להם את שיעורי התפילה, בעצם לתת להם לימודי השלמה, שאותם מקבלים בחינוך הממלכתי-דתי.

זה הפתרון הנכון, זה הפתרון הצודק. לא נעשה זאת לא בתעמולה, לא בשטיפת מוח, אלא אך ורק בעזרת ראשי העדה האתיופית, שיחד אתם יש לנו צוות היגוי שבראשו עומד סגן השר, עם מר חיים פרי, ויחליף אותו גד בן-עזר.

כלומר, אנחנו עובדים כאן מתוך מגמה לעזור בקליטה מהירה – היא לא קלה, מי שאומר שזה קל לא מכיר את המציאות – ולעזור לחינוך הממלכתי-דתי, שספינותיו אלה, במקומות הריכוז של האוכלוסייה האתיופית, לא יטבעו.

אני רוצה לומר לכם, שמר שמעון סלומון הוא שותף למדיניות של המשרד בעניין הזה. אני מדבר בשמו. אין לו שום רצון לתקוף, להתנכר לחינוך הממלכתי-דתי. ואני גם שמח מאוד שבמשרד החינוך, יותר מאשר בכל משרד ממשלתי אחר, יש שילוב בלתי רגיל של יוצאי העדה האתיופית. זה לא מקרה שאנחנו המשרד הראשון, ובינתיים היחיד, שבו יועץ השר וסגן השר בא מקרב בני העדה האתיופית. ואין שום רצון ליצור מדיניות של הפרד-ומשול. להיפך, אנחנו עובדים יחד עם החינוך הממלכתי-דתי, ובראש ועדת ההיגוי עומד אדם דתי, כדי לעזור יחד לשני הדברים: לשמור על רצונם האמיתי של ההורים, ולחזק את כושר הקליטה של בתי-הספר שלנו לגבי אותם ילדים וילדות, נערים ונערות, שאנחנו כה רוצים בקידומם.

אני מציע, חבר הכנסת שאקי, שתסתפק בדברי. אבל אם לא תסתפק בהם, אין לי התנגדות להעברת הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר החינוך והתרבות.

חבר הכנסת עובדיה עלי מציע להסיר את הנושא מסדר-היום, אלא אם כן חבר הכנסת שאקי מסתפק בדברי השר.

עובדיה עלי (הליכוד):

הוא לא מסתפק.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אם השר מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות, נלבן אותו שם, נלמד אותו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר החינוך, ההתבטאות של עוזרך, בכל אופן מה שהתפרסם בתקשורת, היא חמורה ביותר. אני לא שמעתי את כל דבריך, אבל אני מצפה שתעמוד כאן ותכחיש נמרצות, בצורה החלטית, את הדברים האיומים, את ההכפשה הבלתי-מוצדקת, את הרפש שהוא הטיל על החינוך הדתי. לא יעלה על הדעת שעוזר שר יאמר שהחינוך הדתי הוא ירוד או רדוד.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הוא לא אמר זאת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם הוא לא אמר זאת, אני מציע שאולי באמת תהיה הכחשה חד-משמעית, גם לאותם עיתונאים שפרסמו את הדברים. מה, האם העיתונאים המציאו את הדבר הזה?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת עובדיה עלי, הוא לא אמר זאת. הוא אמר שהוא מתייחס לבתי-הספר החלשים, אותם בתי-ספר שהזכרתי, שבגלל היותם רוויי קליטה כזאת נוצרה שם בעיה. ואנחנו רוצים לפתור אותה ביחד.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני שר החינוך, אני מקבל את הגישה ואת ההצעה שלך לפתור את הבעיות בצורה רצונית, לא בכפייה, מתוך הסכמה. אם יש בעיה, צריך לפתור אותה בשיתוף פעולה מלא עם בתי-הספר ועם אגף החינוך הדתי. אינני מתווכח אתך בעניין זה. אני אפילו מסכים אתך. אני מתייחס כאן לשני דברים: א. להתבטאות האומללה, אם היתה. אם לא היתה, כדאי שהדברים יוכחשו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא היתה.

עובדיה עלי (הליכוד):

טוב שאני שומע את הדברים בצורה מוחלטת. גם אם הוא בא ומדביק סטיגמה על בתי-ספר מסוימים, זה דבר חמור ביותר. אנחנו יודעים שזה כדור שלג. ברגע שעומד איזה עוזר, ולא חשוב מה דרגתו ומה מעמדו, ומתקשט בתואר של עוזר שר, ציבור ההורים נותן בו אמון. ואם הוא מדביק תווית שלילית לבתי-ספר מסוימים, לפי הגרסה שאני שומע כאן, גם זה אינו מתקבל על הדעת, זה דבר שהדעת אינה סובלת, וצריך לבער את ההתנהגות הזאת.

שנית, גם הדבקת תווית וסטיגמה לבני העדה האתיופית המפוארת הזאת היא לא במקומה. בני העדה הזאת הם בני אחת העדות המפוארות שהגיעו אלינו, אנשים אצילים, אנשים רגועים, אנשים שאתה כמעט לא רואה בקרבם פשע, אנשים ששומרים על המסורת. אני מכיר את בני העדה הזאת, כי רבים מהם מתגוררים בעפולה. יש לי מערכת יחסים תקינה מאוד אתם, מערכת יחסים טובה. זאת עדה נהדרת. אסור לנו להדביק תווית שלילית, סטיגמה, על בני העדה האתיופית.

אני מציע: כשאתם מדברים, או כשעוזר שר מדבר, שלא יבוא ויעשה הכללות גורפות על בני העדה ויבוא ויאמר שאם הם בני העדה האתיופית, הם צריכים להיות ירודים או רדודים או חלשים. לא ירודים ולא רדודים – חלשים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

— — לא שמעת, לא שמעת.

עובדיה עלי (הליכוד):

תסלח לי, גם כשהוא עומד ואומר שעצם הריכוז שלהם פוגע בתדמית, מבריה בני ותיקים, שהם גורמים לכך שבית-הספר יראה חלש, זאת לא הדבקות תווית? זאת לא הדבקות סטיגמה? מדוע לעמוד ולהטיל דופי בבני עדה מפוארת כזאת? אין לזה מקום. הייתם צריכים לעשות בשקט, בצורה דיסקרטית, להחליט החלטות מתוך הסכמה ולא תוך הדבקות תווית. אתה יודע שמסטיגמות כאלה קשה אחר כך להיחלץ, להתנתק. זו סטיגמה שתלווה אותם לאורך שנים. אסור שזה יקרה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הוא בן העדה האתיופית, שכל זמנו קודש לעדה ולבני העדה.

עובדיה עלי (הליכוד):

תיכף נצא מדיון כזה, אחרי ששמענו אותך, אדוני השר, ונחשוב שאולי גם צריך לתת לו איזה פרס ישראל על ההתבטאויות האומללות האלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

חבר הכנסת שאקי, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לדיון בוועדת החינוך והתרבות?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני בעד העברת הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות. נא להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (מס' 3) (פטור מחובת בחינות), התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (מס' 3) (פטור מחובת בחינות), התשנ"ה-1995, קריאה ראשונה, של חברי הכנסת אסעד אסעד וענת מאור. יציג את ההצעה חבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (פטור מחובת בחינות).

גברתי היושבת-ראש, עד 1987 יצאו רבים מהצעירים במדינת ישראל ללמוד לימודי רפואה בחוץ-לארץ, כי, לצערנו, הפקולטות שנמצאות כאן בארץ אינן יכולות לקלוט רבים מאלה שרוצים ללמוד רפואה.

היו"ר א' סלמוביץ:

רבים וטובים.

אסעד אסעד (הליכוד):

רבים וטובים.

לצערנו, זה קורה גם בתחומים אחרים, כמו אלה שרוצים ללמוד עריכת-דין ואינם מתקבלים כאן. הם עוזבים לחוץ-לארץ, לומדים וחוזרים להיות כאן עורכי-דין טובים.

עד תיקון החוק הזה והטלת חובת הבחינה על אותם רופאים שלמדו בחוץ-לארץ, רבים יצאו ללמוד שם. לא מספיק שהם למדו בחוץ-לארץ, לא מספיק שעלות הלימודים שם גבוהה יותר, לא מספיק הניתוק מהמשפחה, לימוד שפה זרה – כשהם חוזרים, אחרי 1987, אומרים להם: עכשיו תעשו בחינה.

אני חושב, שנעשה כאן עוול לציבור שלם, שכוונתו היתה טובה. לצערנו, כתוצאה מהתיקון הזה, רבים וטובים עזבו את הארץ לצמיתות, כי הם לא עברו את הבחינה. כדי לעבור את המבחן צריך לקבל ציון 60. בדקתי מקרים של כמה אנשים – אני לא רוצה לציין שמות – שהיה להם ציון 59.5 והם לא רופאים, אבל מי שקיבל ציון 60 הוא רופא. אני מבין שיש סף מעבר, אבל לא יכול להיות שאתה מפלה ציבור שלם, שאתה גורם גם לצעירים בתוך הארץ, אחרי שירות צבאי, אחרי שמילאו את חובותיהם כאן במדינת ישראל, לעזוב את הארץ, כי כאן לא נתנו להם את האפשרות וההזדמנות לעבוד במקצוע שהם למדו.

יש השגות גם לגבי הבחינה עצמה. לדעתי, הבחינה הזאת מכשילה בכוונה. עשינו סטטיסטיקה ומצאנו, שמכל מי שניגשים לבחינה עוברים רק 3%, גברתי היושבת-ראש. זאת אומרת, הרופא זקוק ל-15 שנה – אותו רופא שלמד שבע שנים בחוץ-לארץ – כדי לעבור את הבחינה.

יותר מכך, הקימו כאן מרכזים כדי ללמד ולהכשיר אותם אנשים. המרכזים האלה גובים כסף מהצעיר שלמד בחוץ-לארץ, שבוודאי עלה למשפחתו הרבה יותר כסף מאשר צעיר שלומד כאן, והם גם אינם נותנים ציון מגן. ואם נתנו ציון מגן – לחלק כן, לחלק לא.

אני העליתי את הנושא הזה בפני שר הבריאות, גברתי היושבת-ראש, לפני הדיון על התקציב ולפני הבאת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה. אני מכיר את שר הבריאות – אנחנו מכירים זמן רב משירותנו הצבאי יחד – והוא נענה לבקשתי ואמר: באמת יש פה עוול, צריך לתקן אותו, ולכן תשמע על כך.

הבאנו את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. באו נציגי משרד הבריאות ואמרו: אנחנו מציעים שבמקום להביא לתיקון החוק, ניקח את כל הרופאים שלא עברו את הבחינה, ניתן להם הכשרה במשך שנה שלמה בבתי-החולים השונים, ומי שעובר אחרי שנה את הבחינה שעושה רופא ישראלי שלומד כאן יוכל לעבוד. בדרך כלל הוא עובר את כל המחלקות, הוא מקבל ציון חיובי או שלילי. אם הוא מקבל ציון חיובי, סימן שהוא עבר את הבחינה – זו לא בחינה עיונית תיאורטית, אלא בחינה מעשית בשטח – ומי שלא עבר את הבחינה במחלקה מסוימת חוזר עליה פעם נוספת. הוא אמר והדגיש, שזה יהיה על חשבון משרד הבריאות. בהתייעצות עם אותם רופאים הם אמרו: זה פתרון הולם, מקובל, וזה מוכיח שמשרד הבריאות באמת רוצה לפתור לנו את הבעיה.

ואכן הסכמנו, לא הבאנו את הצעת החוק, הקפאנו אותה בוועדה. אחרי שעבר חוק התקציב חזרנו לוועדה, חודש אחרי ההצעה שהציע משרד הבריאות, ומסתבר שהם חזרו בהם. מעל במה זו אני רוצה לברך את חבר הכנסת פרופסור לס, שהיה אחד המתנגדים העיקריים לחוק הזה. כשהוא ראה שמשרד הבריאות חוזר בו, הוא אמר: משרד הבריאות עושה עוול, אני תומך בהצעת החוק. זה מעיד על אדם שרואה שנעשה עוול לאוכלוסייה מסוימת וחוזר בו מעמדותיו, ולכן אני מציין את חבר הכנסת פרופסור יורם לס.

פניתי פעם נוספת לשר הבריאות וביקשתי ממנו: אסור לתת לסחבת הזאת להימשך, צריך לפתור את הבעיה של האנשים האלה. הוא טען בפני, שמדובר בעלות גבוהה, שמשרד הבריאות לא יכול לעמוד בה. אמרתי לו: אבל אתה יזמת, לא אני. משרדך יזם. הם חזרו בהם, ולכן הנושא נדון בוועדת העבודה והרווחה והצעת החוק מועלית היום לקריאה ראשונה.

אני פונה אל חברי הכנסת, אלה אנשים שהם ומשפחותיהם סבלו במשך שבע או שמונה שנים, למדו רפואה בחוץ-לארץ, חלקם אף עזבו את הארץ.

היו"ר א' סלמוביץ:

וגם שילמו הון תועפות.

אסעד אסעד (הליכוד):

אלה שנשארו כאן, יש מקום לתקן לגביהם את העוול הזה עם העברת הצעת החוק. אני מבקש ופונה לחברי הכנסת וגם למשרד הבריאות לתמוך בהצעת החוק כדי לתקן את המצב הקיים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. אני רוצה לברך את שני חברי הכנסת היוזמים על הצעת החוק המוצדקת.

אנחנו עוברים כעת לדיון בהצעת החוק. רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. מי שלא יהיה נוכח במליאה וייקרא שמו, לא יוכל לנאום.

אני מזמינה את ראשון הדוברים, חבר הכנסת יוסף בא-גד; אינו נוכח. חבר הכנסת מאיר שטרית – אינו נוכח. חבר הכנסת חגי מירום – אינו נוכח. חבר הכנסת רון נחמן – אינו נוכח. חבר הכנסת יורם לס – אינו נוכח. חבר הכנסת סילבן שלום – אינו נוכח. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה נוכחת. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – אינו נוכח. חבר הכנסת שאול יהלום – אינו נוכח. חבר הכנסת דוד מנע – אינו נוכח. חבר הכנסת מיכאל איתן – אינו נוכח. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת יוסף עזרן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני לברך את חבר הכנסת אסעד אסעד ואת חברת הכנסת ענת מאור, יוזמי הצעת החוק. אני הנחתי על שולחן הכנסת הצעת חוק זהה וביקשתי שיעלו אותה בדיון.

אני מצטרף להצעת החוק הזאת ותומך בה. אני סבור שהיא באה לתקן עוול שנעשה לסטודנטים אשר החלו את לימודיהם על סמך מצג שהציגו בפניהם הממשלה והכנסת, שעם גמר לימודיהם בחוץ-לארץ הם יוכלו להשתלב במערכת הרפואית, במערכת הבריאות כאן, ללא מגבלה וללא מחסום כלשהו.

אבל אז, באופן פתאומי מציבים בפניהם מחסום שקשה מאוד לעבור אותו. כפי שנמסר לי, הבחינות לפעמים קשות אפילו לסטודנטים שסיימו את לימודי הרפואה שלהם בארץ.

אבל יש בעיה נוספת, שהבחינות לא תמיד מקצועיות אלא במקרים רבים הן גם פוליטיות – איך מחברים את השאלות, איך מציגים את השאלות, גם מבחינת האפשרות הניתנת לסטודנטים לעבור את הבחינה; וכן העמדת הסטודנטים שסיימו את לימודיהם בחוץ-לארץ בפני הבחינה הזאת באופן פתאומי, כאשר לא הביאו בחשבון את הנתון הזה כשיצאו ללמוד רפואה בחוץ-לארץ. ייתכן שרבים מהם, אילו ידעו קודם לכן מה המצב המשפטי, היו מחליטים לבחור מקצוע אחר.

יש תלמידים אשר סיימו את לימודיהם לפני אוגוסט 1987, ואלה מתקבלים לסטאז' ללא כל בחינה או מגבלה. אלה שסיימו את לימודיהם חודש לאחר מכן, אותם מעמידים בפני מגבלה קשה מאוד. אני סבור שהצדק מחייב שאותם סטודנטים אשר החלו את לימודיהם לפני 1987 יהיו פטורים מחובת הבחינה הזאת, שבאה להקשות עליהם.

יש מי שבאים בטענה שבחינה זו באה למנוע שתי רמות, רמה א' של רופאים אשר מסיימים את לימודיהם בארץ ורמה ב' או ג' של רופאים שמסיימים את לימודיהם בחוץ-לארץ. לדעתי זוהי הצטדקות שאין לה בסיס, כאילו מערכת הבריאות בארצות אירופה קורסת וכאילו אנשים מתים שם ברחובות; כאילו המעמד, היכולת והכישורים של הרופאים במדינות אירופה נופלים בהרבה מאלה של הרופאים כאן.

מה דינם של אותם רופאים שסיימו את לימודיהם בחוץ לפני 1987? הרי הם התקבלו ללא בחינה, ללא סטאז', והם נקלטו במערכת. יש מהם כאלה המצטיינים בתחום הרפואה בארץ, בלי שנאלצו לעבור את הבחינה.

הבחינה הזאת אינה צודקת, אינה תורמת למטרה של העלאת רמת הבריאות. אם יש צורך בהשתלמויות לגבי תלמידים שסיימו את לימודיהם לאחר 1987, זה עניין אחר. אבל אותם תלמידים שהחלו בלימודיהם לפני 1987, יש להחליט שיהיו פטורים מהחובה הזאת, כי נתון זה לא היה בידיהם כאשר החלו בלימודיהם.

כאמור, אני מצטרף להצעת החוק ומקווה שהיא תעבור בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מזמינה את חבר הכנסת רענן כהן; אינו נוכח. חבר הכנסת יוסף עזרן – אינו נוכח. חבר הכנסת אלי דיין – אינו נוכח. חבר הכנסת חיים רמון – אינו נוכח. חבר הכנסת עמיר פרץ – אינו נוכח. חבר הכנסת חיים אורון – אינו נוכח. חבר הכנסת רפי אלול – אינו נוכח. חבר הכנסת עוזי לנדאו – אינו נוכח. חבר הכנסת יגאל ביבי – אינו נוכח. חבר הכנסת יוסף ונונו – אינו נוכח. חבר הכנסת יהושע מצא – אינו נוכח. חבר הכנסת משה גפני – אינו נוכח. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמחתי לראות שהונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק שבאה להקל על כל הסטודנטים שאינם מוצאים את מקומם בפקולטות במדינת ישראל והם נאלצים למצוא דרך אלטרנטיבית ולהשלים את השכלתם הגבוהה או את ההכשרה המקצועית בחוץ-לארץ ולבוא עם תעודות הסמכה. בדרך כלל התעודות מכבדות את הלומדים, יש להם ציונים גבוהים וניסיון עשיר מהתקופה שבה הם למדו, אבל כאשר הבחורים האלה חוזרים ארצה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

מדובר גם על בחורות, חבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

גם בחורות. כאשר הסטודנטים האלה חוזרים ארצה ורוצים להשתלב במערכות, במשפטים או ברפואה או בכל מקצוע חופשי אחר שלא נתנו להם פה להשלים את לימודיהם בו או שהם לא עמדו במבחנים הראשונים לכניסה לפקולטות לארץ – מה קורה בזמן האחרון? רופא שהוסמך והוא מסוגל

לטפל בחולה, אם הוא רוצה להיכנס למשרדים הממשלתיים כמו משרד הבריאות, הרי משרד הבריאות לא מקבל את הרופא אף שסיים את הכשרתו, מכיוון שהוא לא למד בארץ.

והגרוע מכול, כאשר לוקחים את הרופאים האלה ומעבירים אותם מבחנים קשים מאוד בארץ ובסופו של דבר נותנים להם ציון "נכשל" וגם לא אומרים להם למה הם נכשלו. לא אומרים להם גם על מה להתכונן, אלא רק אומרים להם שהם יצטרכו לעבור מבחן נוסף.

אנחנו, חברי הכנסת, צריכים להקל על אותם סטודנטים על מנת לשלב אותם בארץ. אני לא מדבר כרגע על מגזר זה או אחר. אני מדבר על אנשים שיכולים לתרום לטובת האוכלוסייה כולה. מתפקידנו לשנות את החוק הזה על מנת לשפר ולתקן דבר שלדעתי הוא עיוות, כדי שאותם סטודנטים יוכלו לתרום את חלקם גם במסגרות הממשלתיות וגם במשרדים שלנו בארץ. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז; אינו נוכח. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – אינו נוכח. חבר הכנסת פני בדש – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני עליתי לדבר במטרה להתנגד להצעת החוק הזאת, משום שעם כל הכבוד לאותם אזרחים ישראלים שנסעו ללמוד רפואה בחוץ-לארץ, כשאומרים "חוץ-לארץ" העניין הזה הוא גדול ופרוץ ורחב.

יש בחוץ-לארץ בתי-ספר לרפואה יוצאים מן הכלל, שעולים אפילו על בתי-הספר במדינת ישראל. הם מוציאים מתוכם רופאים בלתי רגילים. עם זאת, יש מקומות בחוץ-לארץ, ואינני רוצה לנקוב עכשיו לא בשמות הארצות ולא בשמות בתי-הספר לרפואה, שבסך הכול רמת הרופא שמסיים בהם את לימודיו היא נמוכה וירודה, ואין לו מספיק ידע וניסיון. לאותם רופאים אנחנו הולכים למסור את חולינו, את אלה שצריכים מזור ומרפא: את ילדינו, נשינו, הורינו, אותנו, את הדבר היקר ביותר שיש לנו, וכמו שרופא מתקן, כך הוא גם יכול לקלקל, וכשהוא מקלקל לפעמים, אי-אפשר לתקן לאחר מכן.

באה הצעת החוק הגורפת פה ואומרת: כל מי שלמד בחוץ-לארץ, מאחר שלא ידע את התנאים מראש והלך ללמוד, בואו ניתן לו את הרישוי. זה לא-אחראי לעשות את הדבר בצורה כזאת, זה פשוט דבר לא-אחראי. איך אנחנו כחברי הכנסת יכולים לעמוד פה ולחוקק את החוק הזה? עם ישראל צריך מחר להתייחס אליו, הרופאים האלה יעבדו בבתי-חולים, יעבדו במקומות מסוימים, ואנחנו איננו יודעים מה רמת הרופא ומה הנזקים שהוא עלול לגרום.

חבר הכנסת אסעד אסעד, אם זה לא מעניין אותך, תגיד לי. אני מדבר על הצעת חוק שלך. אני מבקש שתקשיב.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני שמעתי את דעתך מההתחלה. דעתך ידועה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אה, תודה רבה, אז אתה לא מקשיב.

אלא מה? לפני שעליתי לדוכן דיברתי עם חברת הכנסת ענת מאור, והיא הסבירה לי את מהות ההצעה. אומרת לי חברת הכנסת ענת מאור, שאתה כבר חוקקנו חוקים מספר, ואני באמת חושב שכוונתה טהורה בנושא הזה: מטרתנו היא ללחוץ על משרד הבריאות כדי שימצא פתרון לבעיה, ואנחנו מחכים כבר למעלה משנה וחצי למציאת פתרון לבעיה הזאת. אני בהחלט מכבד את הנושא הזה וחושב שצריך למצוא פתרון לבעיה ולא להשאיר אנשים תלויים באוויר.

לכן אני כן אתמוך בהצעת החוק בקריאה ראשונה, כדי שתעבור לוועדה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ואני מקווה שעד הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית אכן יבוא משרד הבריאות וימצא פתרון הולם, שייתן למי שלמדו בחוץ-לארץ את האפשרות להשתלם בארץ ולהגיע למעמד של רופא מוכר, ואם כך זה יהיה, אשמח בהחלט לתת את קולי גם בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם הירשזון. אני מזמינה את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את נציגי הרופאים הבוגרים היושבים ביציע המיוחד, לחזק את ידיהם במאבק הצודק שהם מנהלים ולאחל להם סיום טוב; שתצליחו במאבק הזה ושגם הכנסת תצליח להעביר את הצעת החוק הטובה הזאת בשלוש הקריאות, הקריאה של היום, הראשונה, וגם שתי הקריאות – השנייה והשלישית.

אני גם מברך את שני חברי הכנסת, ענת מאור ואסעד אסעד, שהגישו את הצעת החוק. ברכה חמה גם ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת יוסי כץ, שפעל רבות כדי לקדם את הנושא בוועדה שלו, ואנחנו זקוקים לך גם בקריאה השנייה ובקריאה השלישית.

דוד מגן (הליכוד):

במיוחד בקריאה השלישית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

במיוחד בקריאה השנייה ובקריאה השלישית.

הרשו לי גם לברך את סגן השר נואף מסאלחה, שנעדר בצורה מופגנת היום ולא הסכים לענות כדי שלא לנקוט עמדה שלילית, נגד החוק הזה, וזה גם מפגין את העמדה שלו, שהוא תומך בהצעת החוק, כפי שאמר לי.

אני מאוד מתפלא על שנציגים ממשד הבריאות עדיין מתעקשים להתנגד להצעה הזאת, שהיא הצעה מאוד הוגנת, כי אי-אפשר להעניש רטרואקטיבית אותם סטודנטים שנסעו ללמוד לפני חקיקת החוק, ולא נעשה כדבר הזה בשום מדינה דמוקרטית בעולם. מענישים אנשים רטרואקטיבית, כאשר הם הלכו ללמוד לפני שחוקקו את החוק הזה בכנסת ולפני ששרת הבריאות בזמנה, שושנה ארבל-אלמוזלינו, חשבה על חקיקת חוק כזה. במדינה שהיא מדינת רווחה, מדינה דמוקרטית, אי-אפשר לקבל עובדה כזאת, שמענישים אנשים מפני שהלכו ללמוד לפני שחוקקו את החוק.

לכן, ההצעה של היום באה לתקן עוול. היא לא מיטיבה עם הרופאים הבוגרים. היא מתקנת עוול שנמשך כמה שנים, ואני מקווה שהכנסת אכן תחוקק היום פה-אחד, ללא מתנגדים, את הצעת החוק הזאת, שבאה לתקן את העוול, כדי שלא למשוך יותר את העוולה הזאת, שפוגעת, לדעתי, במאות רופאים, במאות משפחות של יהודים ושל ערבים.

אני רוצה להזכיר לשר הבריאות, שרק לאחרונה פטרו 45 רופאים עולים חדשים מהבחינה של הסטאז'. אם כן, למה לא לפטור גם אותם עשרות, או 100 או 200 רופאים – אינני יודע בדיוק את המספר – יהודים וערבים, שהלכו ללמוד לפני שחוקקו את החוק?

היו"ר א' סלמוביץ:

אבקש לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

על כן, גברתי היושבת-ראש, אני מקווה שהכנסת כולה, כל הסיעות, תתאחד כדי לתמוך בחוק הזה, שבא לתקן עוול שנמשך כמה שנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי; אינו נוכח. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חברת הכנסת דליה איציק, ואחריה – חברת הכנסת רן כהן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, נמצאים כאן אתנו ביציע הנציגים של קבוצה של כ-100 רופאים שנקלעו למצב מסובך שלא באשמתם.

בהמשך לדברים החשובים שאמרו פה כבר לפני, אני רוצה להוסיף כמה נקודות.

הנקודה הראשונה היא, שעקרונית אני לא נגד קביעת אמות מידה ובחינות רישוי למקצועות שונים, לרבות מקצועות הרפואה, אבל קביעת החובה הזאת צריכה להיעשות בצורה שוויונית, שבה כל הלומדים, כל הסטודנטים שמסיימים את לימודי המקצוע האמור, יחויבו בבחינה. לכן, כאשר חוקקו את החוק ב-1987 וקבעו שאלה שלומדים בארץ אינם חייבים בבחינה, מלכתחילה החוק לא היה הגיוני, כי הוא קבע בעצם חלוקה לפי מקום הלימודים ולא לפי הכישורים והידע האישיים של הרופא.

הנקודה השנייה היא: מדוע נאלצו מאות ישראלים, ערבים ויהודים, לצאת ללמוד בחוץ-לארץ? אני חושבת שהסיבה היא, שהפקולטות לרפואה בארץ מאוד מצומצמות, מאוד סלקטיביות, תנאי הקבלה אליהן קשים ביותר, וכתוצאה מכך צעירים מוכשרים, שהצליחו בלימודיהם בארצות אחרות, לא היו יכולים ללמוד בארץ.

במיוחד קשה היה המצב לגבי צעירים ערבים. בשנות ה-60, ה-70 ואפילו ה-80 המצב היה שצעירים ערבים כמעט לא היו יכולים להתקבל ללימודים בפקולטות בארץ. כתוצאה מכך החברה הערבית, הקהילות הערביות בארץ, לא היו להן רופאים, השירות הרפואי היה ירוד. לכן אנחנו צריכים בעצם להודות לכל המדינות במזרח-אירופה ולמדינות אחרות שאפשרו לצעירים ישראלים ללמוד רפואה, לחזור ולשרת את הקהילות שלהם. צריך להביא בחשבון את הדבר הזה, כי לולא נסעו אותם צעירים לחוץ-לארץ, הם לא היו משרתים היום את הקהילות שלהם, ושירותי הבריאות ושירותי הרפואה ביישובים הערביים, לאוכלוסייה הערבית, היו, ללא ספק, ירודים ביותר.

אני רוצה לומר שלטעון הזה הסכימו גם נציגים של משרד הבריאות וגם נציגים של ועדת הבחינה. לכן אני חושבת שהצעת החוק שמונחת לפנינו, שעברה בוועדה בלחץ של חברי הכנסת, ובמיוחד של יושב-ראש הוועדה, באה לתקן עוול, לקדם נושא של קבוצה, כפי שאנחנו מתקנים לפעמים בעיה של קבוצה.

אני לא מסכימה עם דברי קודמי, חבר הכנסת הירשזון, שהבעיה היא הכשרה מקצועית. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת הירשזון, שהיום במערכת הרפואית עובדים רופאים שלמדו לפני 30 שנה ו-40 שנה, ואנחנו יודעים שהידע הרפואי מתקדם במהירות עצומה. אין לי שום סיבה להניח, שמי שסיים

את לימודיו לפני שלוש שנים יודע פחות מרופא שסיים את לימודיו לפני 30 שנה. לכן אני חושבת שהמערכת הרפואית צריכה לעשות הכול על מנת שהם יקבלו את האישור ויקודמו במידת הצורך לרמה הרפואית שאנחנו רוצים לראות היום במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמינה את חברת הכנסת דליה איציק; אינה נוכחת. חבר הכנסת רן כהן – אינו נוכח. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שפי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, תרשו לי קודם כול לברך את מציע הצעת החוק שאיננו, חבר הכנסת אסעד אסעד, ולברך גם את הרופאים היושבים ביציע.

אני רוצה לחלק את דברי בשלוש הדקות שלרשותי לשני חלקים. החלק הראשון – מצב הרופאים שעליהם מדובר בחוק הזה. אנשים אלו יצאו, עזבו את הארץ במגמה ללמוד רפואה בחוץ-לארץ, לחזור כרופאים, מתוך הבנה שהם לומדים בתנאים מסוימים וחוזרים בתנאים מסוימים. לכן לא היה שום היגיון, שלאחר שלמדו ושקדו, עזבו את הארץ לשנים רבות וחזרו לארץ – אין שום סיבה לבוא ולשים להם רגל ולהטיל עליהם מבחן שבכלל לא היה תנאי כאשר עזבו את הארץ, או כאשר התחילו ללמוד באוניברסיטאות בחוץ-לארץ.

אני מבין את זה אולי קצת יותר, לא בהרבה, לגבי אלה שהתחילו ללמוד אחרי שהחוק חוקק.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה ההבדל?

האשם מחאמיד (חד"ש):

ההבדל הוא שאותם צעירים עזבו את הארץ כדי ללמוד ולתפקד כרופאים בלי בחינות, כי לא אמרו להם שיש בחינות. לו היו אומרים להם מראש, אולי היו חושבים פעמיים.

עובדיה עלי (הליכוד):

המבחן צריך להיות רמת הרפואה, בריאות הציבור.

האשם מחאמיד (חד"ש):

תיכף אעבור לזה. אני בעד זה שרמת הרפואה תישמר. אני רוצה שמי שיבדוק אותי ואותך ואת הילדים שלנו יהיה רופא לכל דבר. אני לא רוצה שזה יהיה חצי רופא, אני רוצה רופא שלם, שיודע ובקיא במקצוע שלו.

אבל אי-אפשר להטיל על האנשים האלה מצב שהוא בלתי אפשרי, לזרוק אותם בצורה כזאת. יכלו להגיד להם מראש: אתם עושים בחינות. אבל באמצע הלימודים, או בחודש האחרון של הלימודים, ביום האחרון של הלימודים באים ואומרים להם: עכשיו אתם עושים בחינה.

גברתי היושבת-ראש, אני מדבר פה, ואני חושב שכולם מדברים פה, על סטודנטים, על רופאים בעצם, יהודים וערבים. לכן החוק הזה הוא חוק שוויוני ביותר. הוא חוק שבא להציל אנשים מהמצב הקיים, שהוא בלתי נסבל.

ישבתי עם שר הבריאות לפחות פעם אחת, והוא הבטיח לעשות כל מיני דברים שלא נעשו עד כה.

אני רוצה לדבר, חבר הכנסת עובדיה עלי, על רמת הבחינות גם בנוגע לאלה שעושים בחינות ושצריכים לעשות בחינות. אפילו בין אלה יש כאלה שפותרים את הבעיות, את הבחינה, על-פי הספר, ואחרי שפותרים את הבעיות בא זה שמתקן להם ואומר להם: טעיתם, אף שזה לפי הספר. חוץ מזה, על השאלות עצמן, כל פרופסור מומחה בא ונותן תשובה אחרת מהפרופסור האחר. איך סטודנט שגמר רפואה יכול לענות על שאלה כזאת?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, יש לי עוד כמה תהיות.

היו"ר א' סלמוביץ:

הזמן אינו מאפשר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

מדוע ציון מגן רק פעם אחת לאותם רופאים חוזרים שהחוק הוחל כשהם למדו בחוץ-לארץ?

אני מאמין, גברתי היושבת-ראש, שכל חברי הכנסת, או הרוב המכריע של חברי הכנסת, יבינו את מצבם ויתמכו בהצעת החוק הזו. אני מודה עוד הפעם לחברי הכנסת אסעד אסעד וענת מאור, שהציעו את ההצעה הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. אני מזמינה את חבר הכנסת אליעזר זנדברג; אינו נוכח. חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, החוק שנחקק ב-1987 מטיל חובת בחינות על ישראלים אשר יצאו ללימודים בחוץ-לארץ, בעוד רופאים אשר למדו בארץ פטורים מחובה זו.

אף שמדובר כאן באפליה מובהקת של תלמידים אשר בשל חוסר מקום במוסדות בארץ נאלצו ללמוד בחוץ-לארץ, אין מנוס מלדבוק באותו חוק מ-1987 מסיבה מאוד פשוטה: רמת לימודי הרפואה אינה זהה בכל המקומות, והיות שרמת לימודי הרפואה במוסדות בארץ גבוהה, יוצר הדבר מצב שבו הרופאים שהוכשרו בארץ נהנו מרמת לימודים גבוהה יותר וגם הוכשרו בשיטות אחרות.

חברי הכנסת, ההיגיון הפשוט אומר, שהרופאים שלמדו בארץ רכשו להם מיומנות גבוהה יותר, וחשוב היה לחוקק את החוק מ-1987, שעל אף היותו מפלה במידה מסוימת הוא כורח המציאות. חובתו של משרד הבריאות לדאוג לכך שרמת ההכשרה של הרופאים תהיה גבוהה מספיק ושלא ייווצר מצב שבו תהיינה לנו שתי רמות של רפואה. במקרים מסוימים עלול החולה לדרוש לפשפש בתעודות ההכשרה של הרופא שניצב לפניו ואמור לטפל בו, ולסרב לקבל טיפול מרופא שלמד בחוץ-לארץ והכשרתו פחות טובה.

לכן אין מנוס מלדחות את הצעת החוק של חברי הכנסת אסעד ומאור, המבקשים לתקן את המצב שבו אזרחים ישראלים, שהחלו ללמוד רפואה בחוץ-לארץ לפני כניסת החוק לתוקף, חייבים לעבור בחינה עם שובם ארצה בתום לימודיהם, ולמרות העובדה שבאופן כללי יש היגיון רב ויש לומר – גם מן ההיגיונות בהצעה, בשל העובדה שמדובר ברפואה, שעוסקת בדיני נפשות, לא ניתן ללכת במקרה זה לקראת אותם תלמידים שלמדו בחוץ-לארץ.

מחובתו של משרד הבריאות לדאוג לרמת שירותים נאותה לציבור, ולכן אין מנוס מלדחות את ההצעה. טוב עושה משרד הבריאות שמאז 1993 הוא מקיים קורסי הכנה לתלמידים שלמדו בחוץ-לארץ, אשר אמורים להקל על הסטודנטים להשתלב במערכת הרפואית בארץ.

לגבי התיקון לסעיף 17ב, אני מסכים עם עמדתם של המציעים ותומך בכך שהבחירות יערכו מדי שלושה חודשים, דבר שיקל על התלמידים את שינון החומר ולימודו. בנושא זה הייתי מעוניין לשמוע את דעתו של השר.

למרות העובדה שיש לי הסתייגויות לחוק – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

איפה השר?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מייצג אותו. אני מסמל אותו. אני סמל הבריאות.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה שאתה אדם בריא, אני יודע.

דוד מגן (הליכוד):

בכל מה שמדובר בבחינות – זה שר החינוך והתרבות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אבל שר הבריאות צריך לענות.

יעקב שפי (העבודה):

החוק הזה ייתן תקווה לרופאים האלה. למרות ההסתייגויות שלי אתמוך בהצעת החוק, בתקווה שבועדה נדון בכל ההיבטים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יעקב שפי. אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח סלים. אחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ, אחריו – חבר הכנסת דוד מגן, אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת עובדיה עלי.

דוד מגן (הליכוד):

מה אתי, גברתי?

היו"ר א' סלמוביץ:

הזכרתי את שמך, חבר הכנסת מגן, אחרי חבר הכנסת רביץ.

סאלח סלים (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני מצטרף למברכים את האורחים שלנו, הרופאים שנוכחים פה היום, שסבלו רבות מהחוק הקיים.

אני בעד התיקון שמוצע לכנסת היום.

זה חשוב מאוד לגבי השאלות שנשאלו, למה אחרי 1987 כן – הם היו יודעים מראש אם ללכת ללמוד או לא. וזה לא משנה לגבי הרמה. יש רופאים רבים שגמרו לימודי רפואה בארצות חוץ והם התחילו לעבוד פה בבתי-חולים לפני שנחקק החוק הזה, והיום הם ראשי מחלקות מוצלחים מאוד. אני חושב, שאילו היה בזמנם חוק, הם היו נכשלים.

אני יכול לתת דוגמאות מבתי-חולים שונים. אנשים סיימו את לימודיהם גם במזרח-אירופה וגם במערב-אירופה והיום הם מהרופאים הבכירים והמוצלחים בבתי-החולים. אז לא היה חוק, ואילו היה חוק, אולי הם היו נכשלים.

לכן, גם בחוק הזה יש פגם, נוסף על הדברים האחרים. יש היום בעיה עם רופאי השיניים. חברי הכנסת דיברו פה על רפואה כללית. לפני שבוע נפגשתי עם רופאי שיניים. נותנים להם 180 שאלות ב-180 דקות. איך אפשר?

דבר שני, מה החומר שהם צריכים לקרוא? – כל הספרייה הנוגעת לרפואה. איך זה יכול להיות? צריך עשר שנים עד שגומרים לקרוא.

דבר שלישי, נכשל. הולכים לשאול על מה נכשל. אין תשובה, אף אחד לא עונה. הרופא עצמו לא יודע על מה הוא נכשל. זכותו של כל רופא לדעת על מה הוא נכשל, כדי שיתכונן ויקרא באותו נושא לקראת הבחינה שתהיה שישה חודשים לאחר מכן.

דבר רביעי, עשו להם קורס הכנה. כמה עולה הקורס? 12,000 שקל עבור חודש וחצי. איך זה יכול להיות? מי מפקח? מי רואה מה הולך שם?

גברתי היושבת-ראש, אדוני יושב-ראש הוועדה, כנראה יש אי-סדרים. יש רופאים שעשו את הבחינה ונכשלו, עשו את הקורס ושילמו 12,000 שקל וגם כן נכשלו, והם לא יודעים על מה נכשלו. הם לא יודעים מה לעשות.

התיקון שבא היום הוא מבורך; חשוב מאוד שנתקן את החוק. חשוב מאוד, אדוני יושב-ראש הוועדה, שוועדת העבודה והרווחה תתעסק גם בפרטים.

יוסי כץ (העבודה):

אתה רואה שנתנו לזה עדיפות.

סאלח סלים (חד"ש):

נכון, אני מברך אותך. אבל יש להמשיך ולתקן, כי יש אנשים רבים שסובלים. הבעיה הזאת איננה בעיה לאומית, כי אני נפגשתי עם רופאים יהודים ועם רופאים ערבים. זו בעיה אנושית קודם כולל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח סלים. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם רביץ; אינו נוכח. אחריו – חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, ותסכם – חברת הכנסת ענת מאור.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים – – –

סאלח סלים (חד"ש):

הוא פתח והיא תסכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת, מה הבעיה? יש פה שני מצעים, חבר הכנסת אסעד אסעד הציג את החוק וחברת הכנסת ענת מאור תסכם.

דוד מגן (הליכוד):

בעת קבלת התיקון לפני שבע שנים וחצי וקביעת חובת המבחנים לישראלים הלומדים בחוץ-לארץ, נמנעה ועדת העבודה והרווחה ונמנעה אחריה מליאת הכנסת מלקבוע הוראות מעבר אשר תתייחסנה לעתידם של אותם סטודנטים לרפואה אשר נמצאו באותו זמן מחוץ לגבולות המדינה והכשירו את עצמם לעסוק במקצוע החשוב הזה.

שאלתי גם את אחד היוזמים, חבר הכנסת אסעד אסעד, בשיחה פרטית, מה היו הסיבות להימנעותה של ועדת העבודה והרווחה מקביעת הוראות מעבר לנושא הזה. אני סבור, שחוסר הידיעה על-אודות מספר התלמידים הוא שמנע התייחסות לבעיה של סטודנטים, אשר מסתבר היום שהם מעטים, הנמצאים מחוץ לגבולות המדינה. מספרם היה בחזקת נעלם וקשה היה להתייחס באותה תקופה בוועדה ובמליאת הכנסת לסוגיה הזאת.

היום, בחלוף שבע שנים וחצי, אנחנו יודעים כי מדובר בפחות מ-100 רופאים בפוטנציה, יותר נכון רופאים שטרם קיבלו את ההכרה של משרד הבריאות של מדינת ישראל, והבעיה פחות רחבה מכפי שנטו לחשוב בזמן קבלת התיקון.

נשאלת השאלה, אם יש מקום לפתור את הבעיה באמצעות חקיקה, או שיש דרכים אחרות. אני מצטער על ששר הבריאות אפרים סנה, בשונה מגישתו החיובית לפתור את הבעיה בשלהי 1994, כאשר ניהל משא-ומתן עם חבר הכנסת אסעד אסעד, שלא באמצעות חקיקה אלא באמצעות קביעת שנת התמחות, ובחלוף שנת ההתמחות קביעת קריטריונים למבחן גם על רקע ההישגים המושגים באותה שנת התמחות, חזר בו ואינו עומד באותו סיכום.

אני חושב שיש סיבה לסגן שר הבריאות נואף מסאלחה, אשר לא משתתף עמנו היום בדיון מסיבה אחת פשוטה – הוא תומך בהצעת החוק, ליתר דיוק הוא תומך ברעיון ואינו יכול להצביע בניגוד לעמדתה של הממשלה.

העניין הזה בהחלט מהווה אתגר לכנסת, כפי שהוא מהווה אתגר למציעים, לאסעד אסעד ולענת מאור. אם הממשלה מכירה בבעיה ואינה מוצאת את הפתרון, מה נותר לנו, חברי הכנסת, לעשות זולת נקיטת אמצעי חקיקה?

וכאן רציתי להסביר ולומר: לדעתי אפשר לפתור את הבעיה שלא באמצעות חקיקה. אבל כאשר הממשלה מגמגמת, כאשר הממשלה גם בנושא האנושי הזה נוקטת את מדיניות הזיגזג, אין לנו ברירה כחברי כנסת אלא לפתור את הבעיה באמצעות הכלי היחיד שנותר בידינו, והוא החקיקה.

אף שהחקיקה פרובלמטית, ואף שיש הרבה מאוד שאלות, ואף שיש חפיפה מסוימת גם לגבי הכרה בעולים חדשים כרופאים, גם אלו שיש להם מידת ותק פחותה מ-17 או 15 שנים, למרות כל הבעיות, בשלב הזה, שלב הקריאה הראשונה, גברתי היושבת-ראש, אני תומך בהצעת החוק. אני מקווה כי בשלב הדיונים בוועדת העבודה והרווחה תואיל הממשלה למצוא פתרון מדוקדק, קונקרטי ואקטואלי לגבי אותה רשימה מצומצמת של רופאים בפוטנציה, אשר, כפי שצינתי, מספרם פחות מ-100 והם מחכים לפתרון הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. אני מזמינה את חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, אחרון הדוברים. תסכם חברת הכנסת ענת מאור.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מבקש לענות בשם שר הבריאות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אולי כבוד השר יעלה לפני המסכמת, בסדר? בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני תומך בליבון הצעת החוק בוועדה, ליבון יסודי, ואני אומר, אדוני השר, מדוע.

לפני חודשים מספר פנה אלי רופא עולה חדש מרוסיה ואמר: אני הייתי רופא מומחה ברוסיה. אני נמצא בארץ כבר שלוש שנים. אני עובד במחלקה כרופא לכל דבר. נותנים לי לעשות ניתוחים, גם מסובכים. אני מנסה להשיג רשיון, ולא הולך לי.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הצעת החוק לא דנה בזה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

רגע, אני אמרתי – לליבון הנושא בוועדה. מאחר שהרופא הזה מוכר לי באופן אישי, אני ביררתי האם האינפורמציה שהוא מוסר לי נכונה. יכול להיות שהוא אומר לי שהוא מומחה ועושה ניתוחים, ושהיה כזה וכזה, והוא רק רוצה להשיג רשיון, והוא מספר לי מעשיות. ביררתי את הדברים, כי אני מכיר גם את מנהל המחלקה וגם את מנהל בית-החולים. והם אמרו לי: הוא יוצא מן הכלל. האיש הזה מראה לי מסמכים, שהוא פנה למועצה שנותנת את ההסמכה בארץ.

מתוך הנתונים עולה, כי יש תהליך של "לך ושוב", קח לך עוד חצי שנה, תעבור את ההתמחות הזאת, תעשה את הניסיון הזה, אנחנו רוצים עוד התמחות. הוא עבר את כל מה שהם ביקשו ממנו, ובכל פעם יש כלפיו דרישות חדשות.

אני שואל: האם המערכת של הרופאים היא גם כן מערכת סגורה כמו במקצועות אחרים, שבהם שומרים על אינטרסים? מן הראוי שנושא כזה יידון בוועדה לאורך ולרוחב.

לכן, כשזו המציאות, אני חושב שאי-אפשר להתנגד להעברת נושא כזה לוועדה. לא ייתכן שאנשים שהקדישו שבע שנים ללימודים, התמחו, עבדו בבתי-חולים, בדקו אנשים, נתנו רצפטים, עשו ניתוחים, והאנשים שנכנסו חולים יצאו בריאים בסיועם, בשל מקצועם, בשל התמחותם, מופלים לרעה ואינם מקבלים את הרשיון לעסוק בכך אצלנו בישראל. אני לא מבין את זה.

אילולא עמדה הדוגמה הזאת לנגד עיני הייתי אומר, שאני לא בטוח שאני תומך בזה, ושאינני רוצה שהנושא ילובן. אבל לאחר הניסיון היחיד הזה ביררתי את הדברים בקשר לכמה מקרים נוספים ושאלתי את עצמי: האם יש סיבה לכך שהמומחה הזה איננו מקבל את הרשיון? ביררתי והסתבר שזו תופעה אצלנו – אנשים שלמדו, התמחו, קיבלו הסמכה ועובדים במקצוע אינם מקבלים את הרשיון, והסיבה לכך איננה ברורה.

לכן, חבר הכנסת אסעד אסעד, שנמצא כאן והוא מיוזמי החוק, אני תומך בכך שהנושא הזה יעבור לוועדה לליבון גם אם זה בקריאה הראשונה, ובוועדה תהיה התמודדות רחבה עם הסוגיה. תביאו לכאן הצעה עם הסתייגויות, אם תהיינה כאלה, ובקריאה השלישית נקבל החלטה מה אנחנו עושים עם החוק הזה. אצביע בעד הצעת החוק. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אני מזמינה את אחרון הדוברים, חבר הכנסת עובדיה עלי; בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתייחס להצעת החוק המונחת לפנינו, של ידידי חבר הכנסת אסעד אסעד – ואני מעריך ומוקיר אותו – ושל חברת הכנסת ענת מאור, ברגשות מעורבים.

יש סטודנטים שהחלו ללמוד לפני 1987, בימים שהיו תקנות מסוימות שלא היה ידוע עליהן והסטודנטים לא היו אמורים לעבור בחינות אחרי שסיימו את לימודיהם החוקיים באוניברסיטאות ובבתי-ספר לרפואה ברחבי העולם. והנה, בשל ריבוי הרופאים בארץ, שנובע בעיקר מגל העלייה המבורך שהגיע אלינו והביא בכנפיו עשרות אלפי רופאים, התקנות שונו והיום הם נאלצים לעבור בחינות. דבר זה משנה את מצבם, מרע אותו ומקשה עליהם.

יורם לס (העבודה):

עובדתית זה לא נכון. החוק נכנס לתוקף לפני גל העלייה.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת לס, אני מקבל את התיקון, אבל אחרי גל העלייה יש לו משנה תוקף. מכל מקום, יש הצדקה לכאורה להקל בעניין זה על סטודנטים שהחלו ללמוד לפני שהחוק נכנס לתוקף והם לא ידעו על כך. אי-אפשר לשנות כאן דברים רטרואקטיבית, אבל יש היגיון בכך שיקלו עליהם, יסייעו בידם כדי שייפגעו כמה שפחות.

גברתי היושבת-ראש, עם זאת, אסור לקבל החלטות גורפות. אצביע בעד החוק הזה, אבל מראש אני מבקש מוועדת העבודה והרווחה, הוועדה שבה יידון החוק להכנתו לקריאה שנייה ושלישית, לתת את הדעת על כך שהחוק הזה לא יהיה חוק גורף, שיכניס למערכת הבריאות רופאים לא טובים. לפני כן התרעמתי על כך שמדביקים סטיגמה. אני לא רוצה להדביק כאן סטיגמה לאיש, אבל יש להניח – אין זה מופרז לחשוב כך – שמי שיכול היה להתקבל לאוניברסיטאות בארץ לא היה נודד לחוץ-לארץ לכל מיני אוניברסיטאות, לעתים לא מן המוצלחות ביותר, לא מן היוקרתיות ביותר, לא מן הטובות ביותר, על כל ההוצאות הכספיות הנובעות מכך. ללמוד שפה חדשה ולהכיר תרבות חדשה – זה מאוד קשה. יש להניח שסטודנט שמחליט לנדוד ברחבי העולם לא התקבל כאן. לכן, רבים מגיעים לאוניברסיטאות שאינן מן הטובות והמשובחות ביותר בתחום הרפואה.

המבחן שלנו הוא בכך שנבטיח רמת רפואה גבוהה לאזרחי ישראל, זו חובתנו, אנחנו צריכים לדאוג לכך שכל אזרח במדינה, כל ילד וילדה, יקבלו את הטיפול הרפואי מהרופא הטוב ביותר שמדינת ישראל יכולה להעמיד להם. צריך לדאוג לכך שהרמה המקצועית של הרופאים תהיה גבוהה, חייבים להבטיח מינימום של רמה מקצועית, וכאשר רופא מצליח בבחינות זה מבטיח שהוא יעניק שירותי רפואה טובים לאזרחי ישראל. כל אחד צריך לשאול את עצמו מה הוא עושה כשהוא ניגש לרופא או כשמישהו מבני משפחתו זקוק לשירותי רפואה. האם הוא מוכן להפקיר את הבריאות שלו בידי כל אחד, או שצריך להבטיח רמה רפואית מתאימה ונאותה?

לכן, ידידי חבר הכנסת אסעד אסעד, אני מבקש שבמסגרת הכנת הצעת החוק לקריאה השנייה והשלישית תמצאו את הנוסחה המתאימה כדי שההכרעה לא תהיה גורפת. מצד אחד, צריך להקל על הרופאים שראוי להקל עליהם ולסייע בידם; מצד שני, אסור להפקיר את בריאות הציבור בשל הסיוע שאנחנו רוצים לתת לאזרחים כאלה ואחרים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

כבוד השר רובינשטיין, אני מזמינה אותך להשיב בשם שר הבריאות. חברת הכנסת מאור, את תסכמי אחרי השר – כך סיכמנו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, יש לי בעיה מסוימת. אני מכיר את המצוקה של הרופאים שלא עברו את הבחינות, גם כאלה שהחוק מתייחס אליהם, שלמדו לפני כניסת החוק לתוקפו, וגם רבים מאוד שבאו לאחר כניסת החוק לתוקפו ועליהם דיברו חלק מחברי הכנסת. אילו היה מדובר בהצעה לסדר-היום, גם בשם הממשלה הייתי מסכים להעביר את העניין הזה לדיון בוועדת העבודה והרווחה. אני מייצג כאן את שר הבריאות – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תאמין לי, כמי שנושא את דגל השוויון והחינוך במערכת, נתנו לך תפקיד שאינו מתאים לך – לענות על עניין שהוא מאוד צודק.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני שר החינוך, תסביר לו שהרופאים הגרועים האלה יגיעו לסקטור הערבי, ומי שייפגעו בראש ובראשונה הם כל היישובים הערביים. אם אתה דואג להם – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני דואג להם ואני דואג גם לחולים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר בבקשה להפסיק את זה? חבר הכנסת דראושה, כבר מיצית את זמנך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת דראושה, קודם כול, שר בממשלה צריך לקבל את הטוב עם הרע, את החובה עם התענוג, ואני לא מתלונן, אני צריך לבטא כאן את עמדת הממשלה ואת עמדת שר הבריאות. דבר שני, שמעת מדברי חברי הכנסת שתמכו בהצעת החוק, שהעניין פרובלמטי, זה לא סתם רישוי מקצוע אלא רישוי מקצוע העוסק בדיני נפשות.

בשם שר הבריאות אני רוצה להביע את התנגדותי לא לדיון בנושא ולא למציאת דרכים להקלה בעניין אלא להצעת החוק הזאת.

שר הבריאות מבקש להביא לפני הכנסת את התנגדות משרד הבריאות, שמושתתת על שלושה נימוקים: דבר ראשון, מדובר באנשים שלא עסקו ברפואה מתום לימודיהם, חלקם הרבה מאוד שנים. דבר שני, הם לא עברו בחינות בנושאים חיוניים ברפואה בסיסית, ויש חשש גדול מאוד, שאם אותם אנשים שנכשלו בבחינות יוסמכו להיות רופאים, הם לא יוכלו לעמוד באותן מצוות וחובות שחברי הכנסת דיברו עליהן. דבר שלישי, אני רוצה להדגיש שקשה מאוד יהיה להבחין בין אנשים שנסעו ללמוד לפני 1987 לבין אנשים שבאו ארצה לאחר קבלת החוק.

לכן, שוב, בשם שר הבריאות והממשלה, אני מתנגד להצעת החוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר רובינשטיין.

אני מזמינה את חברת הכנסת ענת מאור לסכם את הדיון בהצעת החוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה יש לסכם? שמענו הכול, נצביע.

היו"ר א' סלמוביץ:

זכותה של חברת הכנסת מאור לסכם.

ענת מאור (מרצ):

בכל זאת מי שמציע את החוק מותר לו לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החינוך והתרבות שהביא את התשובה בשם שר הבריאות, אני רוצה להזכיר את הפתיחה של עמיתי, חבר הכנסת אסעד אסעד, שהציג את הצעת החוק ולהזכיר לחברי הכנסת ולאדוני השר את הדברים ואת ההצעה שאני רוצה להביאם בפני הכנסת.

הצעת החוק הזו באה כאשר עמדו בפנינו 950 איש שנקלעו לתקופת מעבר בין החוק, שהוא חוק צודק, החוק הקודם של 1988, שמחייב בחינות, שמחייב ידע מקצועי, לבין תחילת לימודיהם. יושבים אתנו כאן רופאים הנוגעים בדבר. התברר לנו מבדיקה בשטח, שמדובר בשתי אוכלוסיות בעיקר, זו של ערביי ישראל וזו של אוכלוסיית עולים.

אני רוצה לשבח את משרד הבריאות בראשות השר רמון על ההיערכות. בעצם הצגת החוק השגנו שני דברים, שאחד מהם מומש ואחד לא. האחד שמומש היה עשר נקודות קרדיט לרופאים שניגשו לבחינה מאוחרת. הובטח לנו גם שתהיינה להם שלוש בחינות בשנה, וזה לא מומש. לאחר מכן היינו, חבר הכנסת אסעד אסעד ואני, במשא-ומתן עם משרד הבריאות, וכל הצעה שהועלתה באה על מנת להבטיח את האיזון שבין רמה מקצועית לבין הצרכים, ואני רוצה לשבח את הרופאים ששיתפו פעולה: אף אחד לא מתכוון לתת פה מתנות ולא מתכוון לתת דבר שאינו ראוי. אבל, בהחלט, יש למצוא את האיזון והמורכבות בין צורכיהם לבין הבטחת רמה רפואית. והדגישו זאת חברי הכנסת ובצדק, שכן הרמה הרפואית חשובה לכלל אזרחי ישראל, יהודים כערבים, ואף אחד לא רוצה לשלוח את ילדיו או ללכת הוא עצמו למי שלא עבר בחינות או למי שלא עומד בקריטריונים. אבל הפנייה שלנו למשרד הבריאות, שנענתה בשלב כלשהו, שהוא יאפשר להם קורס, לא אושרה.

בוועדת העבודה והרווחה פנינו לשר הבריאות לממש את הרעיונות שהמשרד עצמו העלה, והם שניים: גם לאפשר שהבחינות תהיינה הוגנות ותהיינה במקביל לבחינות שמתקיימות באוניברסיטאות, שלא תהיה ועדה שתעשה דברים שיש אתם בעיות, והעיקר, לאפשר קורס הכנה בעזרת משרד הבריאות לאותם רופאים על מנת שהם יקבלו תנאים לעמוד בבחינות.

לכן, אני מבקשת מחברי הכנסת, כפי שחבר הכנסת אסעד אסעד הציע, וכפי שאני שמחה שרבים נענו, לאשר את החוק בקריאה ראשונה. אנחנו מתחייבים להמשיך בקשר עם משרד הבריאות. אנחנו תובעים ופונים אליו שיביא את ההצעה שמקובלת גם על ועדת העבודה והרווחה וגם על הרופאים, שעל-ידי הכשרה ועמידה נכונה בבחינות, הבעיה תבוא על פתרונה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (מס' 3) (פטור מחובת בחינות), התשנ"ה-1995, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 26

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת הרופאים (מס' 3) (פטור מחובת בחינות), התשנ"ה-1995, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

26 תומכים, אחד מתנגד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה ראשונה, והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ לענייני מעמד האשה), התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום: הצעת חוק הרשויות המקומיות (יועץ לענייני מעמד האשה), התשנ"ה-1995, קריאה ראשונה – של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. תציג את ההצעה חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מביאה הצעת חוק שמדברת על יועץ למעמד האשה ברשויות המקומיות; אני מאמינה שברוב המקרים נדבר על יועצת למעמד האשה, כפי שיש גם במשרדו של ראש הממשלה.

כאשר אנחנו מדברים על יועצת למעמד האשה ברשויות המקומיות, קמה מייד תגובה ראשונית, שאומרת: רגע, ומה עם יועץ לענייני גברים? אין גברים ברשות המקומית? זו בדרך כלל התגובה שאנחנו זוכים לה.

אבל, אני רוצה לעמוד על כמה נקודות שיבהירו את הצורך בתפקיד הזה, שיהיה מן התפקידים המעוגנים ברשות מקומית. וכל כך למה? קודם כול, אין כמעט נשים ברשויות המקומיות. אנחנו מדברים בכנסת על פחות מ-10%.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש ראש רשות אחת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש ראש רשות אחת, ראש המועצה של סביון, מאשה כספי, אבל גם חברות מועצת עיר – אנחנו מדברים על כ-10%. כאן בכנסת אנחנו פחות מ-10%. ברשויות המקומיות – מדברים על כ-10%. זאת התמונה. במועצת עיר, במועצת רשות מקומית יושבים להם כרגיל, כמעט בכל מוקדי קבלת ההחלטות, הגברים. ואל תתקבל תמיד התמונה שאנחנו כל כך נגדם. אנחנו לא נגדם. אלה הבעלים שלנו, אלה האחים שלנו, האבות שלנו, הבנים שלנו, הכול בסדר. ככה יושבים להם ראש הרשות, חברי המועצה, בעד, נגד, קואליציה, אופוזיציה, קואליציה רחבה, קואליציה צרה, ומקומן של נשים כמעט נפקד.

אני לא באה ומציעה בחוק זה – אם כי היה רעיון כזה, ואנחנו מדברים על כך לא אחת – שתהיה העדפה מתקנת, שלא תקוים רשות מקומית בלא שיהיה ייצוג של שליש לפחות מבני מין אחד. נראה לי שלזאת עוד הדרך ארוכה, זאת תהיה קפיצת דרך גדולה מדי. עד כה – הצד האחד.

מן הצד השני, מה אנחנו רואים? רוב הצרכים ברשות מקומית, צורכי היום-יום, הם צרכים שקשורים לנשים. וכל כך למה? משום שרוב הדברים שקשורים לגידול הילדים – מי תמיד הראשונה בתור בגידול הילדים? לא אמרנו בחוק, לא מופיע בחוק שזה מה שצריך להיות, אבל זאת העובדה. בתי-

הספר – מי הולך בדרך כלל לאספות ההורים? מי מסיע את הילדים לבית-הספר אם יש צורך? מי דואג להם? גני-הילדים, מעונות היום, הפעוטונים, כל השירותים האלה, שהם שירותים בסיסיים ברשות מקומית, בדרך כלל מצפים לזמינות של האם. לא נעשה עכשיו חינוך מחדש של החברה, אבל זאת העובדה. בואו נדבר על קניות. לא "עושים שוק", הולכים לקניות, לסופרמרקט; צרכים רגילים, בגדי הילדים – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מקווה שאשתי שומעת אותך. הכול היא משאירה לי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כשהיא תרוץ סוף סוף לעשות קניות, שתקבל משהו כשתגיע הביתה. עם כל הכבוד, אני בטוחה, שגם אם נעשה משאל, הרוב לא יכחישו את דברי, ואני אשמח מאוד שעוד ועוד חברי כנסת יהוו דוגמה לשיתוף הפעולה בחלוקה לא רק של הסמכויות בבית, אלא גם של נטל העבודה. אני באמת אשמח מאוד, כי אני חושבת שזה תורם לחיי נישואים טובים. זאת עמדתי.

קחו, למשל, את עניין הקניות. מי מתכנן את הכול? מי יושב ומתכנן? יש המהנדס העירוני, יש ועדת תכנון ובנייה. האם הם מתחשבים בצרכים של הנשים? האם מישו מהם שומע אשה שבאה ואומרת: תשמעו, לי נראה שאם נקים מרכז קניות – והרי היא הצרכנית העיקרית של מרכז קניות – כדאי שיהיה כזה או אחר? אבל אף אחד לא שואל אותה, אף אחד לא יודע מה העמדה שלה בנדון. מילא, אין לה ייצוג ברשות המקומית, אבל האם העבירו שאלון בין הנשים באותה רשות מקומית כדי לשאול את דעתן על מרכז הקניות?

אותו דבר בעניין הגנים הציבוריים. בתי הבכורה נולדה בבאר-שבע, ואני זוכרת שהייתי הולכת עם העגלה במשך שעה כדי לחפש מקום עם צל. ייתכן מאוד שאילו היתה אשה ראש הרשות, היא היתה מודעת לכך שאין בעיר מקומות מוצלים. לא ייתכן שאשה צריכה ללכת חצי שעה בשמש קופחת – ובאר-שבע, ברוך השם, שנהיה בריאים, היא עיר לעניין, אבל הייתי הולכת חצי שעה כדי למצוא צל. אני נותנת לכם כאן דוגמאות מחיי היום-יום, כדי להראות לכם שרוב הצרכים ברשות המקומית הם צרכים של נשים.

עכשיו עולה שוב ושוב נושא האלימות במשפחה. אלימות במשפחה, היכן היא מתרחשת? זו אלימות נגד נשים – הבה נקרא לילד בשמו. היא מופנית הרבה פחות כלפי ילדים, והלוואי שזה לא היה קורה כלל, אבל עיקר האלימות מופנית נגד נשים. והיכן היא מתרחשת? בבית. ואל מי את צריכה לפנות, מה הם השירותים שעומדים לרשותך, שירותי הרווחה, המשטרה, בתי-החולים לעתים? לצערי הרב, הצרכן גם במקרים אלה הוא בעיקר הנשים. במקרים רבים הגברים לא נמצאים רוב הזמן בבית, וגם לא בקרבת הבית. לעתים תכופות הם גם לא מצויים באותה רשות, כי הם עובדים ברשות אחרת.

חבר הכנסת ויינשטיין הזכיר לי קודם דוגמה נוספת, של שטחי תעשייה שמצויים קרוב מדי לחנויות. פתאום יש מוסך שהוא סמוך לחנות מכולת. מי זה שצריך לעבור את כל המרחק כדי להגיע לשם, ובדרך כלל ברגל?

קניות, למשל, האם נוח יותר שיהיה מרכז קניות? ייתכן שראש הרשות או חברי המועצה של אותה רשות אומרים: 'ופי, יש לי הכנסות ממרכז קניות, כי המסים שאני אגבה מכל החנויות וגם הכספים שאקבל מהקבלן, נוסף על השליש שהוא נותן לצורכי ציבור, יכניסו לקופת הרשות. אבל השאלה היא, אם זה באמת יותר נוח לנשים, שהן הן המבצעות את רוב הקניות, כפי שכבר אמרתי. ואולי נוח להן יותר שלא יהיה מרכז קניות גדול אחד רחוק ממרכז העיר, אלא תהיה מכולת פה, עוד מכולת שם, ובית-מרקחת שם? אלא שאיש לא שואל אותן.

דבר נוסף: תאורה. ידוע לי שבאחד היישובים הגברים לא היו ערים מספיק לנושא הזה. אנחנו יודעים שיש רחובות שנשים פוחדות ללכת בהם כשהן חוזרות הביתה בלילה. ולמה הן פוחדות? אילו היתה תאורה מתאימה ברחובות האלה, הן לא היו פוחדות. והבעיה היא שהנשים הן המותקפות, ולכן הן פוחדות. כשאני מעירה לגבר: הרחוב הזה חשוך, ועל הבת או האשה יקשה לגור ברחוב חשוך כזה, בהתחלה הוא לא מבין על מה אני בכלל מדברת, משום שגבר לא מרגיש מאוים כאשר הוא הולך ברחוב חשוך.

איני אומרת שאנחנו הנשים מתהלכות כל הזמן בחד, אבל עובדה היא שאנחנו הנשים הן אלה שנאנסות ומותקפות. לכן, אם מדברים על תאורה, מי באמת ער לכך שתהיה תאורה מתאימה, והיכן תהיה התאורה, באילו רחובות? יכול להיות שראש הרשות וחברי מועצת העיר סבורים, שתאורה באמצע הכיכר היא זו שתביא להם יותר קולות בבחירות הבאות, ואילו האשה שגרה בקצה הרחוב שבו אין תאורה מתאימה, סובלת מהמצב הזה, אלא שאין מי שייצג אותה ברשות המקומית, ולא יודעים שם כלל שהבעיה הזאת קיימת.

מעונות-יום, בתי-ספר – אני אומרת לכם, שאפשר למצוא עשרות פתרונות לבעיה של נשים עובדות שהילדים שלהן מסיימים את הלימודים בשעות מסוימות, או נשים שצריכות לקחת את הילדים שלהן ממעון-יום והן עובדות במקום מרוחק ויכולות להגיע לשם, נניח, בשעה 17:00 או בשעה 18:00. האמינו לי שאפשר למצוא פתרונות נאותים למצב הזה, אבל זה לא עומד בראש סדר העדיפויות של מי שקובע, של מי שיושב בראש הרשות, של מי שיושב במועצת הרשות, כי אין שם מי שמייצג את הבעיות האלה ואת הצרכים האלה.

אני באה ואומרת, שאפילו בעניין המידע זה כך. נניח שאני טועה בדברים שאני אומרת, ואני בטוחה שאני לא טועה – אבל זה כך אפילו בעניין ריכוז מידע, כדי לדעת מה נעשה ומה הצרכים שיש.

לכן ההצעה שלי מדברת על כך, שברשויות המקומיות תהיה יועצת למעמד האשה, שתביא לידי ביטוי את צורכי הנשים באותה רשות מקומית ותפעל למציאת פתרון לכל הבעיות והצרכים שיש לנשים שם. היא תצטרך לדאוג, לעתים גם תוך לחץ, לכך שהמסקנות וההחלטות שתתקבלנה בעקבות פעולותיה אכן תיושמה.

אני מוכרחה לומר, שגם אני לא חיה באיזו בועה, ואני יודעת שמדובר בהוצאות. אבל אני רוצה גם לומר, שכאשר מדובר בהוצאות אחרות שיש לרשות המקומית, הקשורות למשל בבעלי תפקידים אחרים, לא חוסכים כל כך בתפקידים. יש יועצים משפטיים, ויש תפקידים נוספים שהם הכרח בכל רשות מקומית, שהם חלק מהחקיקה של הרשויות המקומיות. התפקידים האלה מאוישים, ולא מרבים לדבר על גובה התקציב כאשר זה קשור בהם. אבל, אנחנו תמיד מוצאות את עצמנו במצב של התגוננות – מתנצלות ואומרות שזה עולה הרבה כסף. אני אומרת שהכסף שנחסך יהיה רב יותר.

אני בטוחה שהיינו מוצאות דרכים כדי להראות, שהכסף שייחסך מכך שהצרכים של נשים ברשות המקומית יבואו לידי ביטוי, אותו כסף שייחסך ישלם הרבה יותר ממשכורת אחת ליועצת למעמד האשה. אף-על-פי-כן אני מקבלת שאין אפשרות שמהיום להיום תהיינה יועצות למעמד האשה בכל הרשויות המקומיות. לכן אני נמצאת במשא-ומתן עם הממשלה לגבי יועצות למעמד האשה ברשויות הגדולות תחילה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל על ההצעה החשובה.

אנחנו עוברים לדין בקריאה ראשונה. שלוש דקות לכל אחת ואחד. הרשימה סגורה. מי שלא יהיה, תורו אובד, אלא אם כן יהיה לו נימוק רציני.

חבר הכנסת אסעד אסעד, ראשון הדוברים, איננו. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. אחריו, מבין הנוכחים – חבר הכנסת יוסף עזרן.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, למעשה קצת קשה לי לדבר כל כך בחיוב על החוק. המציעה היא חברת כנסת, כשהיא התחילה בהצגת החוק כאן היתה חברת הכנסת אסתר סלמוביץ יושבת-ראש הישיבה. יושבת-ראש הישיבה הנוכחית, ענת מאור, אף היא חברת כנסת; לצדה יושבת סגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם – –

היו"ר ע' מאור:

אתה יכול לתמוך בהצעת החוק גם בלי להתנצל, חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

– – – אף היא אשה – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זה רק מוכיח עד כמה הן חרוצות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בכל אופן, אין לי ספק שבכנסת יש צורך ביועץ למעמד חבר הכנסת. אני לא יודע אם גם ברשויות המקומיות.

לימור לבנת (הליכוד):

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אסתר סלמוביץ (יעוד):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ואנחנו אפילו לא 10% כאן.

היו"ר ע' מאור:

חשובות האיכות והתרומה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

נכון מאוד, חבר הכנסת יהלום, שהנוכחות שלנו, באופן יחסי, מאוד מאוד גבוהה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מקבל, את זה אני בוודאי מקבל.

אני באמת רוצה לברך את חברת הכנסת נעמי בלומנטל על החוק, ואני חושב שהבעיות שהיא העלתה כאן אכן קיימות. אני חושב, שבאמת כל עולם הגברים צריך להיות מודע יותר לצרכים של עולם הנשים, לבוא יותר לקראתן, להקל יותר את חייהן. בסך הכול אני חושב, שזו בהחלט מצוות היהדות, ומצוות האזרחות, ומצוות האנושיות. אם כי – אני פונה לחברת הכנסת בלומנטל ואומר, שבאיזה מקום ראיתי שאותה יועצת תתמנה על-פי תקנות שיקבע השר. חבל שאין לך יותר פירוט בעניין זה ושלא קבעת זאת בעצם החוק.

מדוע? מתוך זה שכל הצרכים שאת נתת לאותה יועצת לטפל בהם, ואני מקבל את כולם וחושב שהרשויות המקומיות באמת צריכות להיות מודעות לצרכים האלה ולבוא לקראת הנשים ולהקל עליהן את חייהן ואת עבודתן ואת ביצוע כל המטלות שהן באמת ממלאות לפעמים הרבה יותר מאשר הגבר, אבל לשם כך צריכה להיות יועצת בעלת כישורים. ואם נשאיר את זה רק לרצונו החופשי של ראש הרשות, ייתכן שהוא לא ימנה בסוף יועצת מוכשרת לדברים האלה, אלא ימנה מישהי מטעמים פוליטיים; ייתן טובת הנאה לזו או לזו, או לפעילה שהיתה אתו בבחירות, או לפעיל שהיה אתו בבחירות – בכך שימנה את אשתו.

יוסף עזרן (ש"ס):

מה אתה מציע? מי ימנה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מה קורה עם גברים שממונים על-ידי ראש הרשות? זה אותו מצב. אני בעד. אתה תתפלא אילו נשים נהדרות – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

חברת הכנסת בלומנטל, זה מה שאני רוצה, שתתמנה אשה נהדרת. הרי מה קורה כאן? לפי הדברים שלך, ואני מקבל את כולם, למעשה מוטל על יועצת למעמד האשה ליצור את התפקיד שלה. הרי לא כל יום יקראו לה, היא לא תשתתף בכל הישיבות על אותו פנס רחוב, על אותה תאורה ברחוב. מי יקרא לה? היא צריכה להיות מודעת; היא צריכה למפות את הצרכים; היא צריכה לפנות אל אלה שמחליטים; היא צריכה להתחבב עליהם; היא צריכה ליצור מתפקיד שהוא היום כלום, תפקיד מלא. בדרך כלל כשממנים מישהו יודעים: יש לו שמונה שעות עבודה, ואומרים לו לעשות את הדברים האלה והאלה. פה היא עצמה צריכה לתת תוכן לתפקיד שלה וגם שיקבלו את דבריה ברצון. לזה צריך כישורים מיוחדים; זה לא סתם כל אחד שראש העיר ימנה אותו.

אין לי, כפי שאומר חבר הכנסת הרב עזרן, פתרונות מהשרוול, פתרונות בזק. אני מציע לך להתייעץ עם כמה נשים או עם כמה פעילים ברשויות המקומיות, למצוא כישורים, ובקריאה השנייה ובקריאה השלישית להכליל אותם בחוק, כי אם נשאיר זאת סתם לשיקול דעתו של ראש הרשות, ספק אם מטרת החוק תושג. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חבר הכנסת יוסף עזרן, ואחריו – מקרב הנוכחים – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, ההצעה המונחת לפנינו היא חשובה והגיונית מאוד. אבל, עם זאת, צר לי לומר שהיא תעודת עניות לחברה הישראלית. ועל כגון זה נאמר: ההכרח לא ישובח ולא יגונה.

אני לא מתפאר ולא מתגאה לעמוד כאן היום ולתמוך בחוק בכל לבי ובכל כוחי, ואנסה להשפיע על אחרים אם יש אפשרות לכך – אני חושב שאין צורך – לתמוך בחוק ההגיוני והנחוץ הזה. אבל זה רק בבחינת ההכרח.

ודאי שלא ישובח, וקל וחומר שלא יגונה. לצערנו הרב, האלימות שפשטה בחברה שלנו – החברה שלנו הופכת אלימה יותר ויותר, והאלימות מופנית בעיקר נגד חסרי ישע, נגד נשים. זה ביזיון ובושה וחרפה לחברה, שבה צריכים כל הזמן לחשוב איך להגן על הנשים מפני אלימות בעליהן. אבל אין ברירה וחייבים לעשות זאת.

אני רוצה לומר לכם, רבותי, מפריע לי, חברת הכנסת, הנושא של מעמד האשה. אילו קראנו לזה זכויות האשה, אני הייתי יותר שלם עם זה. אני אסביר לך למה: בנושא מעמד האשה, מפחיד אותי שנכנסים לסטטוס האישי, ואת מבינה למה אני מתכוון – נושאים דתיים, הלכתיים. אני רוצה בזה רק מבחינה חברתית, אנושית, הומנית.

ולכן, אם יועצת כזאת תביא אותנו למצב שנמנע אלימות כלפי אשה אחת, זה כדאי וכדאי – ולו רק אשה אחת, רבותי.

לסיום אני רוצה לציין מה יסודות האתיקה של היהדות ביחס לאשה. התלמוד, במסכת יבמות, דף ס"ב, אומר כך: "האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפרקן" – הכוונה, לא נותן להם לגדול ולהתפרפר יותר מדי ולהתנסות בכל מיני סמים ורחמנא ליצלן בכל מיני מרעין בישינ, "עליו הכתוב אומר", וזה פסוק באיוב – "וידעת כי שלום אהלך".

"האוהב את אשתו כגופו", כי שקר לומר יותר מגופו – אדם קרוב לעצמו ואוהב את עצמו יותר מדי; הלוואי שיאהב את אשתו כגופו. אבל, "המכבדה יותר מגופו" – כי לתת כבוד ויחס אפשר גם יותר. יש כאן הדגשה נפלאה מאוד של חז"ל.

אם היועצת הזאת, ואיני יודע מי ימנה אותה, איך תתמנה, אבל אני חוזר ואומר בכל הכנות, אין לי שום ספק שהיא תהיה מאוד קרובה לנושא מבחינת הרגישות, מבחינת ההשתייכות, מבחינת ההתעניינות, ומבחינת "העיר הקרובה אל החלל". היא תהיה בבחינת העיר הקרובה לחלל. ואם אשה אחת, משפחה אחת, נמנע את האלימות כלפיה ואת, רחמנא ליצלן, האכזריות הזאת שאנחנו שומעים עליה כל היום בעיתונות ובתקשורת האלקטרונית, דיינו. תבורכי על היוזמה הזאת, ואני תומך בך.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חברות הכנסת, אני מברך את חברת הכנסת נעמי בלומנטל על היוזמה. אני רוצה רק להזכיר בהזדמנות הזו, שעוד לפני כשנה התקבל החוק שמחייב את הייצוג המלא של נשים בדירקטוריונים; זה נעשה בממשלה הזאת במסגרת כהונת הכנסת הזאת. אני חושב שבעניין הזה ביצענו מהלך גדול מאוד קדימה.

אני תכננתי להגיד דברים אחרים, אבל אחרי ששמעתי את הרב עזרן, אני מוכרח לומר משהו. אתה שפעת פה פסוקים ואני תמיד אוהב לשמוע את פסוקיך ואת הדרש שאתה מביא פה בפני הכנסת על כבודה של האשה ביהדות, כבודה של בת מלך פנימה, כל הדברים שאני בהחלט מכבד, ואתה יודע את יחסי לעניין.

רק דבר אחד אני רוצה להבין: איך קרה שאלמנתו של יחיא אברהם, שבמשך עשרות שנים ישב בכלא משום שסירב לתת לה גט, לא מצאו כל הדיינים, לא מצאו כל הרבנים, לא מצאו כל גדולי הפוסקים את הדרך לשחרר אותה ולהציל בעצם את חייה. אני שואל את השאלה הזו, כי זו שאלה מאוד כואבת. כי ביהדות, כאשר הגבר נתקל בסירוב למתן גט, יש פתרון, שנקרא, נדמה לי, היתר ק' רבנים, שהיום מיוצגים – אם אינני טועה – על-ידי שני הרבנים הראשיים, שמאפשרים לו ונותנים לו היתר לשאת אשה שנייה. מדוע האי-שוויון הבסיסי הזה?

אדוני הרב עזרן, חברי הרב עזרן – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

אתה מאפשר לי להשיב?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מעלה את התמיהה, כי שום פסוק – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

חבר הכנסת מכובדי המלומד, אני חושב שזו שאלה כל כך יסודית בחברה שלנו, שאם לא ניתנת לי האפשרות להגן על בתי-הדין ועל העמדה, זה לא צודק – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רק שואל. אני מביע תמיהה.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל הביאה נושא מאוד חשוב. התפקיד של היועצת למעמד האשה הוא חיובי מאוד, אבל יועצת למעמד האשה, אני מניח שזו כוונת חברת הכנסת בלומנטל – – – גברתי היושבת-ראש, תרשי לי, כיוון שהרב עזרן קצת – – –

היו"ר ע' מאור:

אני ארשה לך, אחרי דברי חכמים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בנחת נשמעים.

מרחב התפקיד, שצריך לצקת בו תוכן, הוא לא רק עיסוק בנושא של אלימות נגד נשים. זה חלק מרכזי מאוד בעניין, אבל יש הרבה דברים נוספים.

יוסף עזרן (ש"ס):

זכויות האשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זכויות האשה. ואני שואל את הממסד הדתי במדינת ישראל: איך אתם יכולים לחיות עם פער כל כך גדול בין זכות האשה כאשר בעלה מסרב לתת לה גט לבין זכות הגבר כשאשתו מסרבת לקבל את הגט? הרי הפער הוא נורא ואיום. והמקרה של אלמנתו של יחיא אברהם הוכיח את הדברים כאלף עדים.

יוסף עזרן (ש"ס):

אחד הוא – פרסמו הכתוב. מתוך מיליונים אתה מביא לי דוגמה אחת. אני אביא לך אלפי דוגמאות –

אלי גולדשמידט (העבודה):

נדמה לי שאותה יהדות אמרה משהו על נפש אחת, על עולם מלא. שנינו מכירים את הפסוק.

יוסף עזרן (ש"ס):

אמת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מבחינתי סבל של אשה אחת זה סבל של כל הנשים.

יוסף עזרן (ש"ס):

גם מבחינתי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

עצם העובדה שהמצב הזה קיים ואנחנו מחרישים, שותקים ומקבלים אותו כגזירה משמים, זה הדבר שצריך להדיר שינה מעינינו.

אסיים בכך, שגם במדינה שבה בדיני נישואין וגירושין אנחנו חיים מפי ההלכה, ככל שמדובר ביהודים, הגיע הזמן שהשוויון בין הגבר לאשה יהיה מוחלט, בלי סייגים, בלי שום סייג. ואתם, מורי ההלכה, תדעו למצוא את הפתרונות, איך להביא ולשמור גם את רוח ההלכה וגם ליצור אותו שוויון, שלצערי, ואני מניח שגם לצערך, לא קיים. ואינני רוצה לחזור על התפילה או על האמירה המפורסמת, שאנשים

מאמינים אומרים אותה מדי בוקר: "ברוך שלא עשני אשה". זה עדיין קיים בספר התפילות. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני אגיש הצעת חוק שגם לגבר תהיה הזכות ללדת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עזרן, תחשוב על הדברים שנשמעו פה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מציע לחבר הכנסת הרב עזרן לראות את הסרט של שוורצנגר – – –

היו"ר ע' מאור:

כן, הרעיון כבר נגנב.

חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני רוצה לומר לחברת הכנסת נעמי בלומנטל, אני תומך ברעיון שלך, אבל למה זה לא יכול להיות עם תיקון קטן, שייאמר: ראש רשות מקומית חייב למנות את אחת מעובדות הרשות המוכשרת לכך כיועצת לזכויות האשה, והיא תפעל – – – וכו'. למה צריך להוסיף עוד יועצת, שלא בטוח אם תהיה לה עבודה, תעסוקה? למה אי-אפשר למנות אחת מהעובדות הסוציאליות, ולהגיד לה: אנחנו נותנים לך סמכויות, אנחנו נותנים לך אפשרויות לפעול, ולתת לה את כל הסמכות? למה צריך למנות עובדת נוספת ולהכביד על התקציב, זה תקציב בקנה מידה ארצי, בשעה שייתכן מאוד שיש עובדת מוכשרת, שמוסיפים לה תפקידים על יתר תפקידיה?

תחשבי על הרעיון. זה לא שולל את הצעת החוק שלך, אבל זה נותן אפשרות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ברשויות המקומיות אין מספיק עובדות רווחה לטיפול באלימות נגד נשים. הן עמוסות עבודה.

יוסף בא-גד (מולדת):

בבקשה, אינני מתנגד להוספת עובדות רווחה, אבל לא יועצת שלא תעסוק בדברים אחרים.

אני רוצה לומר לכם איך אני רואה את הדברים. ברוך השם, בשבוע האחרון בשעה טובה חיתנתי את בתי, בת הזקונים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מזל טוב.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה רבה על הברכות. ומאחר שאני נמצא בשבעת ימי המשתה, וגם הערב אני הולך ל"שבע ברכות", אני רוצה לומר לכם מה אני אומר שם, ב"שבע הברכות", וטראו שזה פותר הרבה בעיות.

"עוד יישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה". מה זה "קול ששון וקול שמחה" – אני מבין. מה זה "קול חתן וקול כלה"? קול בס, קול אלט, קול סופרן? מה הכוונה? ועוד שאלה. נאמר "וארשתיך לי לעולם". מי רוצה להישאר לעולם מאורסת? כל אחד רוצה להתחתן. מה פתאום "וארשתיך לי לעולם"? שני הדברים מתקשרים.

אתם זוכרים עדיין מתקופתנו איך היה היחס בתקופת האירוסין, איזה נועם הליכות, איזה נועם דיבורים, הבן שואל את הבת במה הוא יכול לעזור לה, הבת שואלת את הבן, איזו תקופה מאושרת. זאת הברכה "וארשתיך לי לעולם", שלעולם, תמיד יהיה אותו קול שנשמע בתקופת האירוסין; שקול חתן וקול כלה בתקופת האירוסין יישאר לעולמי עד בתקופת הנישואין. כל יום יהיו בעיניך כחדשים. אסור שהגבר והאשה יכנסו לחיי שגרה. הם צריכים חיים שמתחדשים כל יום, ואז הזוג מאושר.

אם כך יראו את הדברים, לא נצטרך יועצים, אלא כל אחד יעשה את שלו, וזוגות ישראל יהיו מאושרים לעולמי עד.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה, מבין הנוכחים – חבר הכנסת חיים דיין.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חברת הכנסת בלומנטל החליטה, אני חושבת שבצדק רב, לעגן בחקיקה את מעמד היועץ או היועצת לענייני מעמד האשה גם ברשויות מקומיות. הלכה למעשה, בכמה רשויות מקומיות התפקיד הזה קיים. הוא קיים אבל איננו מעוגן בחוק, ולכן גם הסמכויות של התפקיד אינן מעוגנות.

חברת הכנסת בלומנטל, אני בכל זאת רוצה לנצל את מעט הזמן שיש לי כדי להעלות סדרה של הצעות קונקרטיות, שאני חושבת שיקדמו את העניין בצורה רצינית.

ההצעה הראשונה, והיא לא סמנטית, היא לשנות את שם החוק ולדבר על יועץ לענייני שוויון בין המינים. אני חושבת שהגיע הזמן שאנחנו נבין, שהמטרה היא – בדיוק – להגיע לשוויון בין המינים. ולכן למינוי יש משמעות. מדובר גם במישוג שהוא, לפי דעתי, בעל משמעות רבה מאוד. אני אגיש גם הסתייגויות בעניין הזה, ואני מקווה שתשקלי אותן ברצינות.

הצעה שנייה. חבר הכנסת בא-גד הציע שניקח עובדת שקיימת ברשות המקומית וניתן לה תואר, או ניתן לו תואר, כי זה יכול להיות גם גבר, ובצורה כזאת נחסוך הרבה כסף. אולי כדאי שנדע שלמעשה יש ממונים או ממונות על מעמד האשה במשרדי הממשלה, ועשו זאת בדיוק. לקחו עובד, בדרך כלל עובדת של המשרד, נתנו לה את התואר ממונה על מעמד האשה, ולא נתנו לה סמכויות. אני חושבת, שמה שחברת הכנסת בלומנטל מנסה לומר, ובצדק, הוא שזה לא תפקיד נוסף, אלא זה תפקיד ייחודי. יש מאבק אמיתי, יש מלאכה רבה – ולכן בשום פנים ואופן אין לקחת עובד קיים ולתת לו תואר נוסף, אלא צריך להקים תפקיד ומשרה עם סמכויות.

נקודה שלישית. חסרים לי כאן, והדבר נאמר גם על-ידי דוברים קודמים, קריטריונים למילוי התפקיד הזה. אני לא רואה כל תועלת במינוי ממונה או ממונה על שוויון בין המינים כאשר לא מדובר בקריטריונים איכותיים לתפקיד. לכן הייתי מוסיפה את הדבר הזה גם כן.

חוץ מזה, כמו כולם – ברכות על היוזמה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים דיין, ואחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את חברת הכנסת נעמי בלומנטל על הצעת החוק ולומר, שאני אתמוך בכל הצעת חוק לשיפור מעמדן של הנשים במדינת ישראל, ואמשיך לתמוך ואמשיך לקדם את עניין שיפור מעמדן.

הצעת החוק היא הצעה טובה, והשאלה הנשאלת, חברי הכנסת וחברת הכנסת המציעה, חברת הכנסת בלומנטל: האם מרוב יועצים – וחשוב שיהיו יועצים – אנחנו לא מאבדים את העיקר? הזדעזעתי בשבוע שעבר כשנודע לי, לאחר שביקשתי נתונים, כמה זוגות, רק באזור חיפה, פתחו תיקי גירושין. התברר לי נתון מזעזע – שמדובר בקרוב ל-10,000 תיקים הנפתחים בשנה, כאשר 50%-60 מהם מתממשים; רק באזור חיפה. נתון זה אומר שיש הגדלה ניכרת גם במספר המשפחות החד-הוריות במדינת ישראל.

נכון שנשים נמצאות במצוקה, נכון שנשים צריכות ייעוץ על מנת לפתור את בעייתן, נכון שיש נשים רבות אשר אין להן שום תקציב, כי על-פי רוב ההכנסה המשפחתית נתונה בידי הגבר. אם היא צריכה ללכת לעורך-דין לקבל ממנו ייעוץ, זה עולה כסף. אם אין לה הכסף הזה, היא לא יכולה לקבל את הייעוץ, היא לא יכולה לקבל את הדרך האלטרנטיבית של הטיפול האמיתי שלו היא באמת זקוקה.

השאלה היא, מה חשוב. האם חשוב לתת עוד משרה ברשויות המקומיות על מנת לטפל בפניות הרבות של הנשים? האם לא תהיה בכך סתירה לטיפול של העובדים הסוציאליים, שאכן מטפלים בבעיות, גם של המשפחה וגם של הנשים? האם לא תהיה בכך סתירה לטיפול של משטרת ישראל, שהיום צריכה להתערב בנושאים של אלימות במשפחה? האם באמת אותו יועץ או יועצת יצטרכו להיות בעלי הכשרה מתאימה על מנת לתת את הייעוץ הנכון? מאה יועצים יכולים לתת מאה עצות, אולי אלף עצות, עצות שונות. השאלה היא מבחינת העצות שאנחנו צריכים לגבש בחוק, אילו עצות אנחנו צריכים לבוא ולייעץ לנשים על מנת שיכירו גם את החוק, כדי לכוון אותן נשים לסעיף החוק שאליו הן יכולות להתייחס. יועץ שיעץ לאשה עצה שאינה מעוגנת בחוק עלול להביא אף לנזק, וחשוב להתייחס לנושא הכישרים.

חשוב מאוד שלא יהיה ניגוד אינטרסים. למה אני מתייחס? אינני בטוח אם יהיה יועץ או תהיה יועצת. לא חשוב, שתהיה יועצת שתבין את האשה טוב יותר מאשר היועץ, כי אשה שנמצאת בבעיה – וסתם אביא דוגמה – הנוגעת ליחסי אישות בינה לבין בעלה, לא תוכל לבוא ולספר ליועץ את מה שכואב לה או את מה שקורה לה בחדר המיטות. זה דבר שצריך להיות מובא בחשבון. אולי זה המקום לבוא ולתקן את החוק, לא בגלל פערים בין מעמד האשה לזה של הגבר, אלא מפני שיש מקום – שאשה שיש לה בעיה ביחסי אישות לא תבוא ותספר את בעיותיה לגבר זר לה, שאולי היא לא תהיה מספיק פתוחה אליו. לכן חשוב, אם כבר מדברים על מעמד האשה, שתהיה אשה במעמד הזה כדי שתטפל בנשים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית דבר ברכות לחברת הכנסת נעמי בלומנטל על יוזמתה. חברת הכנסת בלומנטל פעילה מאוד בכל נושא מעמד האשה, היא גם יושבת-ראש הוועדה למעמד האשה, והיא עושה עבודה חשובה מאוד בתחום זה של קידום הנשים ומעמדן בישראל.

כוונת החוק רצויה, אבל המבחן הוא לא בכוונה ולא בהצהרות. המבחן של החוק הזה יהיה במידת מעשיותו ובשאלה האם אכן יוענקו סמכויות מתאימות, נאותות, לאותה יועצת, או יועץ, שאת מציעה למנות. דרך אגב, כל החוק הוא בלשון זכר – יועץ למעמד האשה. אני מבין שבכל מקום שדיברת על יועץ את חושבת שיכולה להיות גם יועצת, לא רק יועץ; יועץ או יועצת. אני מעריך שזאת היתה כוונתך. מכל מקום, המבחן הוא במידת הסמכויות, והחוק יבחן במעשה.

הייתי מבקש, שבמסגרת ההכנות של הצעת החוק הזאת לקראת הקריאה השנייה והשלישית תינתן הדעת על השאלה, איך להעניק מעמד מיוחד ליועץ או ליועצת שאתם מציעים למנות, כשם שמעניקים מעמד למבקר העירייה בכל התחומים ובכל הנושאים. הייתי מבקש שיוגדרו סמכויותיו ותחומי עיסוקו, כי נושא מעמד האשה הוא נושא רחב מאוד, הוא מקיף עולם ומלואו, הוא חובק עולם. נדמה לי שעיקר העיסוק של אותה יועצת לראש הרשות, או אותו יועץ, יהיה בכל מה שקשור לנשים במצוקה, לקידום ולטיפול בהן. אני חושב שעיקר העיסוק צריך להיות גם בהעלאת המודעות לקידום האשה ומעמדה, והמבחן להצלחת קידום מעמדן של הנשים והשתלבותן בעשייה בחברה וברשות המקומית הוא במידה רבה בשאלה, באיזו מידה ראש הרשות, חברי מועצת העירייה, עובדי העירייה הבכירים, עובדי העירייה בכלל, מודעים לנושא הזה. צריך להביא למודעות. אם יש מודעות של ראש הרשות, של מועצת העיר, בשביל מה צריך להרבות ביועצים? יועצים עולים כסף רב, זה מכביד לפעמים על התקציב במידה רבה.

אני גם מבקש בשולי הדברים – לא אוכל להתייחס לכל הנקודות וההערות שרשמתי לפני – להעיר עוד הערה אחת ובכך אסיים את דברי. כדאי גם לסייג את המינוי של יועץ לראש הרשות ברשויות מעל מספר תושבים מסוים. אסור שהנושא הזה יהיה גורף.

היו"ר ע' מאור:

היא ציינה את זה בהצגת החוק.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא שמעתי את דבריה. בכל אופן, יש 232 רשויות מקומיות, ואין מקום ל-232 יועצים. ברשות שבה 1,000 תושבים או 2,000 תושבים, אין מקום לעניין זה. כדאי להגביל זאת לערים או למועצות מקומיות שיש בהן מעל 20,000 תושבים. אם המינוי יביא לתוצאות מוצלחות באותן רשויות ויתעורר צורך למנות יועץ גם ברשויות קטנות יותר, אפשר מאוחר יותר לתקן את הצעת החוק.

מכל מקום, אני מברך אותך על יוזמתך ומאחל לך הצלחה בשאר תפקידיך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לברך את חברת הכנסת נעמי בלומנטל על הצעת החוק.

הרשויות המקומיות נותנות שירותים נרחבים לאוכלוסייה, כשהטיפול באוכלוסייה הזאת מוטל על הנשים. כוונתי לבתי-ספר, למעונות-יום, לפעוטונים, למתנ"סים, סוגיות הקשורות במשפחה.

אני מבקש לגלות לחברי הבית, שנתקלתי ביותר מאשר ברשות מקומית אחת ביחס של ניכור לצרכים הללו.

למשל, ארגוני נשים משקיעים מאות אלפי אם לא מיליוני דולרים בהקמת מבנים שבהם ניתנים שירותים למשפחה. יש כמה רשויות שחושבות, שאם ארגון נשים דוגמת ויצ"ו או "נעמת" או ארגון האשה הדתית מקימים מבנה שבו נותנים שירותים למשפחה, הרי ארגוני הנשים צריכים לשאת בתקציב היומיומי. זאת, אף שהעירייה צריכה להיות מעוניינת שהשירותים האלה יינתנו לאוכלוסייה שגרה במקומות הללו; ולא רק שהיא צריכה להיות מעוניינת, היא צריכה להשתחוות בפני ארגוני הנשים שגייסו את הכסף לבניית המבנים הללו. אבל, מה קורה? כשבאות נציגות של ארגוני הנשים לרשויות המקומיות בבקשות שהרשויות ישתתפו בתקציב, הן מקבלות יחס שבעיני הוא בלתי מובן.

יש מבנים שבהם ממקמים שירותים לנשים במצוקה, פעוטונים שעובדים בתפוקה חלקית בשל העדר תקציב, בשל העדר יחס, בשל יחס של ניכור.

לכן, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ראוי שבכל עירייה, בכל רשות, גם ברשויות הקטנות, תהיה מי שתטפל בנושאים הללו ותדאג ותדע את רחשי המשפחה, שנושאת הבעיות שלה היא ברוב המקרים האשה, כי היא בבית בעוד הבעל יוצא מחוץ לבית לעבודה והיא נשארת עם הבעיות. לפעמים היא גם עובדת וגם צריכה להתמודד עם הבעיות.

הייתי מבקש להציב כמה סייגים. ראשית, בחוק צריך להיות כתוב, שהיועצת למעמד האשה תמונה על התקן של הרשויות המקומיות. אין רשות מקומית שלא פורשים ממנה מדי שנה עובדים לגמלאות. במקום אחד מהם אפשר לקחת את היועצת. אסור לנו כמחוקקים להגיש או לאשר הצעת חוק שתגרום לתוספת של מאות משרות חדשות. זו אחריותנו.

רבתי חברי וחברות הכנסת, היום אישרנו חוקים שיעלו מיליוני שקלים, ואנחנו עושים זאת כמעט מדי שבוע. מי משלם עבור זה? משלם המסים. כמה אנחנו יכולים עוד לתבוע ממנו? אנחנו רחבי לב לגבי שכבות אוכלוסייה מסוימות.

לפי ההצעה הזאת, יהיה צורך במאות יועצות. אני לא מסכים שזה יהיה רק בערים הגדולות – אלא גם בערים הקטנות, גם ברשויות הקטנות. אבל אני חושב, שזה צריך לבוא מתוך המסגרת של כוח-האדם הקיים, ולא צריך לפטר עובדים לשם כך. צריך לקבל את היועצת על חשבון עובד שיצא לגמלאות, ואפשר לארגן את זה.

נקודה שנייה: אני מאוד חושש, גברתי היושבת-ראש, שאם אנחנו רק נקבע שיש יועצת לענייני מעמד האשה, או לבעיות המשפחה, שזה מונח טוב יותר, יועצת ללא סמכויות תסתובב בין הפקידים ויכול להיות שתהיה מתוסכלת לאחר כניסתה לתפקיד, ואולי תרגיש שמוטב היה לולא נכנסה. לכן, בדיונים בוועדה צריך לחשוב מה הסמכויות שיינתנו ליועצת. מינוי יועצת ללא סמכויות עלול להחטיא את המטרה ורק לגרום לכך שיהיה לנו כוח-אדם נוסף ועוד עובד או עובדת שיתובבו ברשות בין פקיד לפקיד בבקשות ובתחינות, מה שנעשה בין כך ובין כך.

אני מחייב את הצעת החוק, וראוי שהיא תעבור לוועדה לליבון ולהכנסת הסייגים הללו, כפי שאמרתי.

ושוב, אני מברך אותך, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, על יוזמתך הברוכה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בדיון הבחנתי בכמה אי-הבנות לגבי מטרת הצעת החוק כפי שהונחה לפנינו.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל מציעה, שתמונה יועצת בכל רשות מקומית, אבל היא לא תהיה יועצת לענייני נישואין, לא יועצת לענייני בריאות, לא יועצת לענייני טיפול בילדים. תהיה לה מטרה ברורה, והיא לפעול לקידום הנשים בתוך המסגרות שבהן פועלת העירייה; לפעול לקידום נשים קודם כול בתוך העירייה עצמה. שנית, לפעול לכך שיותר ויותר תשומת לב תוקדש בעבודת העירייה לנושאים הקשורים לנשים, ולנסות לגייס תמיכה ציבורית בפעילות שתעשה העירייה לטובת הנשים.

לכן, התפקיד היא ציבורי, חברתי, אבל לא תפקיד של ייעוץ במובן שכמה וכמה חברי כנסת ציינו אותו לפנינו.

נקודה נוספת, השאלה מה בדיוק תעשה היועצת בכל עירייה היא שאלה נכבדה. היא תלויה כמובן בכך שראש הרשות המקומית או ראש המועצה יהיה מעוניין בקידום הנושא, או אולי להיפך, יחשוב שזה לא הנושא החשוב לגביו. אם הוא יהיה מעוניין לקדם את הנושא, הוא יאזין להצעותיה ויעזור לה לממש אותן. אם הוא יהיה מנוכר, הוא יכול כמובן להכשיל כל הצעה שלה.

ידוע מהניסיון שכבר קיים היום, כי בכמה ערים יש נשים שהן סגניות ראש עיר, עצם העובדה שאשה מונתה לסגנית ראש עיר ולא רק לחברת מועצה, עצם המינוי הזה כבר תרם לכך שנושאים שנוגעים לנשים קיבלו עדיפות באותן עיריות.

לכן אני חושבת, שהרעיון שגלום פה הוא כזה, שבתנאים שנוצרו היום, עם השינוי שחל בתפיסה החברתית לגבי מעמד האשה, לגבי זכויותיה, לגבי הצורך לפעול בתחום הזה, ראשי הערים מודעים לכך שמחצית מהבוחרים היא בוחרות, וככל שתהיה דרישה גדולה יותר לשירותים לנשים, וככל שבתוך מסגרת העירייה תהיה דמות בעלת מעמד, אשה או גבר בעלי תפקיד בתחום הזה, הנושא יקודם.

אשר ליוזמות עירוניות, מובן שלא הכול תלוי בעירייה. אבל כאשר אני שמעתי שבכמה עיריות סירבו ראשי ערים לגישושים של משרד העבודה והרווחה בנוגע לכך שבעיר מסוימת יוקם, למשל, מקלט לנשים מוכות – לדעתי, הנושא הזה היה עומד אחרת אילו היתה יועצת שלידה מועצת נשים ליד ראש הרשות, והדברים האלה היו מקבלים תהודה אחרת.

בדברי אני מתכוונת גם לרשויות מקומיות יהודיות וגם לרשויות מקומיות ערביות. אני חושבת שהיום גם ברשויות מקומיות ערביות קיים ופועל דור של נשים שמודעות לצורך להשיג זכויות, להילחם למען זכויות, להגיע לכך שהעירייה תקדיש מתקציבה מקום ראוי לצרכים של ציבור הנשים.

בסופו של דבר, ובזה אני רוצה לסיים, העניין איננו רק עניין של כבוד, שתהיה אשה שיקראו לה כבוד היועצת. העניין הוא בתקציבים. מבחנה של היועצת יהיה ביכולתה להשיג תקציבים לנושאים שהם באינטרס של קידום מעמד האשה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אסעד אסעד, ואחריו אחרות הדוברים, אני.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני, כמובן, רוצה להצטרף לברכות לחברת הכנסת נעמי בלומנטל, שיזמה את הצעת החוק הברוכה. אני רוצה לחזור פה על דברים שכבר נאמרו, אבל אני בהחלט חושבת שיש מקום לפונקציונר כזה ברשות, שייצג את האינטרסים של הנשים, במיוחד נוכח העובדה שאין כמעט ייצוג של נשים ברשויות, ובמסגרת הדאגה שלנו ובדומה למה שאנחנו עושים

במסגרת העדפה מתקנת, יש בהחלט מקום לייצוג כזה, למי שידאג לאינטרסים הנשיים המובהקים ברשות המקומית.

כפי שציינה חברת הכנסת בלומנטל, מובן שצורכי הנשים וסדרי העדיפויות שלהן שונים. הרגישות שלהן שונה גם בנושאים של איכות הסביבה, בנושאים של חינוך ובנושאים רבים אחרים.

אני רוצה להעיר לגופו של עניין, וקודם כול לגבי הדברים שנאמרו פה על-ידי חבר הכנסת ויינשטיין. אני בהחלט מסכימה שיש כאן צורך להגדיר סמכויות. חברת הכנסת בלומנטל, במהלך ההכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית חשוב מאוד להגדיר סמכויות לאותו יועץ. לגבי הדברים שאמר חבר הכנסת ויינשטיין – אני לא מסכימה לכך שאותה יועצת או אותו יועץ ימונו במקום מי שיצא לגמלאות. זה מה שאתה מציע למעשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא, אני אמרתי: מתוך התקן הקיים.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

ואם לא יצאו שם לגמלאות, לא ימונה יועץ ברשות? זה לא ברור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אומר, שאם יש לרשות מקומית מאה עובדים, לא הייתי רוצה להוסיף עוד תקן.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אבל אם לא יצאו שם לגמלאות במשך שנתיים, לא ימונה יועץ? אני לא מבינה. כשמדובר בנשים, פתאום נגמר הכסף?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בכל רשות מקומית יש פרישה של אנשים במרוצת השנה, זה מקובל. אסור לנו להוסיף תקנים.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אבל אנחנו נוסיף אם לא תהיה לנו ברירה. אם לא יקרה דבר כזה, אנחנו לא נחכה עד בלי די.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מאמין שתהיה תחלופה. יש תחלופה בכל רשות מקומית.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

לגופו של עניין, בנוגע להצעת החוק, אני רוצה להציע לחברת הכנסת בלומנטל את ההצעה הבאה. בסעיף 2(ב) את קובעת, שהשכר של אותו יועץ ישולם על-ידי הרשות המקומית בלבד. אני חושבת, שהשכר של היועץ לא צריך להיות משולם מקופת הרשות, מכיוון שזה יוצר תלות, יוצר יחסי עובד-מעביד בין הרשות לבין אותו יועץ. אני חושבת, שהיועץ הזה צריך להיות בלתי תלוי לחלוטין, ועל מנת שהוא יוכל למלא את תפקידו נאמנה, ללא תלות ביושב-ראש הרשות או בעובדים האחרים או בחברי המועצה, הוא צריך לקבל את משכורתו מהשר הממונה, במקרה זה מדובר בשר הפנים. כמובן, הרשות יכולה להעביר את הכסף למשרד הפנים, לצורך תשלום שכרו של היועץ, אבל בשום פנים ואופן אין לשלם את השכר ישירות מקופת הרשות. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מברך את חברת הכנסת נעמי בלומנטל על ההצעה המבורכת, שמקדמת במידת-מה את מעמד האשה בישראל.

גברתי היושבת-ראש, בחברה הישראלית יש קוטביות בנושא נשים, אם מותר לי לומר זאת. החברה הישראלית היא חברה פתוחה, דמוקרטית, פלורליסטית, שוויונית, צודקת.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם, אודה לכם אם תנמיכו במקצת את הקולות בעת ההתייעצות עם השר.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ע' מאור:

ובבקשה לאפשר לחבר הכנסת אסעד אסעד לדבר, כי הוא עוסק בעניין החשוב והמכובד. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

תודה.

אחזור על דברי, גברתי היושבת-ראש. אני אומר שהחברה הישראלית, שהיא חברה פתוחה, דמוקרטית, צודקת, שוויונית, פלורליסטית, המעוניינת לקדם את מעמד האשה, מדברת בשפה אחת ועושה דבר אחר.

בואו נתחיל מהכנסת. כמה חברות כנסת יש פה? אפשר למנות את כל חברות הכנסת מכל המפלגות על אצבעות של שתי ידיים.

היו"ר ע' מאור:

אצבעות שתי ידיים ועוד אחת – 11.

אסעד אסעד (הליכוד):

כמה שרות יש? שתי שרות בכל ממשלת ישראל. כמה נשים ממלאות תפקיד של מנהלות חברה? כמה נשים ממלאות תפקיד של מנהל, מנכ"ל משרד ממשלתי? אני חושב שאין, אף לא אחת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אף לא אחת.

אסעד אסעד (הליכוד):

כמה נשים מכהנות במעמד גבוה בתחום השירות הציבורי? כמעט שאין. אומנם אנחנו יודעים שיש אשה במעמד של יועצת לראש הממשלה, אבל המלה "יועץ" מאוד מטרידה אותי, חברת הכנסת גוז'נסקי, ואגיד לך למה. במשרדי הממשלה, כמעט בכל המשרדים, מינוי יועצים לעניין זה או אחר –

--

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

במשרד ראש הממשלה יש יועצת למעמד האשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

נכון, אמרתי. במשרד ראש הממשלה יש יועצת למעמד האשה.

אני רואה את זה בתחום של המיעוטים, שגם הם קבוצה חלשה בחברה הישראלית. שם יש יועץ לשר החינוך – ערבי, יועץ לשר התקשורת – ערבי, כל תפקידי הייעוץ הם תפקידים של כבוד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בלי סמכויות.

אסעד אסעד (הליכוד):

אם הנשים מחפשות כבוד ברשות המקומית, חבל על המשרה הזאת, כי כבוד לא חסר לכן, אתן לא מחפשות כבוד. לכן, אם אכן רוצים אנו לקדם את מעמד האשה, צריך גם לתת שיניים וסמכויות לאותה יועצת ברשות המקומית, ובוודאי בחברה שמחצית מאוכלוסייתה היא נשים חייבים גם לתת סמכויות ולא רק לתת לראש הרשות עלה תאנה, שיש לו איזו אשה יועצת, שעוזרת לו בנושא מעמד האשה.

אומנם הנושא הוא לא אלימות נגד נשים – וזו הקוטביות בחברה הישראלית, מצד אחד מדברים יפה, מגישים הצעות חוק ורוצים לקדם את מעמד האשה, אבל מצד אחר אנחנו עדים לתופעת האלימות הקיימת יום יום ושעה שעה בחברה הישראלית – קראתי רק היום בעיתון על בעל שיורק שלוש פעמים בפרצופה של אשתו ואומר: מה יש, מה קרה? והוא תוקע באשתו סכין, והשלישית זורקת את עצמה מתחת לרכבת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש ראש עיר אחת שמתפאר בזה שהוא מכה את אשתו.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני חושב שכל אדם – ולא משנה מי הוא ומה הוא – שמתפאר בדבר הזה צריך להתבייש. צריך לעקור את האלימות מהשורש, ובוודאי צריך לקדם את מעמד האשה ולתת לה סמכויות ולא תפקידי כבוד. ואני אומר לחברת הכנסת נעמי בלומנטל ולחברת הכנסת לימור לבנת: אל תחפשו רק כבוד ואל תחפשו יועצת למען כבוד, כי יש לי ניסיון מר עם היועצים מהמגזר הדרוזי במשרדי הממשלה, שהם יועצים של כבוד, ללא סמכויות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. אני מזמינה את חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, קודם כול תודה על ההחלפה.

חברות וחברי הכנסת, אני רוצה להצטרף, חברת הכנסת בלומנטל, למברכים על היוזמה המאוד-חשובה, שכן כל דבר שמקדם את הנשים הוא חיוני, ואני חושבת שהגישה הזאת, להגיש הצעת חוק מקורית שנועדה כלפי השטח, למקום שהנשים עצמן נמצאות בו, לא ברשויות המקומיות, היא גישה מאוד נכונה, ואני רואה חשיבות רבה בחוק.

אני רוצה גם לברך את עדי אלדר, שמינה את אילנה צ'רנוברודה. זו פעם ראשונה שיש יועצת למעמד האשה בשלטון המקומי, ואני רואה את זה בהחלט בכיוון רצוי וחשוב ביותר.

הערות שרשמתי לחוק: הראשונה היא לגבי השם והמהות. אני לא בטוחה שהביטוי "יועצת" הוא נכון. עדיף הביטוי "ממונה", כל ביטוי שייצוק תוכן בתפקיד – לא רק בחזקת מחווה דעה, אלא מישהו שיש לו אפשרות להגיד, אבל לא מוכרחים לשמוע לו.

הערה שנייה מתייחסת לסעיף 2(ב). הדגשת זאת בדין. התפקיד חייב להיות תפקיד מתוגמל, ולא משהו התנדבותי. לא משהו שהוא by-product אלא ממש חלק מן המנגנון, במובן החיובי של המלה, של כל רשות מקומית.

המשאבים. אם איני טועה אין שום הדגשה, לא רק בעניין הסמכויות אלא ביחס לשיעור המשאבים והתקציבים שהעירייה חייבת להעמיד לרשות היועצת או הממונה. זה לא לרשותה האישית, זה לרשות הנשים שמתפקדות בעיר.

אני רוצה להסב את תשומת הלב לכך שהקריטריון שקבעת – גודל העיר – בהחלט יש בו היגיון, אבל יש בו גם מלכוד. במגזר של ערביי ישראל, למשל, אין כמעט ערים גדולות, ויש חשיבות רבה מאוד לכך שחלק מן היועצות תהיינה דווקא ברשויות הערביות.

לבסוף, חברת הכנסת בלומנטל, אני רוצה להסב את תשומת לבך לכך, שעל-יד השלטון המקומי יש רשת של המועצות האזוריות, וכל ההתיישבות העובדת פזורה על פני מועצות אזוריות, וגם שם יש חשיבות רבה מאוד לתפקיד של ממונה על קידום מעמד האשה. לפיכך, פנייתי אלייך, שבגיבוש ההצעה מקריאה ראשונה לקריאה שנייה ושלישית יהיה קשר בין השלטון המקומי לבין הרשות המרכזית של המועצות האזוריות, ואף שמבחינת הגודל והמספר הן בוודאי לא יוכלו לעמוד בקריטריון של הערים הגדולות, חשוב ביותר שלפחות באחדות מן המועצות האזוריות הנושא של קידום הנשים יהיה חלק מהצעת החוק, שכן קידום הנשים בקיבוצים ובמושבים חשוב כמו במגזר העירוני וכמו במגזר הערבי.

מלה אחרונה לסיום: זו הצעת חוק מאוד מבורכת כפתיחה ליום האשה הבין-לאומי, שיהיה בשבוע הבא, ואז בוודאי נבוא עם סל של הצעות חוק נוספות. בזה יהיה האות של התרומה האיכותית והמשמעותית של חברות הכנסת וחברי הכנסת לקידום הנושא של הנשים במדינה, ובכלל זה בכל הרשויות המקומיות. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

חברת הכנסת בלומנטל, אני מבינה שאת מבקשת להודיע שאת רוצה לדחות את ההצבעה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן. שמעתי את הערות חברי וחברות הכנסת, ואבקש לדחות את ההצבעה – הדבר נעשה בתיאום – למועד אחר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נדחה את ההצבעה כבקשתך.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכספים המאשרת הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 2), התשנ"ה-1995. תודה.

הצעות לסדר-היום האשמות בדבר הדלפות מהשב"כ, מהמשטרה ומהפרקליטות בפרשת דרעי

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים כעת לנושא הבא שעל סדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת יהושע מצא – – – אני מבינה שהשאלתא בעל-פה נדחתה.

אנחנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום מס' 6247, 6250, 6266, 6268, 6271, 6276, 6288 ו-6295, בנושא: האשמות בדבר הדלפות מהשב"כ, מהמשטרה ומהפרקליטות בפרשת דרעי.

אני מבינה שחברת הכנסת לימור לבנת רוצה למסור הודעה לפני שאנחנו עוברים לדיון.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה למסור הודעה בשם ארבעה חברי כנסת שרשומים כאן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אולי נאפשר לך למסור הודעה אם את לא מעלה את ההצעה שלך, ואחר כך נעבור לדיון.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בשמי ובשם חברי הכנסת דדי צוקר, חגי מירום ואליעזר זנדברג – ארבעתנו פנינו ליועץ המשפטי לממשלה בבקשה שיורה לחקור אותן האשמות על הדלפות. לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה הודיע היום אחר-הצהריים בוועדת החוקה, חוק ומשפט, שהוא אכן החליט להקים צוות כזה, אני מודיעה בשם חברי הכנסת האלה, שאנחנו מסתפקים בהודעת היועץ המשפטי לממשלה בעניין הזה ומברכים עליה, ולכן לא נעלה פה היום את ההצעות שאנחנו, ארבעתנו לפחות, ביקשנו להעלות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת.

אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, קודם עברה פה שאילתא לפרוטוקול, ואני רוצה לשאול את שר המשטרה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל השאילתא לא עולה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא השאילתא. אני רוצה לדעת – מה שנענה בתשובה של שר החינוך, האם זה על דעת שר המשטרה, כיוון ששר המשטרה פנה ליועץ המשפטי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל מה זה קשור עכשיו לנושא הזה?

משה גפני (יהדות התורה):

אני רוצה בהזדמנות הזאת, עד שחבר הכנסת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו כבר בתוך הנושא. חברת הכנסת לימור לבנת כבר עלתה והביעה את דעתה בנושא.

משה גפני (יהדות התורה):

עד שהוא מתחיל לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה בלתי אפשרי. אי-אפשר להיכנס לנושא אחר. בתום הדיון בנושא הזה אני אאפשר לך. בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אנחנו נמצאים כאן היום כדי לדון בפרשייה שהועלתה בעדות של עד המדינה יעקב שמואלביץ, כאשר עד המדינה אמר שבשיחתו עם אחד הנאשמים, משה ויינברג, אמר לו משה ויינברג והראה לו את דפי המחשב שבהם מאזינים – כנראה אלה דפי מחשב – שבהם מאזינים לאזרחי מדינת ישראל.

כפי שאני מבין וכפי שפורסם בעיתון, המשטרה שרוצה להאזין, עושה זאת באמצעות השב"כ. ובכן, אלו שני הגופים שמעורבים – אחד מהם מעורבות טכנית יותר. היו לו הדפים, והוא אמר: יש לנו קשרים – כנראה התכוון לחבורה, חבורת דרעי, חבורת ויינברג – ואנחנו יודעים למי מאזינים, ויכולים לדעת את זה.

אדוני השר, אני רוצה לתאר בפניך את האזרח הממוצע במדינת ישראל. מה אזרח זה חושב? אזרח זה עדיין זוכר את ועדת החקירה לאוטובוס מס' 300. הוא יודע שאנשי השב"כ שיקרו לוועדת החקירה, העלילו על האלוף – אז עדיין לא היה אלוף – יצחק מרדכי, ומי שחקר את הפרשה, האלוף במילואים מאיר זורע, התבטא ואמר, שאם קורים מקרים כאלה הרי זה סוף המדינה.

אחר כך היתה עוד פרשה – פרשת הקצין עיזאת נאפסו. רק לאחרונה היינו עדים להפרחת אלף שמועות על-ידי שירות הביטחון הכללי בנושא סגן אורן אדרי ובנושא מחתרת הימין השנייה, שהתבררו כולן כעורבא פרח, לא היו ולא נבראו. כל הנושאים האלו שהודלפו כאילו קיימת מחתרת, הדברים האלה לא היו ולא נבראו. והנה פתאום האזרח עוד שומע, שכאשר יש בגוף החשאי הזה – אם תאמר משטרה ואם תאמר שב"כ, שדווקא משום שפעולותיו חשאיות הוא צריך להיות נקי מכל רבב, והעוצמה שקיימת בידו צריכה להיות ערובה לטוהר המידות – ובכן, מדליפים דברים לכאורה.

אני מקווה שהדברים לא נכונים. מדליפים דברים לנאשמים פליליים, לאנשים החשודים בהאשמה פלילית.

האזרח אומר: אי-אפשר לחיות במדינה כזאת כאשר השירותים החשאיים ומשטרת ישראל אינם פועלים ביושר מוחלט. הם לא מפוקחים על-ידי הציבור, החשאיות יאה להם, וכך צריך להיות, אבל בכל אופן הם צריכים להיות ישרים. אם מתפרסמות פרשייה אחרי פרשייה, אומר הציבור: איך אני יכול בכלל לחיות במדינה כזאת? איך אני יכול בכלל לסמוך שאני הולך ברחוב ולבן שלי לא יקרה מה שקרה לסגן אורן אדרי? איך אני יכול בכלל ללכת ולהיות בטוח שלא מאזינים לי, או שלא מאזינים למישהו אחר, או שהשב"כ והמשטרה לא משחקים בפרטיות של בן-אדם לידי אנשים שבוודאי, אפילו אם הם לא עבריינים, בוודאי לא צריכים לקבל את הפרטים?

לכן אני פונה אליך כשר המשטרה, או יותר נכון לא רק כשר המשטרה אלא כשר המקשר בין הממשלה לכנסת, לדאוג לכך שלפחות במקרה הזה תמוצה החקירה בצורה מקסימלית, בצורה האובייקטיבית ביותר והנכונה ביותר, והכול יפורסם.

ואם ימצאו אנשים אשר הם עצמם הפריחו את השמועות או מסרו דברים שהיה אסור להם, יינקטו נגדם הצעדים המתאימים והמוחלטים כדי לסלקם ממקום שירותם ולהעמידם לדין.

כפי שמסרה כאן קודמתי, חברת הכנסת לימור לבנת, אני מבין שהיועץ המשפטי לממשלה החליט על צוות חקירה אובייקטיבי. אני מברך אותו על כך. אבל עדיין נותר, מעבר לחקירה ומעבר לתקווה למיצוי החקירה עד תומה ולהסקת מסקנות, אם נמצאו האשמים, עדיין נותרה התביעה, שממשלת ישראל תדאג שהשירותים החשאיים שלה ופעולות המשטרה ופעולות המודיעין יעשו ללא רבב מוסרי, ללא הדלפות, הכול ביושר אמיתי למען האזרח ולמען כבוד האדם וחירותו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אריה גמליאל.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ההקלטות שביצע יעקב שמואלביץ, עד המדינה, במשפטו של חבר הכנסת אריה דרעי, חשפו נקודות מספר מעוררות תמיהה, אם להתבטא בלשון המעטה. נקודות אלו מעידות, בין היתר, על פרצות חמורות בעבודת השב"כ והמשטרה ועל כך שבמדינת ישראל, המתיימרת להיות מדינה נאורה ומתקדמת, מושג ה"שוויון בפני החוק" אינו מיושם תמיד, הלכה למעשה, והוא אינו מיושם בעיקר במקרים שבהם מדובר באישים שהשלטון חפץ ביקרם, מסיבות פוליטיות ידועות, אם כי בלתי מובנות.

לא ברור לי כיצד ייתכן שמשטרת ישראל ופרקליטות המדינה יודעות, במשך שלוש שנים, על תוכן הקלטת ועל העובדה שמישהו בשב"כ טורח ליידע נחקרים על-אודות האזנות הסתר המבוצעות נגדם ונגד אחרים, והן אינן פועלות, לא למיגור התופעה ולא להעמדת הנוגעים בדבר לדין.

קשה להשלים עם העובדה, שבמוסד כמו השב"כ, שממילא פועל בתחום האפור, אין מנגנוני בקרה שיכולים למנוע הדלפות מן הסוג הזה. קשה גם להשלים עם העובדה, שפרקליטות המדינה ומשטרת ישראל מחרישות ומתעלמות מתופעות אלו, ותהא הסיבה לכך אשר תהא.

החמור מכול בתופעה זו אינו דווקא מה שהתגלה לנו בדרך מקרה בזכות ההקלטות שביצע יעקב שמואלביץ, אלא דווקא הספק שמא יש תופעות והתרחשויות חמורות בהרבה מזו שאנו עוסקים בה כעת ודבר קיומן טרם הובא לידיעתנו.

מי לידנו יתקע, שהמשטרה והפרקליטות אינן מכסות ואינן מסתירות בכליהן ידיעות בדבר מעשים חמורים בהרבה מאלו שנחשפו לפנינו כעת?

גברתי היושבת-ראש, העברת המידע בדבר האזנות סתר לנחקרים ובכלל למי שאינו מורשה לקבל לידיו סוג זה של מידע, היא עבירה חמורה ביותר, שראוי שתיחקר עד תום, ומי שיימצאו קשורים בביצועה ראוי שייענשו בכל חומרת הדין.

עם זאת, הסתרת המידע על-ידי הפרקליטות ומשטרת ישראל, או התעלמותן ממנו, ואפילו יהא מקורה של התעלמות זו טמון בטעמים טקטיים, יש בהם כדי לערער את אמון הציבור במערכת ובצדק, ואסור להשלים עם כך ואסור לתת לנושא לרדת מעל סדר-יומנו עד שיובהר חד-משמעית שמוצה הדין עם האחראים לכך.

חומרת הגילויים וחשיבותם מחייבות קיום דיון ציבורי, פומבי וגלוי, כאן מעל הבמה הזאת, באופן שישיב לציבור, ככל האפשר, את אמונו במערכת שכשלה.

אשר על כן, גברתי היושבת-ראש, אני קוראת לקיים דיון דחוף בנושא במליאה, ובמסגרת דיון זה, כך אני מקווה, תתברר התופעה ויותוו הדרכים למיגורה ולהקמת מנגנוני בקרה, שיהפכו תופעה זו לבלתי אפשרית בעתיד. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת גמליאל, בבקשה. אחריו ישיב שר המשטרה, השר משה שחל.

אריה גמליאל (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, כבר בראשית דברי ברצוני לפנות ליועץ המשפטי לממשלה, מר בן-יאיר, לפתוח מייד בחקירת פרשה זו, ולא להסס, אלא בנחרצות ובנחישות להורות מייד על פתיחת חקירה בנושא ההדלפות מהשב"כ. כי אם אכן הדברים שנאמרו נכונים, הם חמורים מאוד ונוגעים לאושיות השלטון, לשחיתות שלטונית המסכנת את קיומו.

אני פונה בזה ליועץ המשפטי, שלא להתחשב בגורמים שונים בפרקליטות או במשרדך אשר קשורים לפרשת דרעי ויש להם דעות הנובעות ממניעים פסולים. הם עושים מאמצים למנוע את בירור האמת וגילוי הצדק, כי אותם לא מעניינת האמת. מעניין אותם רק כבודם האישי, כדי להראות שכל מהלכיהם בפרשת דרעי היו מבוססים. הם מוכנים לכסות על האמת רק כדי שכביכול לא יאמרו שטעו. לדעתי, דרך זו היא דרך מושחתת וכל מי שהולך בדרך זו הולך בדרך של שחיתות ושקר. כל מי שאינו מוכן לגלות את האמת ומנסה למצוא סיבות טכניות ולעכב את גילוי האמת, אח הוא לבעל משחית.

אשר על כן, כבוד היועץ המשפטי, אבקשך שלא להיות שותף אתם ולא לתת להם יד, אלא שמול עיניך יעמדו האמת והצדק האבסולוטיים. זהו כבודך האמיתי, כי שפת אמת תיכון לעד, ועד ארגיעה לשון שקר. אמת מלבן ליבונה, יש לה בסיס. אבל השקר אין לו רגליים. שיקרא לא קאי, אין לו על מה לסמוך. לכן, תן הוראה מיידית לגילוי האמת ולחקירה יסודית של העניין.

בתקשורת התפרסמה תגובה של פרקליטת המדינה הנלחמת בכל עוז בפתיחת החקירה. כידוע, כל מגמותיה הן פסולות וכל מטרתה למנוע את בירור האמת, כדי להוכיח כביכול שהיא וחבר מרעיה לא טעו, ואכן הקלטות האלה יש בהן ממש.

היא וכל חבר מרעיה יודעים היטב, שכל מה שנאמר בקלטת על-ידי מר ויינברג, הכול דברי הבל ורהב. באותו זמן שהוא אומר לעד המדינה שאין מאזינים, אכן האזינו לו, כפי שפורסם היום בבוקר בתקשורת. כל כוונתם היא לטיח את האמת ולכסות על הצדק, כדי שלא יתגלה שאכן כל מה שיש בקלטות אינו אלא הבל ורעות רוח. לדעתי זו שחיתות אם מנסים בכל מיני אמצעים טכניים לחבל בגילוי האמת.

כבוד השר, יש לי הוכחות נוספות בעניין הזה, אך לא אמנה אותן מעל הבמה הזאת.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה לא?

אריה גמליאל (ש"ס):

יש לי סיבות משלי. אני יודע מה שאני אומר. יש לי הוכחות לעניין הזה.

הגיע הזמן לקרוע את המסכה מעל פני הפרקליטות, לבחון היטב את התנהגות פרקליטת המדינה והפרקליטות כולה. יש נושאים שהם נלחמים עליהם בחירוף נפש כדי להפיל אנשים מסוימים; ויש נושאים שהם נושאים להם פנים בטענות שווא, שאין להן הוכחות, או בטענה שאין עניין לציבור.

שר המשטרה יודע היטב למה אני מתכוון בדברי. הנה טרחו להביא עד מדינה שלפי הפרסומים הוא עבריין מועד, הביאו אותו מבית-הכלא בשווייץ. לפי הפרסומים הוא כנראה גם חולה נפש. ועל סמך דברי אדם כזה, שהוא פסול לעדות מכול וכול – מתאמצת הפרקליטות לסמוך על דבריו.

אני מתפלא מאוד על הסבלנות של השופטים, שאינם זורקים את הפרקליטות מכל המדרגות ומכריזים על עלילת הדם שנרקמה בפרקליטות ומחליטים להעמיד אותם לדין. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אני מזמינה את שר המשטרה, השר משה שחל, להשיב לכל המתדיינים. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, האירוע, נושא ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת שאול יהלום, אסתר סלמוביץ ואריה גמליאל, חייב את התייחסות המשטרה. ההצעה נוגעת לאירוע שמועדו היה בינואר 1991, בעת החקירה שהתנהלה נגד שר הפנים דאז אריה דרעי.

אני רוצה לומר כמה דברים הנוגעים למשטרת ישראל כפי שאני רואה אותה וכפי שהציבור רוצה לראות אותה. משטרת ישראל אחראית לשמירת קיומה של מדינת ישראל, לקיום ערכיה של החברה הישראלית, על-ידי הדאגה לקיום הפיסי של כל אחד מאזרחיה, ולביצוע המשטר של אכיפת החוק במדינה דמוקרטית.

המשטרה חייבת לבדוק כל חשד לעבירה, ללא מורא ופחד, ללא משוא פנים וללא הבחנה מי האיש או המוסד הנבדק או הנחקר. רק שוויון מלא בפני החוק, ורק אכיפת חוק שווה כלפי הכול תבטיח משטר תקין וחברה מתוקנת ותשמור על האמון של הציבור במערכת השלטונית, שהמשטרה היא נדבך חשוב בה, בהיותה הגורם המבצעי והמרכזי באכיפת החוק.

אין ספק כי אמינות המערכת היא זו היוצרת את האמון בה. בעניין זה אין הנחה ואין פשרה. פרשת דרעי מעמידה את כל הגורמים הללו במבחן, שממנו צריכות מערכת החוק והמשפט ומערכת אכיפת החוק והצדק לצאת מחוזקות.

הצדק, גברתי היושבת-ראש, חייב לא רק להיעשות אלא גם להיראות, והשוויון בפני החוק צריך להיות מוחשי, כדי שכל אזרח ירגיש כי הוא שווה בין שווים, גם לאנשים ידועי שם ובעלי עוצמה ציבורית או כלכלית וגם לאנשים שאינם מוכרים וידועים בציבור.

מהרגע שנודע לי לראשונה, ביום חמישי האחרון, ב-23 בפברואר 1995, כ"ג באדר א', על המקרה, דעתי היתה והינה כי האמת חייבת לצאת לאור בלי מורא ופחד. בעניין זה שלחתי מכתב למפכ"ל המשטרה, ובו ביקשתי: "לאור פרסום הדברים כפי שנחשפו במהלך המשפט, אבקש לדעת: א. האם נושא זה נבדק בשעתו, נדון או הוערך על-ידי גורמי המשטרה ואח"ק" – אגף החקירות – "ומה היו ההחלטות לגבי; ב. אם המקרה היה ידוע למשטרה ולא נבדק, מדוע לא נבדק? אבקש לקבל דיווח לגבי סדר הפעולות אשר נקטה המשטרה בסמוך להתרחשויות כמתואר לעיל".

כמו-כן, שוחחתי עם המפכ"ל ועם היועץ המשפטי לממשלה פעמים מספר, והבעתי בפניהם את עמדתי כאמור לעיל. מבחינתי הבדיקה יכולה להיעשות ולהתבצע על-ידי כל גורם שעליו יחליט היועץ המשפטי לממשלה. בעניין הזה יש לי אמון מלא במשטרה, במקצועיותה, באמינותה וביכולתה לבדוק ולהגיע לחקר האמת, כפי שיש לי אמון מלא במערכת המשפט ובמחלקה לחקירות שוטרים; או כפי שנודע לנו הערב, בצוות החוקרים שהחליט עליו היועץ המשפטי לממשלה. הצוות מורכב מאלוף (מיל.) משה גדרון, מבקר מערכת הביטחון, שישמש ראש צוות החקירה, ומשני חוקרים מקצועיים בכירים, המכהנים בשירות המדינה או באחת מרשויותיה.

בשיחה עם היועץ המשפטי לממשלה, לאחר שהוא פרסם את ההחלטה שלו, הוא הרשה לי לומר, כי אשר לשני החוקרים המקצועיים הוא מתכוון לחוקרים שיבואו לא מתוך המשטרה ולא מתוך השב"כ, אלא לחוקרים שיש להם הסמכה, כמו חוקרים בתחום מס הכנסה, המכס או הרשות לניירות ערך.

אין ספק כי צריך להיזהר, שכל צעד שייעשה או יינקט על-ידי הגורם שיוטל עליו לבדוק ולחקור צריך להיות מתואם עם פרקליטות המדינה, כדי שלא יפגע בהליך המתקיים בבית-המשפט.

רצוני לציין כאן במיוחד את שיתוף הפעולה המלא וההדוק בין המשטרה לבין שירות הביטחון הכללי, שיתוף פעולה המבוסס על אמון והערכה הדדיים, שהוא יקר וחשוב לשני הגופים הללו וחיוני לטיפול בבעיות הביטחון והמלחמה בטרור.

תשובת אגף החקירות, שקיבלתיה היום בעקבות המכתב ששלחתי למפכ"ל, היתה כדלהלן: "א. ההתרחשויות החלו בינואר 1991, בעת שנחתם הסכם עד מדינה עם מר יעקב שמואלביץ; ב. במהלך המגעים עמו, בסמוך לאחר מועד זה, הוא ביצע מספר הקלטות; ג. אחת מההקלטות בוצעה בסוף חודש פברואר 1991 או בתחילת חודש מרס ובה כלול מידע, שלפיו, כביכול, ידוע לויינברג (המוקלט) על רשימת טלפונים להם מצותתת המשטרה" – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

שתלו אותו כדי להפליל.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת גמליאל, אני קורא ממכתב שהועבר אלי היום על-ידי אגף החקירות.

– – – "בדיקתנו הנוכחית, של ראש אגף החקירות, מתייחסת רק לתרשומות ולהתרחשויות במשטרה ללא כל חקירת עדים או מעורבים; ד. לפניית ראש אגף החקירות השיב היועץ המשפטי לממשלה, כי משתהיינה בידו החלטות הוא יעדכן אותנו."

גברתי היושבת-ראש, לפני כשעתיים ומחצה העביר אלי היועץ המשפטי לממשלה את ההחלטה שהתפרסמה בתקשורת, שעיקרה: לאחר שהוא שקל את נסיבות העניין העובדתיות והמשפטיות החליט היועץ המשפטי להורות על קיום חקירה שתיעשה על-ידי צוות חקירה המורכב, כאמור, מאלוף (מיל.) משה גדרון, מבקר מערכת הביטחון, ומשני חוקרים נוספים שהוא יקבע אותם מחר. אמרתי מהיכן הם יבואו. היועץ המשפטי מנמק מדוע הוא הגיע למסקנה שאליה הגיע, ואני רואה את עצמי פטור מלקרוא את מכתבו.

על אופן החקירה אומר היועץ המשפטי, כי מן הראוי שגוף זה יהיה בלתי תלוי, כזה שאינו מופקד דווקא על חקירת פעולותיהם של אנשי רשות חקירה זו, או של אנשי רשות חקירה אחרת. על גוף זה להיות מנוסה בביצוע חקירות, ומצאתי שהגוף המתאים לכך הוא צוות חקירה המורכב ממבקר מערכת הביטחון ומשני חוקרים מקצועיים בכירים. יש להסמיכם לערוך חקירה כדין. לשם כך פניתי אל שר המשפטים על מנת שיסמיכם לצורך כך לפי סעיף 2(1) לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות), כדי שלחוקרים אלה תהיה סמכות להזמין עדים ולהעיד אותם. בחקירה הזאת – אומר היועץ המשפטי – צוות החקירה יהיה אחראי כלפי, כלומר כלפי היועץ המשפטי, ידווח לי על התקדמות החקירה ויפעל על-פי הנחיותי.

אני רוצה לומר, כי עדיף שהדרך שבה תבוצע החקירה תהיה הדרך שהציע היועץ המשפטי. מינוי זה נעשה ללא מעורבות פוליטית או אחרת, וגם ללא מעורבות של הגורמים שלגביהם כאילו נאמר מה שנאמר או הועלה החשד שיש להם צורך מיידי להוכיח את חפותם. אם, חס וחלילה, מישו מהם לקה – אני מקווה שלא – היה זה רק חריג שמיד צריך לנקות את המערכת ממנו.

חבר הכנסת יהלום, אני רוצה לומר לך, כמי שפועל בתוקף תפקידו עם אנשי השב"כ, בעבודתה של המשטרה שירות הביטחון הוא גורם חיוני לסיכול פעולות חבלה ולמניעת פגיעה מצד מחבלים, בביטחון ובאנשים. אין עוול גדול יותר מאשר להזקיע את השירות הזה ולפגוע בו. עם כל הטענות שהיו, עם כל הבעיות שנדונו בציבור – הייתי בין אלה שעמדו בתוקף על קיומה של ועדת חקירה משפטית לחקור את הנושא של האוטובוס בקו 300 – אסור לעשות עוול לגוף הזה, העושה מלאכה קדושה וחשובה.

גברתי היושבת-ראש, שאלתי את היועץ המשפטי לגבי לוח הזמנים של סיום החקירה, שהוא חשוב כדי לטהר את המערכת מהר עד כמה שאפשר. אמר לי היועץ המשפטי, כי בפגישה שתהיה לו מחר עם החוקרים לאחר שהוא יקבע את שמותיהם, הוא יקבע גם את לוח הזמנים לסיום החקירה.

אני מקווה, שהחקירה הזאת תסתיים מהר ככל האפשר, כדי שנוכל לדעת אם באמת היו דברים ומדוע לא נחקרו אז אם הדברים האלה נכונים. אם ימצא שמישהו היה אחראי, לדעתי לא צריך להסס, ולו לרגע, לחשוף ולהביא את הממצאים לידיעת הציבור. אין דבר חשוב מזה שכל אזרח ידע שהכול שווים, בלי יוצא מן הכלל, בפני החוק.

אני מתלבט מה לעשות עם ההצעה לסדר-היום. כמה חברי כנסת שהגישו את ההצעה הודיעו שהם מסתפקים בתשובת היועץ המשפטי לממשלה. אני פונה למציעים, ואני מוכן לקבל כל החלטה שתוצו, דיון במליאה, העברה לוועדה או להסתפק בתשובתי, לרבות מה שהודעתי בשם היועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר.

חבר הכנסת יהלום, האם אתה מסתפק בתשובת השר?

שאול יהלום (מפד"ל):

לא. אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אין לי מה להמשיך לשאול.

חבר הכנסת גפני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שאול יהלום.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני פשוט מנצל את ההזדמנות התקנונית הזאת. בתחילת הישיבה השיב שר החינוך, בתשובה על שאילתא שלא נקראה מכיוון שחבר הכנסת ששאל לא הופיע והיא הועברה לפרוטוקול, בנושא שאתה שאלת, אדוני השר, את היועץ המשפטי לממשלה, האם קברים הם עתיקה. השיב היועץ המשפטי על שאלתך, שעצמות אינן עתיקה. אני שואל אותך גם כשר המשטרה, גם כשר המתאם וגם כשר בכיר בממשלה – שר החינוך אמר בתשובתו, שהוא עומד, באמצעות חוק ממשלתי, שכנראה הממשלה מסכימה לו, לשנות את החוק. גם היום חתמו פה עשרות חברי כנסת מכל סיעות הבית בעניין פגיעה בקברים, פגיעה בעצמות. עומד פה שר ומשיב על שאילתא. אדוני השר, אני יודע את דעתך בעניין ואני יודע שאתה חרד לשלטון החוק, ומה שאומר היועץ המשפטי לממשלה זה מה שהממשלה קיבלה. עומד כאן שר, משיב תשובה לפרוטוקול ואומר שהממשלה עומדת לשנות את החוק.

אדוני השר, אני מבקש לדעת, למען הסר ספק, האם עמדת הממשלה היא לשנות את החוק, כאשר חברי כנסת מכל סיעות הבית, ערבים ויהודים, נוצרים ומוסלמים ודרוזים חותמים על זה שפוגעים בקברים, ועומד כאן שר החינוך ואומר שהממשלה מתכוונת לשנות את החוק. האם זו עמדת הממשלה?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גפני, אני מצטערת שניצלת את הזכות הפרוצדורלית להעלות נושא אחר לגמרי, דבר שהוא לא מקובל.

משה גפני (יהדות התורה):

ביקשתי ממך רשות.

היו"ר ע' מאור:

הרשות היתה להסיר הצעה. אני מבקשת לא לעשות זאת.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להגיד משהו. כשמילאתי את מקומך הבטחתי לו שאני אאפשר לו, לא במסגרת הזו – – –

היו"ר ע' מאור:

מאחר שסגנית היושב-ראש חברת הכנסת אסתר סלמוביץ אישרה, אדוני השר, אני אאפשר לך להשיב על הדברים, ואז נעבור להצבעה.

שר המשטרה מ' שחל:

לא ידוע לי על החלטה של הממשלה לשנות את החוק. יתר על כן, אני מתנגד לשינוי החוק, כי לדעתי עצמות אדם הן אינן עתיקה והן לא עניין ארכיאולוגי, עם כל הכבוד לתביעות של הארכיאולוגים. הבעתי עמדה זו בעבר, ואני מביע אותה גם היום.

משה גפני (יהדות התורה):

תודה רבה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אני התרשמתי שהכוונה של השר היא להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון. כיוון שהשר מסכים להעביר את ההצעה לוועדת הפנים, אני מסכים לכך. אני חושב שזה על דעת כל החברים.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אני מבינה שיש הסכמה להעברת ההצעה לוועדת הפנים. השר, כפי שאמר, תהיה מקובלת עליו כל הצעה.

לכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לסדר-היום בנושא "האשמות בדבר הדלפות מהשב"כ, מהמשטרה ומהפרקליטות בפרשת דרעי" לוועדת הפנים של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שישה תומכים, ללא מתנגדים וללא נמנעים; אני קובעת שההצעה הועברה לדיון בוועדת הפנים.

חברי הכנסת, בזה תם סדר-היום. לקחנו דוגמה טובה מאתמול, וגם הערב אנחנו מסיימים את הדיונים בשעה סבירה. אני מקווה שהדוברים ייקחו דוגמה ונאפשר דיון סביר ורציני גם מחר, אבל דיון שייגמר בשעה סבירה.

אני אומרת לכולכם לילה טוב. תודה לכל צוות הבית, לסגנית מזכיר הכנסת. הישיבה הבאה תתקיים מחר בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:46.